

P O L S K A A K A D E M I A N A U K
ODDZIAŁ W LUBLINIE

BIULETYN INFORMACYJNY

9

Lublin 2004

Komitet Redakcyjny

Jan Gliński
Ryszard Walczak
Marek Rozmus
Radosław Dolecki

Adres Redakcji: Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie
Pałac Czartoryskich, Pl. Litewski 2
20-080 Lublin, tel./fax (81) 441-30-00
e-mail: pan-ol@hektor.umcs.lublin.pl
<http://www.pan-ol.lublin.pl>

© Copyright Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie, Lublin 2004

ISSN 1505-7445

Wyd.I. Nakład 400 egz.
Skład komputerowy: Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie
Druk: Wydawnictwo POLIHYMNIA Sp.z o.o. Deszczowa 19, 20-832 Lublin

SPIS TREŚCI

SPRAWOZDANIE

- Sprawozdanie Oddziału PAN
w Lublinie za rok 2003 *Jan Gliński* 5
Ryszard Walczak

PREZENTACJE

- Mój naukowy życiorys *Edmund Prost* 24
Lubelskie Towarzystwo Naukowe

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU NA RZECZ REGIONU

- Lubelskie środowisko naukowe na
rzecz regionu *Jan Gliński* 29
Marek Rozmus
Radosław Dolecki

- Perspektywy rozwoju
Lubelszczyzny i oczekiwania w tym
zakresie wobec nauki *Andrzej Kurowski* 40

KONTAKTY ODDZIAŁU Z ZAGRANICĄ

- Colloquium naukowe nt. *Granice* *Stefan Batruch* 45
Europy

REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA

- Konstytucyjne modele stosunków
między państwem a Kościołem
w Europie *Józef Krukowski* 50

- Czynniki ograniczające
wykorzystanie potencjału rolnictwa
Lubelszczyzny *Stanisław Krasowicz* 58

- Hematologia w XXI wieku *Anna Dmoszyńska* 69

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

- Polsko-ukraiński dialog kulturowy *Mirostawa Ołdakowska-Kuflowa* 73

**FUNDACJA O.L. PAN
NAUKA I ROZWÓJ
LUBELSZCZYZNY**

Konkurs na najlepszą pracę
magisterską i doktorską o nagrodę
Oddziału PAN w Lublinie

Dariusz Mazurkiewicz

77

KSIĄŻKI

81

KRONIKA ODDZIAŁU

87

SPRAWOZDANIE

Sprawozdanie Oddziału PAN w Lublinie za rok 2003**I. WSTĘP**

Według stanu w dniu 31.12.2003 r. Oddział skupiał 12 członków, w tym 4 członków rzeczywistych PAN (zał. 1).

W piętnastu Komisjach Oddziału działało 398 członków.

Na terenie objętym działalnością Oddziału znajdują się 3 jednostki organizacyjne PAN, które zatrudniały łącznie 100 osób, w tym 73 pracowników naukowo-badawczych; tj.:

- Instytut Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego PAN w Lublinie (90 osób/ 65 prac. n-b),
- Stacja Badawcza Instytutu Ekologii PAN (6 osób / 4 prac. n-b),
- Pracownia Teorii Adsorpcji Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN w Krakowie (4 prac. n-b).

II. DZIAŁALNOŚĆ KIEROWNICTWA I CZŁONKÓW ODDZIAŁU

W roku sprawozdawczym odbyły się dwie sesje zwyczajne Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału i jedna wyborcza sesja nadzwyczajna oraz 3 zebrania Prezydium Oddziału.

1. Zgromadzenia Ogólne Członków Oddziału

28 marca - 12. sesja zwyczajna Z.O. w Politechnice Lubelskiej:

- Przedstawienie historii Politechniki Lubelskiej przez rektora prof. Józefa Kuczmaszewskiego;
- autoprezentacja drogi naukowej prof. Kazimierza Szabelskiego, rektora Politechniki Lubelskiej w latach 1996-2002;
- wręczenie nominacji przewodniczącym Komisji Oddziału PAN w Lublinie na kadencję 2003-2006;
- sprawozdanie prezesa Oddziału PAN w Lublinie prof. Jana Glińskiego z działalności Oddziału w 2002 roku oraz preliminarz wydatków na rok 2003.

29 sierpnia - 13. nadzwyczajna sesja Z.O.:

- wybory uzupełniające skład Prezydium O.L. PAN, po śmierci wiceprezesa prof. L. Malickiego. Na Wiceprezesa Oddziału PAN w Lublinie wybrano jednomyślnie prof. dr. hab. Ryszarda Walczaka, dyrektora Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie.

28 listopada - 14. sesja zwyczajna Z.O. w siedzibie Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie:

- sprawozdanie z działalności Oddziału po trzech kwartałach 2003 roku - Wiceprezes Oddziału PAN w Lublinie prof. Ryszard Walczak;
- prezentacja nt. działalności lubelskiego środowiska naukowego na rzecz regionu - Prezes prof. Jan Gliński;
- wystąpienie wojewody lubelskiego Andrzeja Kurowskiego: *Perspektywy rozwoju Lubelszczyzny i oczekiwania w tym zakresie wobec nauki.*

2. Zebrania Prezydium

30 stycznia

Dotyczyło:

- wydawnictw Oddziału:
 - a) publikacji „Teka Komisji Oddziału PAN w Lublinie”,
 - b) „Informatora o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny na 2003 rok”;
- terminu, miejsca i programu kolejnego Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału;
- powołania Fundacji Oddziału PAN w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny;
- planu pracy Oddziału w br., w tym zaangażowanie w przedsięwzięcia środowiskowe:
 - a) offsety,
 - b) Lubelski Park Naukowo-Technologiczny,
 - c) Regionalna Strategia Innowacji;
- zatwierdzenia, na podstawie wniosków zgłoszonych przez Prezydium Komisji, składów Komisji na kadencję 2003-2006, tj.: 11. dotychczasowych Komisji oraz 3 nowo powołanych.

13 czerwca

- Wspólne posiedzenie Prezydium Oddziału PAN w Lublinie z przewodniczącymi komisji i szefami sekcji Komisji Oddziału dotyczące organizacji konferencji oraz kryteriów publikowania prac Komisji w oddziałowych wydawnictwach.

29 sierpnia

- Poszerzenie składu Komisji Oddziału PAN w Lublinie.

Prezes lub Członkowie Prezydium reprezentowali Oddział podczas:

- 14.05.03 - Nadania tytułu doktora honoris causa Politechniki Lubelskiej prof. dr. hab. inż. Anthony'emu J. Mosesowi z Uniwersytetu w Cardiff (Wielka Brytania).
- 15.06.03 - Nadania tytułu doktora honoris causa Akademii Rolniczej w Lublinie prof. Władysławowi Zalewskiemu.
- 29.01.03 - Spotkania z prof. Michałem Kleiberem, Ministrem Nauki i Przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych nt. możliwości wykorzystania offsetu.
- 11.02.03 - Spotkania z dr. Konradem Buschbeckiem, kierownikiem działu naukowego Ambasady RFN oraz Hansem Golombkiem, dyrektorem regionalnego przedstawicielstwa Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD) w Warszawie, dotyczącego współpracy polsko-niemieckiej w zakresie dydaktyki i badań naukowych.
- 13.02.03 - Spotkania z doradcą Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych dr. Andrzejem Siemaszko, który jest jednocześnie dyrektorem Krajowego Punktu Kontaktowego 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej.
- 4.04.03 - Uroczystego posiedzenia Rad Wydziałów Akademii Medycznej w Lublinie, poświęconego nadaniu uczelni imienia prof. Feliksa Skubiszewskiego, wybitnego chirurga, współtwórcy i dziekana Wydziału Lekarskiego UMCS oraz pierwszego rektora Akademii Lekarskiej w Lublinie.
- 9.04.03 - II Międzynarodowego Sympozjum z cyklu: „Przyszłość Cywilizacji Zachodu - Kultura Wobec Techniki”, zorganizowanego przez Katedrę Filozofii Kultury KUL.
- 17.04.03 - Spotkania Regionalnego Komitetu Sterującego projektu KBN „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego”, powstałej na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego.
- 5-7.05.03 - Międzynarodowej konferencji pt. „Hydrologia na początku XXI wieku - wizje i rzeczywistość” w Smolenicach (Słowacja) z okazji 50-lecia Instytutu Hydrologii Słowackiej Akademii Nauk.
- 8.05.03 - Debaty z cyklu „Przekraczać mury”, pt. *Lubelszczyzna a wizja nowej Europy*, z udziałem lubelskich władz wojewódzkich, samorządowych i uczelnianych oraz ministra ds. referendum europejskiego Lecha Nikolskiego.
- 13.05.03 - Uroczystego, otwartego posiedzenia Senatu Politechniki Lubelskiej z okazji Jubileuszu 50-lecia Uczelni.
- 18-23.05.03 - 71. Sesji Generalnej Międzynarodowego Komitetu Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt „Office International des Epizooties” w Paryżu.

-
- 30.05.03 - Centralnych Obchodów Światowego Dnia Ochrony Środowiska, Lublin 2003.
- 4.06.03 - Spotkania z Prezydent Irlandii panią Mary McAleese, podczas którego wygłosiła ona wykład pt. „Ireland, Poland and Europe”.
- 4.06.03 - 250 Jubileuszu Florenckiej Akademii Rolniczej (Accademia dei Georgofili).
- 5.06.03 - V Sesji Naukowej pt. „Fizyka w zastosowaniach”, współorganizowanej przez Komisję II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału PAN w Lublinie.
- 24.06.03 - Konferencji pt. „Regionalne Forum Innowacji” w Politechnice Lubelskiej.
- 5.09.03 - Polsko-niemieckich warsztatów „Z prawej i lewej strony Odry: Dwa kraje - jedna Europa - wspólna ochrona gleb i wód”, odbywających się w Collegium Polonicum w Słubicach pod patronatem Ministra Rolnictwa, Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Brandenburgii.
- 8-10.09.03 - II Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Agrolaser 2003”.
- 9-12.09.03 - 26. Kongresu Gleboznawstwa Polskiego „Gleba w środowisku” w Krakowie.
- 16-17.09.03 - Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Dolistne dokarmianie roślin”, w Akademii Rolniczej w Lublinie
- 23-24.09.03 - Międzynarodowej konferencji „Środowisko-Zwierzę-Produkt”, połączonej z uroczystościami 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie.
- 25.09.03 - Obchodów Jubileuszu 50-lecia Akademii Rolniczej w Krakowie.
- 2.10.03 - Uroczystości oddania do użytku budynku Collegium Universum Akademii Medycznej w Lublinie.
- 8.10.03 - Spotkania z członkami Królewskiej Szwedzkiej Akademii Rolnictwa i Leśnictwa, goszczącymi w Wydziale V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN.
- 17-18.10.03 - Międzynarodowej konferencji naukowej „Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna”, współorganizowanej przez Komisję VI Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN.
- 21.10.03 - Posiedzenia Kolegium Rektorów Środowiska Lubelskiego.
- 7.11.03 - Posiedzenia kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego, której przewodniczącym został wybrany Prezes O.L. PAN.
- 11.11.03 - Obchodów Narodowego Święta Niepodległości oraz uroczystego spotkania u Wojewody Lubelskiego.

Nominacje, wyróżnienia, odznaczenia i medale

Prof. T. Brandyk

- Wiceprzewodniczący Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN,
- Wiceprzewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowego Stowarzyszenia Torfowego (IPS).

Prof. J. Gliński:

- Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski,
- Medal 50-lecia Polskiej Akademii Nauk,
- Medal Prezydenta Miasta Lublina w uznaniu zasług wniesionych dla Miasta Lublina w dziedzinie upowszechniania i wdrażania wyników badań naukowych,
- Przewodniczący Kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego.

Prof. J. Kisyński:

- Przewodniczący Prezydium Komitetu Matematyki PAN.

Prof. S. Nawrocki:

- Medal 50-lecia Polskiej Akademii Nauk,
- Przewodniczący Komitetu Agrofizyki PAN,
- Przewodniczący Komisji Rolnictwa O.L.PAN.

Prof. J. Nowicki:

- Nagroda Zespołowa II° za osiągnięcia organizacyjne Rektora UWM w Olsztynie.

Prof. Z. Pejsak:

- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski- 2003,
- Nagroda I stopnia Ministra Rolnictwa za „Opracowanie i uruchomienie wieloseryjnej produkcji szczepionki Aptovac, przeznaczonej do profilaktyki chorób układu oddechowego świń”,
- Nagroda przyznana przez Prezydenta RP i Marszałka Sejmu R.P. „Honorowy Agrobiznesmen roku 2003”,
- Medal honorowy Bene de Veterinaria Meritum Krajowej Izby Lekarsko Wet. – 2003,
- Wyróżnienie Senatu „Za opracowanie podstaw naukowych programu ochrony zdrowia trzody chlewnej, promującego efektywną produkcję”,
- Nagroda Dyrektora PIWet I-stopnia oraz Nagroda Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych I-stopnia za pracę - Stadejek T., Stankevicius A., Storgaard T., Oleksiewicz M.B., Belák S., Drew T.W., Pejsak: Identification of radically

different variants of porcine reproductive and respiratory syndrome virus in Eastern Europe. *Journal of General Virology* 83, 1861-1873, 2002.

Prof. T. Trojanowski:

- Przewodniczący Komitetu Nauk Neurologicznych PAN,
- Członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych,
- Członek Rady Naukowej Ministra Zdrowia,
- Przewodniczący Komisji Nauk Medycznych O.L. PAN.

Prof. M. Truszczyński:

- Medal 50-lecia Polskiej Akademii Nauk,
- Medal im. Oczapowskiego Wydziału V PAN za wybitny wkład w rozwój nauk rolniczych.

Prof. R. Walczak:

- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski,
- Medal Prezydenta Miasta Lublina za aktywną działalność naukową, która przyczyniła się do rozslawienia polskiej nauki i lubelskiego ośrodka naukowego zarówno w kraju jak i za granicą.

3. Integrycyjne posiedzenia naukowe

12.03.03 - Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie oraz Polskie Towarzystwo Genetyczne (PTG), Polskie Towarzystwo Mikrobiologów (PTM) i Polskie Towarzystwo Biochemiczne (PTB) Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z prof. dr. hab. Jerzym Kowalczykiem, kierownikiem Kliniki Hematologii i Onkologii Dziecięcej AM w Lublinie, który wygłosił wykład pt. „Metody cytogenetyki molekularnej w diagnostyce nowotworów”.

25.03.03 - Komisja Chemii Plazmy Niskotemperaturowej Oddziału PAN w Lublinie oraz Katedra Technologii Chemicznej Politechniki Lubelskiej zorganizowały spotkanie z prof. Jamesem Robertem Bruce’em z Hendrix College w Conway, Arkansas, USA, który wygłosił wykład nt. „Freedom and Security; The American Response to Terrorism”.

17.04.03 - Inauguracyjne spotkanie Regionalnego Komitetu Sterującego projektu KBN „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego”, w skład którego wchodzi m.in. rektorzy uczelni i dyrektorzy instytutów z Lubelszczyzny, w tym prof. Ryszard Walczak, czł.koresp.PAN, dyrektor Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie. Strategia powstaje na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Przewodniczącym Regionalnego Komitetu Sterującego jest Henryk Makarewicz, marszałek województwa. Kierownikiem projektu ze strony wykonawcy jest prof. Marek Opielak, prorektor ds. ogólnych Politechniki Lubelskiej.

5.05.03 - Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie, PTG, PTB, PTM Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z prof. dr. hab. Tomaszem Twardowskim z Instytutu Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu, który wygłosił wykład zatytułowany: „Stan prawny i biobezpieczeństwo organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO)”.

6.05.03 - Spotkanie zorganizowane przez Komisję Biotechnologii O.L. PAN, PTG, PTB, PTM Oddziały w Lublinie, podczas którego prof. dr. hab. Antoni Różalski z Zakładu Immunologii Bakterii Uniwersytetu Łódzkiego wygłosił wykład zatytułowany: „Czynniki chorobotwórczości bakterii z rodzaju *Proteus*”.

19.09.03 - Z inicjatywy Prezydium O.L. PAN w Lubelskim Towarzystwie Naukowym odbyło się spotkanie z przedstawicielami zarządu LTN. Tematem spotkania było omówienie współpracy wobec perspektywy wynajęcia pomieszczeń w LTN z przeznaczeniem na siedzibę Oddziału. W spotkaniu uczestniczyli Prezes LTN prof. Edmund K. Prost i Sekretarz Generalny LTN prof. Marian Wielosz oraz Prezes i Wiceprezes O.L. PAN.

23.09.03 - Odbyło się posiedzenie Zarządu Fundacji O.L. PAN „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”. W trakcie posiedzenia podsumowano działania Fundacji i omawiano zagadnienia dotyczące jej funkcjonowania. Sprawozdanie z dotychczasowej działalności zostało przekazane prof. J.Glińskiemu, przewodniczącemu Rady Fundacji.

21.10.03 - Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński uczestniczył w posiedzeniu Kolegium Rektorów Środowiska Lubelskiego.

13.11.03 - Komisja Biotechnologii O.L. PAN była organizatorem spotkania z dr. Andrzejem Mazurem z Zakładu Mikrobiologii Ogólnej UMCS w Lublinie, który wygłosił wykład zatytułowany „Bakteryjne systemy transportu”.

17.11.03 - W siedzibie Lubelskiej Fundacji Rozwoju odbyło się Forum Przedsiębiorców Innowacyjnych. Forum jest jednym z elementów „Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Lubelskiego”. Tematem spotkania była możliwość wsparcia działań innowacyjnych i wdrażania nowych technologii w lubelskich przedsiębiorstwach przez programy pomocowe UE, rządu oraz działania na poziomie regionalnym.

25.11.03 - Komisja Biotechnologii O.L. PAN, PTG, PTM, PTB Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z dr. hab. Krzysztofem Kowalczykiem z Instytutu Genetyki i Hodowli Roślin Akademii Rolniczej, który wygłosił wykład nt. „Klonowanie organizmów”.

4. Współdziałanie ze szkolnictwem wyższym, władzami miasta i województwa

realizowano poprzez:

- Wspólne organizowanie konferencji i posiedzeń naukowych.

- Udział Prezesa Oddziału w posiedzeniach Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni Lubelskich.
- Uczestnictwo w pracach zmierzających do realizacji projektu budowy Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego.
- W ramach współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego, Oddział uczestniczy poprzez swojego przedstawiciela, prof. Ryszarda Walczaka w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego*, w zakresie opracowywania założeń Projektu Celowego KBN dla Regionalnej Strategii Innowacji.
- Udział w projektach offsetowych: konsorcjum *Lubelskie Biopaliwa*, oraz spółka pod nazwą „Polesie - Sp. z o.o.”
Offset to umowa kompensacyjna, stanowiąca część kontraktu na dostawę samolotu wielozadaniowego dla polskiej armii, określająca warunki na których dostawca uzbrojenia jest zobowiązany zainwestować w Polsce równowartość kwoty kontraktu. Oddział wraz z partnerami jest zainteresowany umową offsetową w zakresie: szkoleń offsetowych o zasięgu krajowym w oparciu o materiały szkoleniowe partnera zagranicznego, problemów ochrony środowiska, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, produkcji biopaliw.
- Współpraca z Wojewodą Lubelskim - Prezes Oddziału jest przewodniczącym Kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego. Nagroda przyznawana jest w siedmiu kategoriach: polskie przedsiębiorstwo, małe polskie przedsiębiorstwo, instytucja finansowa, eksporter, gospodarstwo rolne, inwestycja zagraniczna w woj. lubelskim oraz wynalazek w dziedzinie produktu lub technologii. Nagroda ma charakter honorowy, a jej laureaci otrzymują jednocześnie nominację do Nagrody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Współpraca z zagranicą

- Prof. Marian Truszczyński, czł. Prezydium Oddziału, przewodniczy Komisji Standardów Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (Office International des Epizooties) w Paryżu.
- Prezes O.L. PAN uczestniczył w spotkaniu z dr. Konradem Buschbeckiem, kierownikiem działu naukowego Ambasady RFN oraz Hansem Golombkiem, dyrektorem regionalnego przedstawicielstwa Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD) w Warszawie. Spotkanie dotyczyło współpracy polsko-niemieckiej w zakresie dydaktyki i badań naukowych.
- Komisja I Chemii Plazmy Niskotemperaturowej O.L. PAN oraz Katedra Technologii Chemicznej Politechniki Lubelskiej były organizatorami spotkania z prof. Jamesem Robertem Bruce'm z Hendrix College w Conway,

Arkansas, USA. Podczas spotkania w sali konferencyjnej Oddziału PAN w Lublinie prof. Bruce wygłosił wykład nt. „Freedom and Security; The American Response to Terrorism”.

- Prezes O.L.PAN prof. Jan Gliński oraz prof. Ryszard Walczak, dyrektor Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie wzięli udział w międzynarodowej konferencji pt. „Hydrologia na początku XXI wieku - wizje i rzeczywistość”, która miała miejsce w Smolenicach (Słowacja). Konferencja odbyła się z okazji 50-lecia Instytutu Hydrologii Słowackiej Akademii Nauk, z którym lubelski Instytut łączy wieloletnia współpraca.
- Prof. Marian Truszczyński, czł. rzecz. PAN uczestniczył w 250. Jubileuszu Florenckiej Akademii Rolniczej (Accademia dei Georgofili), której jest członkiem korespondentem.
- Prezes i wiceprezes O.L. PAN, prof. J. Gliński i R. Walczak, uczestniczyli w polsko-niemieckich warsztatach „Z prawej i lewej strony Odry: Dwa kraje - jedna Europa - wspólna ochrona gleb i wód”, odbywających się pod patronatem Ministra Rolnictwa, Środowiska i Gospodarki Przestrzennej Brandenburgii. Organizatorami spotkania, które miało miejsce w Collegium Polonicum w Słubicach, były: Deutsche Bodenkundliche Gesellschaft, Polskie Towarzystwo Gleboznawcze oraz Fundacja im. Friedricha Eberta. Warsztaty poświęcone były problemom regulacji prawnych Unii Europejskiej w zakresie wspólnej polityki rolnej, ochrony środowiska i rozwoju obszarów wiejskich.
- Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński przebywał w Mińsku na zaproszenie tamtejszego Instytutu Problemów Wykorzystania Zasobów Naturalnych i Ekologii BAN, gdzie zapoznał się z problemami pustynniejącego białoruskiego Polesia, zdegradowanego przez przeprowadzoną po II wojnie światowej meliorację. Ze względu na zagrożenie zmiany klimatu całej Europy oraz negatywny wpływ na populację wędrownego ptactwa, obszar ten zostanie poddany renaturalizacji w programie UNESCO, realizowanym w ramach Polsko-Ukraińsko-Białoruskiego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”. W programie uczestniczyć będą naukowcy polscy, także z Lubelszczyzny w tym z O.L. PAN.
- Udział Komisji VI Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych w organizacji czterech międzynarodowych konferencji „Abp Jozafat Kuncewicz, hierarcha Rzeczypospolitej wielu narodów”, „Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna”, „Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim”, „Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji”.
- Udział Komisji X Historycznej w organizacji konferencji międzynarodowej „Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich na przestrzeni wieków”.

- Komisja IX Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego zorganizowała międzynarodową konferencję „Środowisko - Zwierzę - Produkt”.
- Komisja V Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN była głównym organizatorem IV międzynarodowej konferencji naukowej „Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa: MOTROL 2003” w Kijowie.
- Prof. Z. Pejsak, czł.koresp PAN uczestniczył w IX Sympozjum nt. „Pig Reproduction”, Rzym, 05.-07.05.2003.
- Oddział partycypował w organizowanych międzynarodowych konferencjach: „Zarządzanie przedsiębiorstwem w erze postindustrialnej - ekonomia, prawo, kultura, etyka” oraz „Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu”.
- Prezes i wiceprezes Oddziału J.Gliński i R.Walczak wzięli udział w konsultacjach dot. ochrony środowiska, podczas pobytu na Uniwersytecie Zasobów Naturalnych i Ochrony Życia w Wiedniu (19.11.03) oraz w konferencji „Modelowanie właściwości fizycznych w środowisku glebowym” (Bratysława, 20-21.11.03).
- Prof. Z. Pejsak uczestniczył w IV Sympozjum nt. „Emerging and Re-emerging Pig Diseases”, Rzym, 28-06-05.07.2003. Prof. Pejsak będzie organizatorem i przewodniczącym Konferencji pt. „Emerging and Re-emerging Pig Diseases” - Kraków 2007.
- Udział prof. Tomasza Trojanowskiego, czł.koresp PAN w corocznym Europejskim Konsorcjum Urazów Mózgu w Glasgow (w Wlk. Brytanii) (12-14.12.03), przewodniczenie Joint Residency and Accreditation Advisory Committee Europejskiej Unii Towarzystw Neurochirurgicznych EANS i Europejskiej Unii Specjalistów Medycznych UEMS, członkostwo w Nominating Committee EANS. Udział w 8. Międzynarodowej Konferencji „Cerebral Vasospasm” Chicago, 9-11.07.2003 (członkostwo komitetu naukowego, prowadzenie sesji „Experimental pathophysiology”), Europejski Kongres Neurochirurgów w Lizbonie 8-12.09.2003 (członek komitetu naukowego, przewodniczenie sesji „History and Art”).

6. Działalność wydawnicza i promocyjna

W 2003 roku wydano *Biuletyn Informacyjny 8/2003 Oddziału PAN w Lublinie*, dotyczący działalności, wydarzeń naukowych, prezentacji sylwetek oraz biogramów naukowców związanych z Lubelszczyzną.

Opublikowano następujące wydawnictwa zwarte: *Informator o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny (2003)*, zawierający informacje nt. państwowych i niepaństwowych uczelni i placówek naukowych i dydaktycznych Lubelszczyzny, także trzeci tom „Teki Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie” oraz pierwszy tom „Teki Komisji Budowy

i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa Oddziału PAN w Lublinie”, oraz materiały zebrane od placówek naukowych, opracowane na 14. Sesję Z.O. nt. „Lubelskie środowisko naukowe na rzecz regionu”. Oddział uczestniczył również w redakcji tomów materiałów z konferencji „Zarządzenie przedsiębiorstwem - ekonomia, prawo, kultura, etyka”, Acta Agrophysica 86-89, 2003, Vol. 1 (1-4) „Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego na tle antropogenicznych przekształceń środowiska przyrodniczego”.

Pod patronatem oddziału wydano także cztery numery polsko-angielskiego kwartalnika *Eksploatacja i Niezawodność*.

Na bieżąco aktualizowano i rozbudowywano własną, polsko-angielską stronę internetową www.pan-ol.lublin.pl, jako najtańszą i najbardziej skuteczną formę prezentacji i promocji dokonań Oddziału.

III. DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁOWYCH KOMISJI NAUKOWYCH

W roku sprawozdawczym działało 15 komisji:

- **Komisja I Chemii Plazmy Niskotemperaturowej**, pod przewodnictwem prof. dr hab. inż. Iwo Pollo (powołana we wrześniu 1998 r.). Komisja liczy 41 członków.

W ramach działalności Komisji odnotowano:

- Wizytę zagranicznego członka Komisji prof. Satiko Okazaki. Omawiano problemy osiągnięć i przyszłości konferencji z serii Hakone. W roku 2004 Sympozjum Hakone IX odbędzie w Padwie we Włoszech.
- Członek Komisji Chemii Plazmy prof. dr hab. inż. Tadeusz Janowski przewodniczył 4. Międzynarodowej Konferencji ELMECO – Electromagnetic Devices & Processes in Environment Protection i Workshop SPTPE- Superconducting and Plasma Technologies in Power Engineering (Naęczów, 21-27.09.2003) poświęconym między innymi problemom chemii plazmy. W skład Komitetu Naukowego wszedł przewodniczący Komisji prof. dr hab. inż. Iwo Pollo. W konferencji uczestniczyło 12 członków Komisji, którzy wygłosili 22 referaty.
- Aktualnie Komisja Chemii Plazmy Niskotemperaturowej współorganizuje ogólnopolskie Sympozjum Chemii Plazmy, które odbędzie w dniach 16-19.06.2004 w Łodzi. Będzie to kolejne VIII Polish National Symposium on Plasma Chemistry, poprzednie VII odbyło się w Kazimierzu Dolnym we wrześniu 2002.

- **Komisja II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie** - jest kontynuatorką w nowej kadencji Komisji Fizyki Stosowanej i Techniki. Ze względu na objęcie obowiązków wiceprezesa Oddziału PAN w Lublinie w listopadzie 2003 zrezygnował z przewodniczenia komisji prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN. Na jego miejsce powołano prof. Andrzeja Niewczas. W Komisji działa 44 osoby, skupione w trzech sekcjach: Fizyki (przewodniczący- prof. dr hab. Leszek Michalak), Chemii (przewodniczący- prof. dr hab. Władysław Rudziński), Techniki (przewodniczący- prof. dr hab. Andrzej Niewczas). W ramach działalności miały miejsce:

- V Sesja Naukowa „Fizyka w Zastosowaniach” współorganizowana przez Komisję, Polskie Towarzystwo Fizyczne Oddział w Lublinie oraz Instytut Fizyki UMCS.

Podczas sesji wygłoszono następujące referaty:

- prof. dr hab. Stanisław Krawczyk: „Zastosowanie efektu Starka” (Instytut Fizyki, UMCS)
 - dr hab. inż. Mirosław Wendeker, prof. PL: „Ogniwa paliwowe - konstrukcje i zastosowania” (Politechnika Lubelska),
 - prof. dr hab. Władysław Rudziński, dr hab. Jolanta Narkiewicz-Michałek, prof. UMCS: „Teoretyczny opis agregacji surfaktantów na granicach między fazowych” (Instytut Chemii UMCS),
 - dr Halina Krzyżanowska: „Od mumii egipskich po układy scalone: badania metoda fluorescencji wzbudzonej w całkowitym odbiciu promieni X” (Instytut Fizyki, UMCS),
 - mgr inż. Jarosław Bienias: „Wybrane właściwości i zastosowania materiałów kompozytowych” (Politechnika Lubelska),
 - mgr Dariusz Niedźwiedzki: „Metoda NEXAFS w poszukiwaniu poziomów energetycznych karotenoidów” (Instytut Fizyki, UMCS),
 - mgr inż. Jacek Hunicz: „Badanie procesu spalania w silniku o zapłonie iskrowym z zastosowaniem metod spektrofotometrycznych” (Politechnika Lubelska),
 - mgr Monika Hereć: „Strukturalne i spektroskopowe badania wpływu antybiotyku amfoterycyny B na błony lipidowe” (Instytut Fizyki UMCS),
- Udział (w osobie przewodniczącego Komisji - prof. Ryszarda Walczaka) w pracach zespołu powołanego przez Marszałka Lubelskiego Sejmiku Wojewódzkiego, którego celem jest powołanie Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

-
- Udział (w osobie przewodniczącego Komisji - prof. Ryszarda Walczaka) w pracach Projektu Celowego KBN dla Regionalnej Strategii Innowacji.
 - Działalność wydawnicza:
 - Wydanie II tomu prac poświęconych wykorzystaniu metod fizycznych w odniesieniu do obiektów rolniczych - Acta Agrophysica nr 93.
 - Partycypacja w wydaniu 4 kolejnych numerów kwartalnika „Eksploatacja i Niezawodność” - wydawanego pod patronatem O.L. PAN.
 - **Komisja III Biotechnologii** (18 członków), której przewodniczy prof. Anna Skorupska z Zakładu Mikrobiologii Ogólnej UMCS w Lublinie.

W ramach działalności Komisji zorganizowano praktyczny kurs zastosowań PCR (Polymerase Chain Reaction) w diagnostyce molekularnej. Odkonano również sześć spotkań naukowych, na których wygłoszono wykłady dotyczące najnowszych osiągnięć z dziedziny biotechnologii:

 - Prof. dr hab. Jerzy Kowalczyk, Klinika Hematologii i Onkologii Dziecięcej AM w Lublinie - „Metody cytogenetyki molekularnej w diagnostyce nowotworów”.
 - Prof. dr hab. Tomasz Twardowski, Instytut Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu - „Stan prawny i bezpieczeństwo organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO)”.
 - Prof. dr hab. Antoni Różalski, Zakład Immunobiologii Bakterii Uniwersytetu Łódzkiego - „Czynniki chorobotwórczości bakterii z rodzaju Proteus”.
 - Dr Krzysztof Kucharczyk, z firmy „Kucharczyk” - „Przesiewowa strategia analizy zmienności genetycznej”.
 - Dr Andrzej Mazur, Zakład Mikrobiologii Ogólnej UMCS - „Bakteryjne systemy transportu”.
 - Dr hab. Krzysztof Kowalczyk, Instytut Genetyki i Hodowli Roślin AR w Lublinie - „Klonowanie organizmów”.
 - Kurs „Zastosowanie technik PCR w diagnostyce molekularnej” - dr Jarosław Król i dr Andrzej Mazur, Zakład Mikrobiologii Ogólnej UMCS przy współpracy firmy MERANCO - Generalny Przedstawiciel firmy Eppendorf w Polsce.

- **Komisja IV Filozoficzno-Przyrodnicza** (8 członków), pod przewodnictwem profesora Stefana Symotiuka z Zakładu Filozofii Kultury UMCS.

W ramach działalności:

- Rozpoczęto działania organizacyjne przygotowujące jedenastą dyskusję panelową z cyklu *Przestrzeń we współczesnej nauce*, we współpracy z Lubelskim Towarzystwem Naukowym i przy wsparciu finansowym ze strony Ministerstwa Nauki i Informatyzacji.
- Opublikowano czwarty tom materiałów konferencyjnych „Przestrzeń we współczesnej nauce”.
- Odbyły się trzy spotkania Komisji, na których omawiano następujące zagadnienia:
 - opracowanie referatów wygłoszonych na dziesiątej dyskusji panelowej „Przestrzeń we współczesnej nauce” - podjęto decyzję o dołączeniu tekstów referatów do tekstów z poprzednich dyskusji i opublikowania całości w czwartym tomie materiałów konferencyjnych, w roku bieżącym,
 - organizacja jedenastej dyskusji panelowej - wstępnie przyjęto listę referentów (12 osób) i ustalono termin dyskusji na przełom marca i kwietnia 2004 r., oraz dla następnych sześciu już zgłoszonych referatów przyjęto wstępnie termin dwunastej dyskusji na jesień roku 2004,
 - przyjęcie i ocena czwartego tomu materiałów konferencyjnych, który ukazał się w czwartym kwartale 2003 roku oraz dyskusji nad rozpoczęciem nowego cyklu konferencji, dotyczących sytuacji brzegowych w nauce, na styku nauki i technologii, pod roboczą nazwą „Epistémé a techné”.
- **Komisja V Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa**. Przewodniczący - profesor Eugeniusz Krasowski (Akademia Rolnicza w Lublinie). Komisja w międzynarodowym składzie liczy 50 członków. Rozpoczęła działalność pod koniec 2000 roku. W Komisji działa 5 sekcji: Motoryzacji Rolnictwa, Maszyn Rolniczych, Energetyki Rolnictwa, Diagnostyki Pojazdów oraz Maszyn Przemysłu Spożywczego.

W ramach działalności miały miejsce:

- Organizacja IV Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej MOTROL 2003 w Kijowie. Wygłoszonych zostało 237 referatów z 16 krajów.

-
- Wydanie piątego tomu wydawnictwa MOTROL - materiałów konferencyjnych,
 - Wydanie III tomu Teki Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN.
 - Przygotowanie do druku kolejnego IV tomu Teki Komisji i VI tomu MOTROLU.
 - Organizacja wspólnie z Politechniką Szczecińską IV Ogólnopolskiego Sympozjum Naukowego nt. „Doładowanie Silników Spalinowych”.
 - Organizacja dwóch zebrań Komisji: jednego w Kijowie, drugiego w Lublinie. Na zebraniu w Kijowie ustalono dalsze działania Komisji. Przyjęto uchwałę o zorganizowaniu V Konferencji MOTROL 2005 w Odessie na Ukrainie.
- **Komisja VI Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych.** Skupia 17 członków, pod przewodnictwem prof. Michała Łesiowa z UMCS w Lublinie. W ramach Komisji odbyło się:
- Posiedzenie nt. „Nazwy miejscowości na pograniczu polsko-ukraińskim. Badania dotychczasowe i postulaty badawcze” z referatami: prof.prof. Władysława Makarskiego z Katedry Języka Polskiego KUL oraz Dmytro Buczko z Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Tarnopolu, profesora gościnnego Instytutu Filologii Słowiańskiej KUL.
 - Współorganizowano międzynarodową konferencję naukową nt. „Kultura i język na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim. Problemy globalizacji i regionalizacji” Na konferencji wygłoszono łącznie 13 referatów.
 - Współorganizowano międzynarodową konferencję naukową nt. „Kategorie gramatyczne w języku polskim i ukraińskim.” Na konferencji wygłoszono łącznie 32 referaty.
 - Współorganizowano międzynarodową konferencję naukową „Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna.”
 - Współorganizowano Międzynarodową Sesję Studyjną „Abp Jozafat Kuncewicz, hierarcha Rzeczypospolitej wielu narodów”.
- **Komisja VII Medycyny Wsi** - przewodniczącym jest prof. Jerzy Zagórski z Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie. Komisja ma 11 członków.
- Członkowie Komisji wykazywali aktywność w zakresie opracowań dotyczących ewolucji i zwalczania zoonoz oraz szkoleń nt. ochrony zdrowia publicznego (prof. Zdzisław Gliński).

-
- **Komisja VIII Rolnictwa.** Komisja pod przewodnictwem prof. Stanisława Nawrockiego czł. rzecz. PAN z IUNG w Puławach, skupia 21 członków. W 2003 roku na posiedzeniu Komisji referaty wygłosili:
 - prof. dr hab. Franciszek Tomczak - „Rolnictwo ziemi lubelskiej przed wejściem do Unii Europejskiej”.
 - prof. dr hab. Stanisław Krasowicz - „Czynniki ograniczające wykorzystanie potencjału rolnictwa Lubelszczyzny”.

 - **Komisja IX Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego.** Przewodniczącym jest prof. Stanisław Radwan z Akademii Rolniczej w Lublinie. Komisja liczy 26 członków. W ramach Komisji:
 - Odbyło się posiedzenie Komisji z referatem:
 - mgr Beaty Sielewicz - Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Lublinie - „Obszary chronione w województwie lubelskim w świetle programu Unii Europejskiej NATURA 2000”.
 - Współorganizowano międzynarodową konferencję naukową „Środowisko-Zwierzę-Produkt” z okazji 10-lecia kierunku Ochrona Środowiska i 50-lecia Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Akademii Rolniczej w Lublinie.
 - Wydano 4 tomy Acta Agrophysica 86-89, 2003, Vol. 1 (1-4) nt. „Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego na tle antropogenicznych przekształceń środowiska przyrodniczego”.
 - Prof. Stanisław Radwan kierował projektem KBN, który zaowocował monografią „Przyrodnicze podstawy ochrony i odnowy ekosystemów wodno-torfowiskowych w obszarze funkcjonalnym Poleskiego Parku Narodowego na tle antropogenicznych przekształceń środowiska przyrodniczego”, Acta Agrophysica 91/2003.

 - **Komisja X Ekonomii i Zarządzania** - z przewodniczącym prof. Włodzimierzem Sitko z Politechniki Lubelskiej i 21 członkami.
 - odbyły się trzy posiedzenia Komisji:
 - ukonstytuowanie się składu osobowego Komisji oraz ustalanie metod i planu działania,
 - ostateczne potwierdzenie składu Komisji i wybory władz Komisji. W trakcie tego spotkania Kanclerz WSPA dr inż. Radosław Marciniak zaprezentował referat nt. krajowego systemu szkolnictwa wyższego oraz dotychczasowych osiągnięć Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie,

-
- prof. Dionizy Niezgodą dokonał prezentacji dorobku naukowego swojej Katedry Ekonomiki i Organizacji Agrobiznesu Akademii Rolniczej w Lublinie. Na spotkaniu postawiono wniosek aby kolejne konferencje organizowane przez zrzeszone w Komisji ośrodki odbywały się ze współudziałem PAN. Podniesiono kwestię publikacji w wydawnictwie PAN, podkreślając wysoką ocenę w kategoryzacji KBN Teki Komisji Oddziału PAN w Lublinie.
 - Organizacja konferencji: wspólnie z Akademią Rolniczą w Lublinie „Źródła przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w agrobiznesie”, a także współorganizowanej z Katedrą Zarządzania Politechniki Lubelskiej (w Kazimierzu Dolnym) „Zarządzanie przedsiębiorstwem w erze postindustrialnej - ekonomia, prawo, kultura, etyka”.
 - Wydanie tomu materiałów konferencyjnych „Zarządzanie przedsiębiorstwem - ekonomia, prawo, kultura, etyka”.
- **Komisja XI Historyczna** - komisja pod przewodnictwem prof. Jana Ziółka z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, skupia 37 członków.
- W roku sprawozdawczym 2003 odbyły się dwa zebrania Komisji:
 - dr hab. Mirosław Piotrowski z KUL wygłosił wykład na temat: „Spuścizna archiwalna lubelskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Problemy metodologiczne i perspektywy badawcze.” Ponadto wystąpił Prezes Lubelskiego Oddziału PAN prof. dr hab. Jan Gliński z informacją o dotychczasowej działalności Komisji Oddziału i sprawami bieżącymi. Odbyły się pierwsze wybory władz Komisji.
 - wykłady: dr. Roberta Litwińskiego (UMCS) nt.: „Kontrola granicy państwowej przez policję w okresie międzywojennym” oraz dr. Mirosława Filipowicza (KUL) nt.: „Początki amerykańskich badań nad dziejami Rosji”. Po wykładach nastąpiła dyskusja. Wykłady zostały opublikowane w Biuletynie Oddziału PAN w Lublinie 8/2003.
 - Komisja była współorganizatorem konferencji naukowej nt.: „Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich”. Podczas sesji wygłoszonych zostało 25 referatów naukowych. Przewidywana jest ich publikacja w formie książkowej.

W roku 2003 i na początku 2004 powołano 5 nowych Komisji Oddziału PAN w Lublinie:

- **Komisja XII Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa** - pod przewodnictwem prof. Andrzeja Werońskiego z Politechniki Lubelskiej. Komisja liczy 37 członków.
 - W styczniu 2003 odbyło się posiedzenie organizacyjno-wyborcze Komisji z udziałem Prezesa O.L. PAN.
 - Wydano pierwszy tom Teki Komisji Budowy i Eksploatacji Maszyn, Elektrotechniki, Budownictwa Oddziału PAN w Lublinie, poświęcony mechanice, inżynierii materiałowej, optymalizacji procesów wytwarzania, jak również budowie i eksploatacji maszyn przemysłowych i pojazdów samochodowych. Tom uświetnił jubileusz 50-lecia istnienia Politechniki Lubelskiej i jej Wydziału Mechanicznego, jest też przeglądem najbardziej wartościowych prac aktualnie prowadzonych na Wydziale.

- **Komisja XIII Nauk Medycznych** - przewodniczącym jest prof. Tomasz Trojanowski, czł. koresp. PAN, z Akademii Medycznej w Lublinie. Liczba członków: 13.

- **Komisja XIV Prawnicza** - pod przewodnictwem prof. Mieczysława Sawczuka z UMCS w Lublinie, skupia 31 członków.
 - W roku 2003 podejmowane były prace związane ze skompletowaniem składu Komisji Prawniczej, integrującej środowiska naukowe Wydziałów Prawa UMCS i KUL. Działalność członków Komisji koncentruje się głównie wokół prac związanych z przygotowaniem Wielkiej Encyklopedii Prawa, której jednym z głównych redaktorów jest prof. Mieczysław Sawczuk.
 - Na posiedzeniu Komisji referat nt. "Konstytucyjne modele stosunków między państwem a Kościołem w Europie" wygłosił ks. prof. Józef Krukowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Referat w dziale REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA.

- **Komisja XV Nauk Nieliniowych** - pod przewodnictwem prof. Kazimierza Szabelskiego z Politechniki Lubelskiej. Komisja ma w składzie 21 członków.
 - Nauki nieliniowe zajmują się nieregularnym i nieprzewidywalnym – chaotycznym ruchem cząstek. Większość obserwowanych procesów drganiowych ma wyraźny charakter nieliniowy. Nieliniowości są powodem olbrzymiego bogactwa zjawisk otaczającego nas świata. Badania chaosu prowadzone są aktualnie w mechanice, elektrotechnice, chemii i biologii. Odkrycie to, uważane za najważniejsze po teorii względności i mechanice kwantowej, rodzi nadzieję na wyjaśnienie np. zjawisk turbulencji, wciąż „białej plamy” mechaniki.
- **Komisja XVI Politologii i Stosunków Międzynarodowych** - pod przewodnictwem prof. Ziemowita Jacka Pietrasia, Dziekana Wydziału Politologii UMCS w Lublinie. Komisja ma w składzie 11 członków.

LICZBOWE ZESTAWIENIE DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU W ROKU 2003

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	ILOŚĆ
Zgromadzenie Ogólne Oddziału PAN w Lublinie, w tym 1 nadzwyczajne	3
Posiedzenia Prezydium Oddziału	3
Realizowane przez członków O.L. PAN zadania badawcze	40
Integracyjne posiedzenia naukowe	11
Konferencje naukowe <ul style="list-style-type: none"> • krajowe • regionalne • międzynarodowe 	3 1 8
Publikacje członków O.L. PAN	56
Pozycje wydawnicze Oddziału i pod patronatem	6

Jan Gliński, Ryszard Walczak

Prof. dr hab. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN, jest Prezesem Oddziału PAN w Lublinie.

Prof. dr hab. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN, jest Wiceprezesem Oddziału PAN w Lublinie.

PREZENTACJE

Edmund K. Prost

Mój naukowy życiorys

Emerytowany profesor zw., dr hab. nauk weterynaryjnych z zakresu higieny żywności, przez wiele lat, od 1948 r., pracujący w UMCS, a następnie od 1955 r. w AR Lublin, rektor tej uczelni w latach 1981-1987 (pierwszy z wolnego wyboru), uprzednio - w latach 1962-66 dziekan Wydziału Weterynaryjnego AR Lublin.

Autor ponad 150 publikacji naukowych, w tym wielu ogłoszonych w zagranicznych periodykach oraz 8 książek akademickich.

Dr honoris causa Uniwersytetu Humboldta w Berlinie - 1990 r. oraz AR w Lublinie - 1999 r., wieloletni wiceprezydent

Światowego Stowarzyszenia Weterynaryjnego, wiceprezydent Światowego Stowarzyszenia Higienistów Żywnościowych oraz wieloletni prezes Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych.

Od 1967 r. do chwili obecnej redaktor naczelny miesięcznika „Medycyna Weterynaryjna”, czołowego polskiego czasopisma znajdującego się na światowej liście prestiżowych czasopism naukowych, tzw. Lista Filadelfijska, legitymującego się wskaźnikiem impact factor.

Od 1981 r. z wyboru, dokładnie czwartą już czteroletnią kadencję, prezes Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Członek honorowy Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN, Polskiego Tow. Nauk Weterynaryjnych, Węgierskiego Tow. Weterynaryjnego oraz Światowego Stowarzyszenia Weterynaryjnego. Wyróżniony medalem im. Oczapowskiego Wydziału V PAN.

Edmund K. Prost

Prof. zw. dr hab. Edmund K. Prost jest emerytowanym profesorem Akademii Rolniczej w Lublinie, członkiem honorowym Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN oraz prezesem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

PREZENTACJE

Lubelskie Towarzystwo Naukowe

Lubelszczyzna stanowi obecnie region Polski o wyraźnej i żywej działalności naukowej. Zdecydowany rozwój życia naukowego nastąpił po II wojnie światowej. Powołanie na terenie Lublina 5 wyższych uczelni i licznych instytutów naukowych stworzyło znaczący potencjał intelektualny. Stąd też zaistniała, nieodzowna w tak dużym środowisku naukowym, potrzeba powołania do życia towarzystwa naukowego integrującego i godnie reprezentującego wszystkie istniejące w regionie instytucje naukowe.

Warunki ku temu stworzyły w dużym stopniu przemiany społeczno-polityczne w 1956 r. Wszczęto wówczas czynności organizacyjne w celu utworzenia Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Inicjatywę w tym kierunku wykazali z końcem 1956 r. profesorowie Włodzimierz Hubicki, Jan Dobrzański i Grzegorz Leopold Seidler. W dniu 30 czerwca 1957 r. odbyło się pierwsze zebranie organizacyjne, na którym podjęto decyzję o utworzeniu Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i wybrano pierwsze władze Towarzystwa, w składzie: prof. Laura Kaufman jako prezes oraz jako wiceprezesa: profesorowie Leon Halban, Włodzimierz Hubicki, a jako sekretarz generalny Jan Dobrzański. Pierwsze walne zgromadzenie odbyło się 30 czerwca 1957 r. i datę tę uważać można jako początek działalności Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Powołano także trzy Wydziały Towarzystwa: I - Humanistyczny z przewodniczącym prof. Aleksandrem Wolterem, II - Biologiczny z przewodniczącym prof. Alfredem Trawińskim i III - Matematyczno-Fizyczno-Chemiczny z przewodniczącym prof. Mieczysławem Biernackim.

Statut LTN zatwierdzony został 9 czerwca 1958 r., którego § 5 określa cele i zadania Towarzystwa w następujący sposób: "Celem Towarzystwa jest podejmowanie prac badawczych w zakresie wszystkich działów nauki, ze szczególnym uwzględnieniem badań regionalnych, jak również organizowanie i utrzymywanie życia naukowego na Lubelszczyźnie. W stosunku do organów państwowych, Polskiej Akademii Nauk oraz społeczeństwa Towarzystwo jest wyrazicielem dążeń i osiągnięć lubelskiego ośrodka naukowego". Dziś, z perspektywy lat, powiedzieć możemy, że cele te były przez wiele długich lat istnienia LTN w pełni realizowane, a działania poszerzane o nowe zadania.

Działalnością Lubelskiego Towarzystwa Naukowego kieruje powoływany na 4-letnie kadencje Zarząd, którego kolejnymi prezesami byli: prof. dr hab. dr hc Tadeusz Krwawicz i prof. dr hab. Tadeusz Baszyński. Aktualnie prezesem (od 1991 r.) jest prof. dr hab. dr hc Edmund K. Prost, były wieloletni rektor

Siedziba LTN, a także Oddziału PAN w Lublinie - Pałac Czartoryskich w Lublinie.

fot. Archiwum O.L. PAN

Akademii Rolniczej w Lublinie, a w skład Zarządu wchodzi - jako wiceprezisi: prof. dr hab. Artur Korobowicz i ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, sekretarzem generalnym jest prof. dr hab. Marian Wielosz, zastępcą sekretarza prof. dr hab. Ryszard Stenzel. Zarząd uzupełniają członek ZG ds. wydawnictw - dr inż. Krystyna Schabowska oraz członek ZG ds. instytucji naukowych i administracyjno-społecznych - prof. dr hab. Marian Wesołowski. Liczba członków LTN wynosi obecnie 775 osób, w tym 447 to członkowie rzeczywisci, a 328 to członkowie korespondenci. Zgrupowani są oni obecnie w pięciu Wydziałach: I - Nauk Humanistycznych, II - Nauk Biologicznych, III - Nauk Matematyczno-Fizyczno-Chemicznych, IV - Nauk Technicznych i V - Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych. W ramach Wydziałów pracują zespoły - komisje o pokrewnych dyscyplinach naukowych. Odrebną jednostką organizacyjną stanowi Komitet d/s Badań i Ochrony Środowiska Naturalnego.

Członkami Towarzystwa są głównie pracownicy naukowci lubelskich szkół wyższych i instytutów naukowych Lublina i Lubelszczyzny, stąd spełnia ono istotną integracyjną rolę lubelskiego środowiska naukowego. Realizowana jest ona m.in. poprzez wspólne posiedzenia naukowe, organizowane sympozja i sesje naukowe, seminaria czy podejmowane prace badawcze, których wyniki są najczęściej publikowane we własnym Wydawnictwie Towarzystwa.

Sale wykładowe i gabinety naukowe w siedzibie LTN są miejscem nie tylko posiedzeń naukowych, ale i imprez kulturalnych i artystycznych. Siedziba Towarzystwa służy także potrzebom instytucji społecznych i gospodarczych jako miejsce spotkań i promocji ich działalności, rozszerzanej nierazdo o wystawy sprzętu czy aparatury naukowo-badawczej, bądź efektów badań naukowych, np. w przemyśle farmaceutycznym.

Jednym z priorytetowych celów Lubelskiego Towarzystwa Naukowego jest działalność wydawnicza, będąca najbardziej ewidentnym efektem pracy naukowej. Przejawia się ona głównie w dwóch formach; wydawnictwach periodycznych - *Folia Societatis Lublinensis* oraz *Biuletyn Informacyjny*, a także w postaci wydawnictw zwartych, monografii i opracowań książkowych, w tym cenniejszej serii wydawniczej p.n. *Dzieje Lubelszczyzny*, której wydano dotąd 8 tomów. W ostatnich latach ukazało się szereg opracowań książkowych monotematycznych, związanych z Lubelszczyzną, w tym szereg o cennym, ogólnopolskim charakterze. *Folia Societatis...* (wydawnictwo początkowo interdyscyplinarne, a następnie ukazujące się w wydziałowych edycjach) ukazywało się w pięciu seriach odpowiadających Wydziałom LTN i dotychczas ukazało się ponad 130 woluminów tego periodyku.

Wydawnictwa zawierają przede wszystkim tezy wystąpień naukowych członków LTN; niektóre mają charakter monotematyczny i poświęcone są efektom np. sesji naukowej poświęconej określonej dziedzinie nauki.

Ukazujący się od stycznia 1992 r. Biuletyn Informacyjny przekazuje na bieżąco informacje o działalności LTN, jego Zarządu, odbywających się w siedzibie LTN konferencjach czy sesjach naukowych.

Od 1994 r. ukazują się na półkach księgarskich pozycje z serii - *Środowisko Przyrodnicze Lubelszczyzny*, kompleksowo opisujące przyrodę naszego regionu.

Zorganizowana w siedzibie Towarzystwa redakcja i pracownia poligraficzna, wyposażona w nowoczesne urządzenia umożliwia szybkie i na wysokim poziomie edytorskim opublikowanie osiągnięć naukowych Towarzystwa.

Uchwałą Zarządu Głównego z dnia 29 października 1992 r. ustanowiono nowe odznaczenie honorowe pn. Zasłużony dla LTN, które obok, ujętego w Statucie, członkostwa honorowego Towarzystwa jest formą wyróżnienia ludzi zasłużonych dla nauki Lubelszczyzny. Założono, ku utrwaleniu pamięci, księgi historii władz LTN oraz jego członków honorowych i zasłużonych dla LTN.

Rozwój i aktywna działalność Towarzystwa możliwa jest w dużym stopniu dzięki posiadaniu własnej siedziby. W 1973 r. dzięki staraniom ówczesnego prezesa LTN prof. dr. hab. Tadeusza Krwawicza uzyskano od władz miasta tzw. Pałac Czartoryskich, położony w centrum miasta przy placu Litewskim 2. Po jego odbudowie, dokonanej staraniem i kosztem Towarzystwa, służy teraz znakomicie jego statutowym celom, będąc miejscem posiedzeń naukowych i spotkań pracowników lubelskiego środowiska naukowego. Wykorzystywany jest on na podobne cele przez organizacje społeczne Lubelszczyzny, oraz władze miasta i regionu.

Działalność Lubelskiego Towarzystwa Naukowego była w przeszłości finansowana przez Polską Akademię Nauk, obecnie zaś uzyskuje Towarzystwo dotacje z Ministerstwa Nauki i Informatyzacji (dawniej Komitetu Badań Naukowych) na podejmowanie określonych zadań badawczych, korzysta także z różnych innych dotacji, uzyskuje wpływy z wydawnictw własnych, ze składek członkowskich czy wynajmu swych pomieszczeń na zebrania, jak też korzysta ze stałej pomocy szkół wyższych Lublina. Wraz z początkiem 2004 roku w Pałacu Czartoryskich znalazł swą siedzibę lubelski oddział Polskiej Akademii Nauk.

Lubelskie Towarzystwo Naukowe w całej swej długoletniej działalności dobrze służy nie tylko rozwojowi życia naukowego, ale także jest godną reprezentacją najlepszych wartości Lubelszczyzny.

Edmund K. Prost

Prof. zw. dr hab. Edmund K. Prost jest prezesem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU NA RZECZ REGIONU

Lubelskie środowisko naukowe na rzecz regionu

Zamieszczone informacje zostały wybrane z obszernych materiałów przesłanych do Oddziału PAN przez uczelnie i instytuty naukowe w celu zaprezentowania ich na jesiennej sesji Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie w dniu 28.11.2003. Przedstawienie wszystkich osiągnięć wymagałoby znacznie szerszego opracowania.

Na terenie funkcjonowania Oddziału PAN w Lublinie istnieje ponad 30 uczelni i placówek naukowo-badawczych, są to:

- Katolicki Uniwersytet Lubelski;
- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;
- Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów;
- Akademia Medyczna im. prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie;
- Akademia Rolnicza w Lublinie;
- Politechnika Lubelska;
- Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych „Szkoła Orłąt” w Dęblinie;
- Wyższe Seminarium Duchowne w Lublinie;
- Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie;
- Puławska Szkoła Wyższa z siedzibą w Puławach;
- Lubelska Szkoła Biznesu – Szkoła Wyższa;
- Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie;
- Wyższa Szkoła Dziennikarska im. Melchiora Wańkowicza w Warszawie.
- Wydział Zamiejscowy w Organizacji w Lublinie;
- Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu;
- Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie;
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie;
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Białej Podlaskiej;
- Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie z Siedzibą w Białej Podlaskiej;
- Wyższa Szkoła Umiejętności Pedagogicznych i Zarządzania w Rykach;
- Wyższa Szkoła Biznesu i Administracji w Łukowie;
- Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego Polskiej Akademii Nauk w Lublinie;
- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach;
- Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy (PIWet) w Puławach;
- Instytut Medycyny Wsi (IMW) w Lublinie;

- Instytut Nawozów Sztucznych (INS) w Puławach;
- Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach, Oddział Pszczelnictwa (OPISIK) w Puławach;
- Instytut Europy Środkowo-Wschodniej;
- Centrum Badań Ekologicznych PAN w Dziekanowie Leśnym, Stacja Badawcza w Lublinie;
- Pracownia Teorii Adsorpcji Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN w Krakowie.

UCZELNIE I WYŻSZE SZKOŁY

Uczelnie i wyższe szkoły regionu lubelskiego oraz placówki naukowo-badawcze reprezentują duży potencjał kadry naukowej (ok. 6.000 pracowników naukowych), zaplecze dydaktyczno-badawcze w postaci obiektów budowlanych, nowoczesnych laboratoriów, dobrze wyposażonych bibliotek oraz wydawanych podręczników akademickich.

Wkład uczelni dla regionu to przede wszystkim kształcenie kadr, ze wszystkich dziedzin zasilających różne instytucje użyteczności publicznej. Ogólna liczba studentów wynosi ok. 90 tys. Rocznie opuszcza mury uczelni ok. 18 tys. absolwentów.

Uczelnie odgrywają ważną rolę w życiu kulturalnym i społecznym regionu, a także uczestniczą w organizowaniu służby zdrowia dla ludzi i opieki weterynaryjnej dla zwierząt oraz w ochronie środowiska.

Uczelnie, poprzez liczne kontakty międzynarodowe, organizację konferencji i sympozjów promują nie tylko nasz ośrodek naukowy ale również region, z jego niepowtarzalnymi walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Ich usytuowanie w pobliżu wschodniej granicy i liczne kontakty ze wschodnimi placówkami naukowymi sprzyja tendencjom integracyjnym.

Uczelnie wraz z placówkami naukowo-badawczymi z Lubelszczyzny są reprezentowane w Komitetach Naukowych PAN przez 54 członków, co lokuje Lublin na 4-tym miejscu w Polsce po Warszawie, Krakowie i Poznaniu. Placówki naukowo-badawcze, mało obciążone dydaktyką, prowadzą badania podstawowe i aplikacyjne na wysokim poziomie, jednakże ich efekty niestety w niewielkim procencie są wykorzystywane w praktyce.

Powiązanie sektora akademickiego i naukowo-badawczego z sektorem przedsiębiorstw na gruncie innowacyjności i konkurencyjności jest realizowane w naszym regionie poprzez:

1. Regionalną Strategię Innowacji dla województwa lubelskiego.

2. Centra Doskonałości:

- „Zastosowań Technologii Nadprzewodnikowych i Plazmowych w Energetyce” - **Politechnika Lubelska**,
- „Ochrony jakości gleby i wody oraz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich” - **IUNG w Puławach**,
- „Zastosowań fizyki w zrównoważonym rolnictwie” - **Instytut Agrofizyki PAN w Lublinie**.

3. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny, tworzony w dzielnicy Felin.

Wielu pracowników naukowych ściśle współpracuje z władzami państwowymi i samorządowymi woj. lubelskiego jako członkowie różnych komisji, rad programowych, rad społeczno-naukowych itp.

ROLNICTWO

- Podjęto badania nad opracowaniem technologii wytwarzania aktywnych szczepionek rizobiowych przeznaczonych dla roślin motylkowatych - **Zakład Mikrobiologii Ogólnej UMCS w Lublinie**.
- Realizowano badania dotyczące stosowania preparatów lektynowych do zapobiegania biegunkom u odsadzonych prosiąt - **Wydział Medycyny Weterynaryjnej AR w Lublinie**.
- Podjęto problem restytucji bydła białogrzbietego w Polsce. Po wielu wstępnych badaniach z lat 1999-2001, opracowano w roku 2002 program, który został przyjęty przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, poparty decyzją nr 16/2003 o otwarciu i prowadzeniu rejestru dla bydła białogrzbietego - **Katedra Hodowli Bydła AR w Lublinie**.
- Prowadzono prace badawcze nad opracowaniem technologii produkcji biodegradalnych materiałów opakowaniowych z surowców roślinnych - **Wydział Techniki Rolniczej AR w Lublinie**.
- Opracowano i wdrożono do produkcji oryginalną technologię ekstrakcji chmielu za pomocą CO₂ w warunkach nadkrytycznych - **Instytut Nawozów Sztucznych w Puławach**.
- Opracowano i wdrożono nowy ciepły proces otrzymywania węglanu guamidyny o wysokiej czystości, jako eksportowego produktu stosowanego w przemyśle farmaceutycznym i w produkcji środków ochrony roślin - **Instytut Nawozów Sztucznych w Puławach**.

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach

- Wyhodowano i zarejestrowano nowe odmiany chmielu i tytoniu oraz opracowano technologię uprawy chmielu na niskich szpalerach.

- opracowano systemy nawożenia roślin stałymi i płynnymi nawozami azotowymi.
- Opracowano metody prognozowania plonów głównych upraw w skali kraju i regionu oraz kryteria wyodrębniania regionów Polski zróżnicowanych pod względem produkcji rolniczej.
- Dostosowano technologię produkcji roślinnej do wymagań rynkowych, zróżnicowanej kondycji ekonomicznej gospodarstw i wymogów ochrony środowiska zgodnych z wymaganiami UE.
- Rozpoznano i określono stopień zanieczyszczenia gleb (w Polsce) i roślin metalami ciężkimi i siarką.
- Opracowano systemy wspierania decyzji w zakresie odtwarzania gleb i zagospodarowania surowców wapiennych i wapniowo-magnezowych.
- Stworzono zintegrowany system informacji o przestrzeni rolniczej Polski i o glebowych zasobach rolnictwa w formacie Geographical Information Systems (GIS).

Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Oddział Pszczelnictwa w Puławach:

- Określono naturalny rejon występowania rodzimych mas pszczoł.
- Rozpoznano wartość pszczelarską większości roślin miododajnych i pyłkodajnych występujących w Polsce.
- Określono wymogi w zakresie zapylania wszystkich uprawianych w Polsce roślin rolniczych i ogrodniczych.
- Opracowano technologię chowu i wykorzystania trzmieli do zapylania wybranych upraw rolniczych i szklarniowych.
- Rozpoznano warunki życia i ochrony wielu gatunków owadów pszczołowatych.
- Określono parametry jakościowe wszystkich produktów pszczelich i opracowano standardy dla niektórych z nich (miód, воск, mleczko pszczele, pyłek kwiatowy).

Instytut Agrofizyki PAN w Lublinie:

- Opracowano i przekazano do produkcji unikalną w skali światowej aparaturę opartą na reflektometrii czasowej (TDR – time domain reflectometry) służącej do pomiarów i monitoringu wilgotności oraz zasolenia gleb, płodów rolnych i produktów żywnościowych.
- Opracowano i wdrożono założenia konstrukcyjne i adaptację poszczególnych podzespołów kombajnu dla ograniczeń strat ilościowych i jakościowych nasion przy zbiorze rzepaku. Obecnie prowadzi się monitoring jakości nasion rzepaku w rejonie surowcowym.
- Opracowano i wdrożono agrofizyczne metody ograniczania strat i poprawy cech jakościowych przy sortowaniu owoców.

- Stworzono bazę danych i opracowano mapy dotyczące właściwości fizycznych i fizykochemicznych gleb uprawnych Polski, stanowiący ważny element aktualnie wykonywanych w różnych krajach Europy opracowań odnośnie optymalnego wykorzystania przestrzeni rolniczej.

Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach:

- Opracowano i poddano standaryzacji tuberkuliny PPD ssaków i ptaków oraz wdrożono diagnostykę laboratoryjną gruźlicy zwierząt.
- Przygotowano i wdrożono wspólnie ze służbą weterynaryjną programu zwalczania wścieklizny u zwierząt wolno żyjących.
- Wdrożono program gotowości na wypadek wystąpienia w Polsce gąbczastej encefalopatii bydła (BSE), uruchomienie i wdrożono do badań rutynowych metody szybkiej diagnostyki oraz udzielono pomocy w uruchomieniu czterech terenowych laboratoriów diagnostycznych.
- Opracowano program monitoringu pozostałości pestycydów, leków, polichlorowanych bifenyli, hormonów, tyreostatyków, metali ciężkich.
- Wdrożono metody badania, wykonano badania i udokumentowano statusu Polski jako kraju wolnego od klasycznego pomoru świń.
- Opracowano technologię wytwarzania i wdrożono do produkcji preparat NEMast DC do leczenia zapaleń gruczołu mlekowego u krów.
- Opracowano oryginalną metodę identyfikacji bezpośredniej chorobotwórczych *Escherichia coli*.
- Opracowano i wdrożono metody diagnostyki brucelozы bydła oraz program zwalczania i metody diagnostyki laboratoryjnej białaczki bydła.

ŚRODOWISKO

- Badano warunki występowania, krążenia i jakości wody oraz przekształceń stosunków wodnych w obszarze międzyrzecza Wisły i Bugu, ze wskazaniem kierunków działań korzystnych dla gospodarki wodnej - **Zakład Hydrografii UMCS w Lublinie**.
- W odniesieniu do Polesia Lubelskiego opracowano pod kierunkiem prof. St. Radwana - **Katedra Hydrobiologii i Ictiobiologii AR w Lublinie**:
 - „Plan ochrony Poleskiego Parku Narodowego”, który został zatwierdzony przez Ministerstwo Środowiska,
 - stan aktualny i kierunki zmian struktury ekologicznej, fitocenoz Polesia, a w szczególności ekosystemów wodnych,
 - kilka cennych monografii dotyczących stanu aktualnego i zmian środowiska przyrodniczego Polesia,
 - program renaturalizacji ekosystemów wodno-torfowiskowych,
 - założenia i dokumentację powołanego w 2002 r. Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”.

- Ważnym osiągnięciem w dziedzinie ekologii i inżynierii środowiska są opracowane (**PL, AR, UMCS**) plany ochrony Parków Krajobrazowych: Sobiborskiego, Nadwieprzańskiego, „Lasy Kozłowieckie”, Pojezierze Łęczyńskie, a także udział w opracowaniu:
 - ogólnopolskiej instrukcji sporządzania planów ochrony parków krajobrazowych,
 - polityki ekologicznej Euroregionu Bug,
 - programu odtworzenia jeziora Piskory,
 - projektu systemu ostoji siedliskowych Natura 2000 dla woj. lubelskiego,
 - wdrażanego programu restytucji raka szlachetnego do wybranych rzek regionu lubelskiego,
 - oceny różnorodności biologicznej i krajobrazowej woj. lubelskiego oraz strategii tej różnorodności.
- **W Instytucie Inżynierii Ochrony Środowiska Politechniki Lubelskiej:**
 - opracowano i wdrożono technologię utylizacji odpadów w piecach cementowych - Zespół za opracowanie technologii uzyskał tytuł „Lider Polskiej Ekologii”,
 - zorganizowano Laboratorium Analiz Środowiskowych Instytutu Inżynierii Ochrony Środowiska, które wykonuje analizy dla Zakładów w regionie z zakresu: metale ciężkie, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, i jako jedno z dwóch w Polsce (obok ośrodka krakowskiego) analizy dioksyn i tiofenów w środowisku.
- Opracowano zasady kompleksowego urządzania terenów urzeźbionych na przykładzie Gminy Wąwolnica - **IUNG w Puławach**.

TECHNIKA

Politechnika Lubelska:

- Skonstruowano uniwersalny sterownik dźwigowy LS 2020 o bardzo dobrych parametrach technicznych i konkurencyjnej cenie w stosunku do podobnych rozwiązań zagranicznych, często o gorszych parametrach technicznych .
- Opracowano i wyprodukowano partię informacyjną łopat do śmigłowca PZL Sokół o najwyższych standardach światowych, umożliwiających produkcję na rynki zagraniczne .
- Prowadzono zaawansowane prace nad energetyką solarną, opartą na konwersji: fotowoltaicznej i fototermicznej .

-
- Opracowano założenia techniczne i wykonano głęboki recykling warstwy gruntu, stabilizowanego cementem w miejscach tzw. utwardzonych poboczy asfaltowych, umożliwiające wykorzystanie istniejącej nawierzchni bez potrzeby całkowitej rozbiórki .
 - Na Wydziale Mechanicznym PL prowadzono zaawansowane badania i wykorzystano je w zakresie:
 - dynamiki układów sprężystych, wytrzymałości zmęczeniowej;
 - kryteriów utraty stateczności konstrukcji;
 - drgań statków powietrznych;
 - zmęczenia cieplnego metali;
 - przetwórstwa, obróbki i zastosowań tworzyw polimerowych;
 - opracowania smaru krzemoorganicznego dla potrzeb telekomunikacji;
 - modyfikacji fizycznej rur osłonowych do optotelekomunikacji regionu lubelskiego;
 - plastycznego kształtowania metali i ich stopów;
 - konstrukcji narzędzi i urządzeń do wykonania nie produkowanych w kraju drutów;
 - określenia toksyczności spalin na terenie Lublina, a także zużywanie się elementów silników samochodowych.
 - Na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PL prowadzono zaawansowane badania i wykorzystano je w zakresie:
 - automatyki, metrologii i techniki eksperymentu;
 - optymalizacji parametrów maszyn elektrycznych;
 - przebiegu spalania „czystych” paliw w energetyce.

Zastosowano w przemyśle:

 - cyfrowy miernik natężenia pola magnetycznego szczątkowego pochodzącego od ferromagnetycznych elementów konstrukcyjnych;
 - przyrządy do pomiarów rezystancji metalizacji śmigłowca (PZL-WSK Świdnik);
 - systemy pomiarowe do seryjnej kontroli temperatury i poboru mocy w schładzarkach mleka;
 - analizator widma sygnałów hałasu i drgań;
 - system sterowania i regulacji generatorów elektrycznych zmiennoprędkościowych elektrowni wiatrowych.
 - W ramach Wydziału Inżynierii Budowlanej i Sanitarnej PL:
 - dokonano oceny stanu i przedstawiono propozycje rekonstrukcji kilkudziesięciu ustrojów budowlanych (np. w Zakładach Azotowych w Puławach, w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Opolu

Lubelskim, w Zakładach Drożdżowych w Lublinie, w Zespole Sakralnym Bazyliki N.M.P. w Chełmie) oraz około 40 mostów i wiaduktów na obszarze Lubelskiego Zagłębia Węglowego, w Lublinie i Chełmie);

- przeprowadzono analizę stanu wywołanego nadmiernym osiadaniem stóp fundamentowych konstrukcji kotła w Zakładach Azotowych i w elektrociepłowni tych Zakładów w Puławach;
 - wykonano projekt techniczny kościoła rzymsko-katolickiego p.w. Miłosierdzia Bożego w Tylmanowej;
 - zrobiono analizę statystyczno-wytrzymałościową deskowań produkowanych przez Delta - Zremb S.A. w Międzyrzecu Podlaskim;
 - opracowano prognozę i dokonano oceny szkodliwości drgań wywołanych wpływami komunikacyjnymi na dwa wysokie budynki mieszkalne przy ulicy Ogródkowej w Lublinie;
 - opracowano i wdrożono nowe technologie zastosowania aktywnych popiołów z suchej metody odsiarczania spalin EC Lublin-Wrotków do stabilizacji gruntów oraz wykorzystania „destruktu” wypełnionego zaprawą cementowo-piaskową do budowy konstrukcji nawierzchni oraz przystanków autobusowych i trolejbusowych w Lublinie.
- Pod redakcją prof. Kazimierza Szabelskiego ukazała się pierwsza w kraju książka pt. „Wstęp do konstrukcji śmigłowców”.
 - Pod redakcją prof. Lucjana Pawłowskiego et. al. ukazały się monografie:
 - „Thermal Solid Waste Utilisation in Regular and Industrial Facilities”,
 - „Wastewater Treatment by Ion Exchange”.
 - Prof. Andrzej Weroński wydał pierwszą w kraju książkę nt. zmęczenia cieplnego metali, która została przetłumaczona na język rosyjski, a w USA ukazała się synteza prac o tej tematyce w książce „Thermal Fatigue of Metals”.
 - Prof. Bogusław Szmygin został konsultantem w programie PHARE-CREDO nt. zastosowań doświadczeń polskich w odbudowie zespołów staromiejskich, do warunków miast historycznych, obwodu kaliningradzkiego.

Instytut Nawozów Sztucznych w Puławach:

- Opracowano technologię politrioksanu - nowoczesnego tworzywa, umacniającego pozycję Polski w wąskiej grupie kilku światowych firm dysponujących tą technologią.

SŁUŻBA OCHRONY ZDROWIA

W Instytucie Medycyny Wsi opracowano:

- „Program szkolenia lekarzy rodzinnych”, wdrażany w Regionalnym Ośrodku Kształcenia Lekarzy Rodzinnych (ROK) działającym i prowadzącym specjalizację z medycyny rodzinnej na bazie Instytutu Medycyny Wsi.
- „Koncepcję systemu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad ludnością rolniczą z uwzględnieniem warunków pracy i bytowania” - z inicjatywy Głównego Inspektora Pracy.
- „Koncepcję systemu zbierania danych o usługach medycznych, tzw. Rejestr Usług Medycznych (RUM)”, stosownie do zaleceń Komitetu Ekspertów WHO dotyczących tworzenia systemów informacyjnych w zarządzaniu służbą zdrowia oraz dla potrzeb systemu opieki zdrowotnej w Polsce.
- „Wykaz szczególnie niebezpiecznych prac i czynności, których nie należy powierzać dzieciom do lat 15 w gospodarstwach rolnych”.
- „System popularyzacji wiedzy z zakresu bezpieczeństwa pracy i ergonomii obejmujący rolników indywidualnych i ich rodziny”.
- „Zestaw uregulowań prawnych umożliwiających wdrożenie do prawa krajowego dyrektywy UE dotyczącej czynników biologicznych w środowisku pracy” obejmujący:
 - monografię pt. „Klasyfikacja szkodliwych czynników biologicznych występujących w środowisku pracy oraz narażonych na nie grup zawodowych” (IMW Lublin 1998), pomyślaną jako źródło, do którego odwoływać się będą przyszłe polskie akty prawne dotyczące biologicznych szkodliwości zawodowych,
 - „Szczegółowe zestawienie zaleceń i przepisów prawa krajowego, mających zastosowanie do biologicznych szkodliwości zawodowych”, gdzie scharakteryzowano 16 polskich aktów prawnych dotyczących tego przedmiotu,
 - „Szczegółowe zestawienie zaleceń i przepisów Unii Europejskiej mających zastosowanie do biologicznych szkodliwości zawodowych”,
 - „Zasady badania biologicznych czynników szkodliwych w powietrzu środowiska pracy”, jako źródło do którego mogą się odwoływać przyszłe polskie akty prawne.
- Projekty Rozporządzeń, zgodnych z dyrektywami UE, w sprawie:
 - „BHP przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin i nawozów mineralnych”,
 - „BHP przy obsłudze zwierząt gospodarskich”.

Akademia Medyczna w Lublinie:

- Utworzono ośrodek radiologii zabiegowej należący do czołówki międzynarodowej. W lubelskiej AM szkołą się od kilku lat polscy i europejscy lekarze tej specjalności.
- Wprowadzono jedyne w Polsce stereotaktyczne leczenie nowotworów mózgu przy użyciu promieniotwórczego jodu (brachyterapia) oraz leczenie wad naczyniowych mózgu za pomocą naświetlania przyspieszaczem liniowym.
- Prowadzono badania wpływu leków na ośrodkowy układ nerwowy oraz wprowadzono nowoczesne metody leczenia chorób nowotworowych układu krwiotwórczego.
- Wdrożono system regionalizacji w położnictwie co pozwoliło zoptymalizować opiekę medyczną nad kobietą ciężarną i znacząco przyczyniło się do obniżenia wskaźnika śmiertelności niemowląt.
- Opracowano nowe metody analityczne stosowane przy kontroli jakości leków, badaniach ich czystości, jak również w oznaczaniu zawartości w preparatach farmaceutycznych.

PRAWO

Prace z zakresu teorii, mające decydujące znaczenie dla praktyki:

- „Postępowanie cywilne - dział w Wielkiej Encyklopedii Prawa” (wyd. 2000 i 2004), prof. Mieczysław Sawczuk - specjalista z zakresu arbitrażu międzynarodowego i krajowego.
- „Prawo handlowe” (2002), prof. Andrzej Kidyba, ekspert w dziedzinie prawa handlowego.
- „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jako prawny środek ochrony środowiska” (1994), dr hab. Jerzy Stelmasiak, prof. UMCS
- „Komparatystyka prawnicza” (2000), prof. Roman Tokarczyk
- „Polskie prawo konstytucyjne” (2003), prof. Wiesław Skrzydło
- „Prawo papierów wartościowych w zarysie” (2001), dr Jan Mojak
- „Prawo rzymskie. Historia, tradycje, współczesność” (2003), prof. Marek Kuryłowicz

Komentarze:

- do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (2002) - prof. Tadeusz Bojarski
- do ustawy o partiach politycznych (2003) - prof. Mirosław Granat
- do Kodeksu Karnego - prof. Andrzej Wąsek

KULTURA

- Inicjatywa abp. ks. prof. Józefa Życińskiego dotycząca organizowania w parafiach wiejskich Archidiecezji Lubelskiej bezpłatnych szkoleń mieszkańców wsi prowadzonych przez pracowników Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa we współpracy z księżmi i działaczami Katolickiej Wszechnicy Ludowej Archidiecezji w celu właściwego przygotowania projektów dla uzyskania dopłat bezpośrednich z Unii Europejskiej.
- Towarzystwo Naukowe KUL redaguje „Encyklopedię Katolicką”. Ukazał się jej IX tom.
- Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, któremu przewodniczy o. prof. Mieczysław Albert Krąpiec, czł. rzecz. PAN, redaguje monumentalną „Powszechną Encyklopedię Filozofii”. Ukazał się jej IV tom.

Jan Gliński, Marek Rozmus, Radosław Dolecki

Prof. dr hab. Jan Gliński, czł. rzecz. PAN jest prezesem Oddziału PAN w Lublinie.

Mgr inż. Marek Rozmus jest sekretarzem Oddziału PAN w Lublinie.

Mgr Radosław Dolecki jest pracownikiem Oddziału PAN w Lublinie.

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU NA RZECZ REGIONU

Andrzej Kurowski *

Perspektywy rozwoju Lubelszczyzny i oczekiwania w tym zakresie wobec nauki

Najważniejszym zadaniem - z punktu widzenia rozwoju województwa - jest kształtowanie i realizowanie polityki regionalnej. Jest to jedno z podstawowych zadań samorządu województwa.

Uprawnienia ustawowe dają województwu dosyć szerokie możliwości inspirowania oraz koordynacji działań rozwojowych, ustalania celów, priorytetów i kierunków rozwoju.

Rząd, który reprezentuję, wspiera te działania poprzez różnorodne formy, w tym szczególnie udzielając wsparcia finansowego.

Kluczowe problemy rozwoju województwa zostały określone w takich dokumentach, jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
- Programy Operacyjne Województwa, przygotowywane w związku z wykorzystaniem funduszy przedakcesyjnych, funduszy w ramach tzw. kontraktu wojewódzkiego i funduszy strukturalnych.

W opracowaniu wszystkich tych dokumentów aktywny udział wzięło kilkudziesięciu lubelskich naukowców. Miało to - bez wątpienia - ogromne znaczenie dla wartości tych programów.

Zanim przedstawię perspektywy rozwoju Lubelszczyzny w najbliższych latach, pozwolę sobie na przypomnienie uwarunkowań i głównych problemów województwa, które mają wpływ na wybór kierunków rozwoju.

Województwo nasze jest trzecim co do wielkości regionem administracyjnym, zajmując 8% terytorium Polski. Funkcjonuje w nim 213 gmin, 20 powiatów ziemskich i 4 grodzkie. Liczba mieszkańców wynosi ok. 2 mln 230 tys. osób, daje to 7. miejsce w kraju. Gęstość zaludnienia - 89 osób na 1 km² - jest znacznie

* Andrzej Kurowski, wojewoda lubelski. Prezentowane wystąpienie miało miejsce podczas 14. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie, 28.11.2003.

niższa od średniej krajowej - 124 osoby. Zajmujemy 14. miejsce w kraju pod względem wskaźnika urbanizacji - 46,9% (kraj - 61,9%). Ponad połowa ludności nadal mieszka na wsi, mimo że liczba ludności wiejskiej stale spada.

Na koniec września 2003 w województwie zarejestrowanych było 167 tys. osób bezrobotnych. Stopa bezrobocia wynosi około 15,0% i jest zróżnicowana przestrzennie. Niekorzystnym zjawiskiem jest duży udział w liczbie bezrobotnych osób młodych w wieku 18-24 lat - 32,5%. W sumie ludzie do 34 roku życia stanowią 63% ogólnej liczby bezrobotnych.

Procesowi uszczuplenia rynku pracy towarzyszy pojawienie się zagrożeń związanych z bezrobociem ukrytym w rolnictwie, a także niskie kwalifikacje bezrobotnych.

Syntetycznym wskaźnikiem poziomu rozwoju jest wartość wytwarzanego produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca. W Unii Europejskiej jest to podstawowe kryterium do wspomagania regionu funduszami strukturalnymi, w ramach polityki regionalnej. Dane statystyczne sytuują województwo lubelskie na jednym z ostatnich miejsc w kraju. Szacowany PKB na mieszkańca stanowi około 72% średniej krajowej i 25% średniej unijnej.

Również poziom przedsiębiorczości, określany liczbą podmiotów gospodarczych jest o wiele niższy aniżeli w Kraju.

Istotny wpływ na warunki rozwoju województwa wywiera słaba sieć komunikacyjna. Większość głównych dróg przebiega przez centra jednostek administracyjnych z powodu braku obwodnic, a kiepski stan dróg o znaczeniu lokalnym silnie rzutuje na małą atrakcyjność społeczno-ekonomiczną miast i terenów wiejskich.

Niedostateczna jest sieć mostów, nie mamy także własnego lotniska komunikacyjnego.

Wskazany potencjał ogranicza możliwość rozwoju inwestycji i poszerzania kontaktów z sąsiadami w kraju i poza jego granicami.

Reasumując - województwo lubelskie, głównie z uwagi na historyczne uwarunkowania, startuje z gorszej pozycji, więc potrzebuje w związku z tym większego wspomaganie rozwoju.

Podkreślenia jednak wymaga, że nie każde opisane zjawisko zaliczane do słabych stron musi być czynnikiem ograniczającym rozwój. Stąd przypomnę, że celem generalnym jest osiągnięcie trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego, poprzez wykorzystywanie położenia regionu jako Platformy Współpracy Krajów Europy Wschodniej i Zachodniej.

Perspektywy rozwoju województwa określają następujące priorytety:

1. Tworzenie warunków restrukturyzacji rolnictwa oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i małych miast.
2. Rozbudowa i modernizacja systemu komunikacyjnego i przejść granicznych, warunkująca otwarcie regionu na zewnątrz.

3. Tworzenie kompleksowych systemów infrastruktury ekonomicznej, umacniające rozwój bazy ekonomicznej, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw.
4. Poprawa kondycji ekologicznej środowiska, nie stanowiącego ograniczeń dla rozwoju działalności gospodarczej, podwyższającego atrakcyjność warunków życia, w tym rekreacji dla mieszkańców i turystów.
5. Tworzenie warunków regionalnej i ekonomicznej urbanizacji województwa, polegającej na umacnianiu miejskiej sieci osadniczej i aktywizowaniu rynków lokalnych,
6. Ochrona i pomnażanie dziedzictwa kulturowego oraz jego wykorzystywanie dla harmonijnego rozwoju społecznego, co będzie miało znaczenie dla podnoszenia prestiżu regionu i jego tożsamości w Europie regionów.

Wymienione priorytety otwierają dopiero szansę dla naszego regionu na przyśpieszenie rozwoju.

Dla ich materializowania potrzebna jest integracja wszystkich środowisk i obywateli - bo trzeba wiedzieć, że obserwowane pozytywne zmiany w województwie, które potwierdzają analizy społeczno-gospodarcze i oceny przedstawicieli Unii Europejskiej, świadczą wprawdzie o stałym postępie, ale nie tak prężnym jak w innych regionach Polski.

Cieszę się, że środowisko naukowe Lubelszczyzny ma w tym swój niekwestionowany konkretny wkład, o czym mówił pan profesor Gliński w swoim wystąpieniu.

Rozwój regionalny determinują różnorodne czynniki, stąd musimy podjąć szereg działań, które moim zdaniem powinny dotyczyć w szczególności:

Po pierwsze- zmiany znaczenia pojęciowego i jakościowego określenia tzw. Ściany Wschodniej - dla tu mieszkających, jak i pozostałych obywateli w Kraju.

Po drugie - integracji środowisk (o której już wspomniałem) w celu tworzenia korzystnych warunków społeczno-gospodarczych, w tym podnoszących konkurencyjność, między innymi na drodze wprowadzania innowacyjności i nowoczesnych technologii.

Po trzecie - wzmacniania wysiłków na rzecz efektywnego wykorzystania środków finansowych Unii Europejskiej. Przewidujemy bowiem, że na lata 2004 - 2006 województwo otrzyma ponad 200 mln. euro w ramach funduszy strukturalnych, na zadania wynikające z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Zadania te dotyczą trzech istotnych obszarów priorytetowych, a mianowicie:

- a) rozbudowy i modernizacji infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionu - wsparcie dotyczyć będzie nie tylko infrastruktury technicznej, ale także przedsięwzięć z zakresu kultury i edukacji,

- b) wzmocnieniu regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich, wspierającej rozwój gospodarczy w połączeniu z rozwojem kadr i kształceniem pod kątem potrzeb lokalnego rynku pracy oraz rozwoju przedsiębiorczości,
- c) rozwoju lokalnego istotnego ze względu na specyfikę województwa, o której już mówiłem na wstępie.

Po czwarte - wykorzystanie położenia województwa wzdłuż wschodniej granicy UE do dynamicznego rozwoju i współpracy transgranicznej. Wymaga to wybudowania nowoczesnych drogowych przejść granicznych i terminali wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę. Koroszczyn, Terespol i Dorohusk spełniają już praktycznie standardy unijne, a w roku 2004 rozpoczynamy modernizację drogowego przejścia granicznego w Hrebennem.

Wystąpiłem także do MSWiA o ujęcie w Planie zagospodarowania granicy nowych przejść granicznych we Włodawie i Dołhobyczowie.

I po piąte - rozwój regionu opieramy na szeroko rozumianym jego otwarciu się: komunikacyjnym, przyjmowaniu kapitału z zewnątrz, wzroście eksportu, podnoszeniu poziomu wykształcenia, a także rozwoju infrastruktury badań i wdrożeń w zakresie innowacji technologicznych. Wydaje się, również, że aby faktycznie zaistnieć w Europie, należy wspólnie stworzyć markowy produkt regionu Wschodniego - ściśle powiązany gospodarczo ze wschodnimi sąsiadami. Niezbędne jest także tworzenie i upowszechnianie systemów informacyjnych oraz marketingowych.

Mam świadomość, że nie wyczerpałem tematu, ale wyrażam przekonanie, iż dzisiejsze Zgromadzenie Ogólne nakreśli dalsze konieczne działania dla władz regionu i lubelskiego środowiska naukowego. Potrzebna jest nam bowiem kreatywna i ofensywna polityka regionalna. Zabiegam w Rządzie o dodatkowe środki finansowe, korzystniejszy algorytm podziału środków budżetowych dla województwa w ramach kontraktów. Wystąpiłem - w uzgodnieniu z Samorządem Województwa - do Pana Premiera Leszka Millera o udzielenie pomocy finansowej na realizację w najbliższym okresie 2004-2006 ważnych dla rozwoju regionu inwestycji:

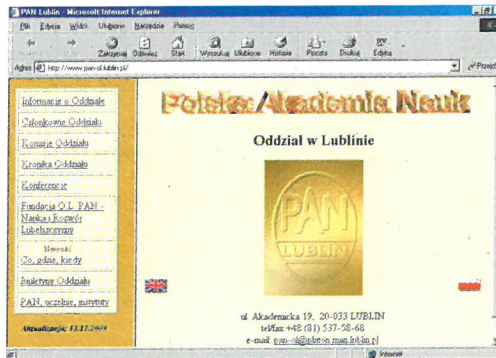
- budowy lotniska regionalnego w Świdniku, niezależnie od założeń budowy lotniska w Niedźwiadzie,
- modernizacji drogi S - 17 na odcinku Bogucin - Lublin - Piaski,
- budowy drugiego mostu w Puławach wraz z I etapem obwodnicy w tym mieście.

Realizowane są zadania regionalne i lokalne zapisane w kontrakcie wojewódzkim na lata 2002 - 2003, w tym przygotowanie dokumentacji pod budowę Parku Naukowo-Technologicznego, Centrum Targowo-Wystawieniowego w Lublinie, dróg wojewódzkich i innych przedsięwzięć.

Stały, roboczy kontakt ze środowiskiem naukowym, dobrze prognozuje wyzwaniom czekających na realizację zadań.

Takich powiazań formalnych i nieformalnych powinno być zdecydowanie więcej i o to Państwa proszę na zakończenie mojego wystąpienia. Razem zmieniamy obraz Lubelszczyzny !

Andrzej Kurowski

www.pan-ol.lublin.pl

Lubelski oddział PAN redaguje własną stronę internetową. Na niej znajdują się najaktualniejsze informacje na temat sesji, konferencji naukowych, spotkań uczonych, gości z kraju i zagranicy. Na naszych stronach www są też informacje o członkach lubelskiego oddziału PAN, wybitnych lubelskich naukowcach, artykuły z biuletynów PAN.

KONTAKTY ODDZIAŁU Z ZAGRANICĄ

Colloquium naukowe nt. *Granice Europy*

W dniu 17 lutego 2004 r. w Lublinie odbyło się międzynarodowe Colloquium nt. „Granice Europy”. Celem panelu zorganizowanego przez Komisję Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie wraz z Muzeum Lubelskim i Greckokatolickim Duszpasterstwem Akademickim było szukanie odpowiedzi na pytanie czym jest Europa i jakie są jej granice polityczne, geograficzne, kulturowe a także chęć przybliżenia wizerunku duchownego greckokatolickiego, który w czasach pogardy i prześladowań potrafił się zdobyć na akt prawdziwego bohaterstwa budując tym samym nowe duchowe oblicze Europy.

W spotkaniu wzięli udział hierarchowie Kościoła Greckokatolickiego z Ukrainy, Polski, Francji oraz innych wyznań, a także przedstawiciele lubelskich władz miejskich i wojewódzkich oraz delegacje ze Lwowa i Przemyślan na Ukrainie.

Goście honorowi panelu. Hierarchowie Kościołów Greckokatolickiego i Rzymskokatolickiego oraz przedstawiciele władz miasta (od lewej): eminencje, ekscelencje Bp Julian Woronowski, Abp Jan Martyniak, Kard. Lubomyr Huzar, Bp Mychajł Hrynczyszyn, Bp Sofron Mudryj, Bp Włodzimierz Juszcak, Bp Mieczysław Cisko oraz Prezydent Miasta Lublina Andrzej Pruszkowski.

fot. Archiwum Parafii Greckokatolickiej w Lublinie

Organizatorami obchodów upamiętniających bł. ks. Emiliana Kowcza (1884-1944), nad którymi patronat objęli Wielce Błogosławiony Lubomyr Kardynał Huzar, Zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego oraz Jego Eksceleńcja Abp Józef Życiński, Metropolita Lubelski - byli Prezydent Lublina Andrzej Pruszkowski i Proboszcz Parafii Greckokatolickiej ks. Stefan Batruch. Okazją do uczczenia pamięci tej niezwyklej postaci były dwie rocznice 120-lecie urodzin i 60-lecie śmierci w obozie na Majdanku.

Obecnych na spotkaniu przywitał Dyrektor Muzeum Lubelskiego Pan Zbigniew Nasalski zwracając uwagę, iż z dwóch powodów mury będącego pod Jego zarządem obiektu są stosownym miejscem do prowadzenia debaty o Europie, i o dokonaniach niezwyklej kapłana. Po pierwsze zamek lubelski w latach okupacji hitlerowskiej i w latach reżimu stalinowskiego (1939-1954) był miejscem pogardy dla życia i godności człowieka ale także miejscem, gdzie można było również spotkać postawy bardzo podobne do tych, jakie zajął w czasie okupacji ks. Emilian. Drugi powód to kaplica św. Trójcy, gdzie zetknęły się dwie wielkie kultury wschodu i zachodu, dwie znaczące tradycje europejskie.

Debatę poprowadził ks. prof. Stanisław Wilk, prorektor KUL, który we wprowadzeniu zwrócił uwagę, iż wiele kontrowersji aż po dzisiejszy dzień budzą próby wytyczenia granic politycznych i kulturowych Europy. Odwołując się do wypowiedzi papieża Jana Pawła II zaznaczył, iż granice państw, systemów politycznych czy bloków ideologicznych są drugorzędne w stosunku do przestrzeni jaką tworzy kultura europejska kształtowana w ciągu wieków przez tradycję grecko-rzymskiego antyku oraz judeochrześcijańskiej wiary. Wydaje się to być ważne z tego powodu, iż życie i działalność Emiliana Kowcza są żywym przykładem wierności tym właśnie wartościom w ekstremalnych warunkach w czasach niszczenia godności osoby ludzkiej, są przykładem otwartości, tolerancji i poszanowania odrębności religijnej i narodowej czyli tych zasad, które chcielibyśmy wnieść do jednoczącej się Europy.

Do udziału w colloquium zostali zaproszeni wybitni naukowcy reprezentujący trzy narodowości: polską, ukraińską i żydowską. Ze strony polskiej wystąpił prof. Jerzy Kłoczowski - Dyrektor Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, z ukraińskiej prof. Jarosław Isajewicz - Dyrektor Instytutu Ukrainoznawstwa im. I. Krypjakewycza Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, perspektywę żydowską omawianego zagadnienia przedstawił prof. Daniel Grinberg z Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Każdy z prelegentów zaprezentował inny punkt widzenia kwestii związanej z granicami kulturowo-duchowymi Europy. Prof. J. Kłoczowski położył akcent na tym, jak niezwykle ważną i aktualną obecnie jest umiejętność przekraczania granic etniczno-kulturowo-religijnych w celu lepszego zrozumienia i postrzegania innych, pozostając równocześnie w pełni sobą. To właśnie ludzie takiego pokroju jak Kowcz stawiali opór barbarzyńskim

Wystąpienie prof. Jerzego Kłoczowskiego - Dyrektora Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie.

fol. Archiwum Parafii Greckokatolickiej w Lublinie

totalitaryzmom XX wieku i budowali fundamenty nowej Europy, w której nadrzędną wartością był człowiek. W wystąpieniu prof. J. Isajewycza zabrzmiał zarzut, iż jeszcze niedawno hasło budowania wspólnej Europy było w sposób obrzydliwy wykorzystywane i nadużywane przez różne ideologie. Podkreślił natomiast znaczenie tradycji Kościoła Kijowskiego, jako ważnego ośrodka dialogu między kulturą bizantyjską i łacińską, w którym były współtworzone podstawy pluralizmu europejskiego. Na Kijowie jako kolebce chrześcijaństwa w Europie wschodniej spoczywa niejako dziejowa misja pomostu między wschodem i zachodem. Wieloletni dyrektor Żydowskiego Instytutu Historycznego prof. D. Grinberg zwrócił uwagę na fakt, iż Żydzi przez całe stulecia byli znaczącym uczestnikiem dziejów Europy i chociaż po doświadczeniach Holokaustu już tylko w znikomym stopniu zamieszkują jej terytorium, to jednak Europa wciąż żyje w nich. Niekiedy można odnieść wrażenie, iż Żydzi inaczej przeżywają bieg wydarzeń odwołując się do innych kodów kulturowych przy ich interpretacji, to w ostatecznym rozrachunku pomagają uwrażliwić Europejczyków na różnorodność: wartość zepchniętą w czasach unifikacji na plan drugi. Podsumowującym głosem w dyskusji było wystąpienie prof. M. Łesiowa nt. „Błogosławiony Emilian Kowcz w kontekście narodów Europy Środkowo-Wschodniej”, znanego i cenionego językoznawcy, który od szeregu lat wkłada wiele wysiłku w kształtowanie pozytywnego modelu

stosunków międzyludzkich oraz przełamywanie negatywnych stereotypów i uprzedzeń. Niestrudzenie propaguje szacunek dla odmiennych kultur oraz tradycji, dając tym znaczący wkład w budowanie wolnego od ksenofobii i nienawiści świata. W swoim komunikacie poświęconym niezwyklej postaci XX wieku zaznaczył, iż ks. Emilian Kowcz żył w okresie i środowisku wyjątkowo złożonym, w którym mieszkali obok siebie, ocierali się o siebie, mieli do siebie często pretensje, a nawet nienawidzili się wzajemnie, przedstawiciele trzech różnych konfesji i grup narodowościowych; żył na pograniczu tożsamości kulturowych: bizantyjsko-ukraińskiej, łacińsko-polskiej i judaistyczno-żydowskiej. A na to wszystko nakładały się okupacje skrajnie totalitarne i barbarzyńskie – sowiecko-rosyjska i nazistowsko-niemiecka. W takich właśnie warunkach zróżnicowanych ambicji narodowych, wzajemnego skłócenia nieraz nawet bliskich sobie osób potrafił być wiernym do końca prawdziwie humanistycznym wartościom chrześcijańskim mówiącym o miłości bliźniego, każdego bliźniego, nawet tego, który jest prześladowcą i czyni zło, dołączając w ten sposób do panteonu osób kładących podwaliny pod nową prawdziwą Europę.

Po wystąpieniach prelegentów odbyła się dyskusja, podczas której jedna z uczestniczek potwierdziła, iż będąc jeszcze małą dziewczynką widziała jak ks. Emilian w geście desperacji przy uzbrojonych żołnierzach hitlerowskich otwierał bramę płonącej synagogi w Przemyślanach, aby nie dopuścić do śmierci modlących się w niej Żydów.

Na zakończenie colloquium wszyscy obecni udali się do gotyckiej kaplicy zamkowej z bizantyjskimi freskami, aby w modlitewnej zadumie prosić o dar wzajemnego pojednania między ludźmi i narodami.

Duża frekwencja i uroczysta atmosfera colloquium pokazały, iż istnieje ogromna potrzeba poszukiwania wartości jednoczących narody polski, ukraiński i żydowski szczególnie obecnie, gdy często sięga się pamięcią do dramatycznych okresów wspólnej historii. W tym kontekście ksiądz Emilian Kowcz może stać się symbolem pojednania między tymi narodami. Imponująca jest jego postawa otwartości wobec każdego człowieka, bez względu na narodowość i wyznanie w trudnych latach wojny. Natomiast przez fakt rocznego pobytu w obozie koncentracyjnym na Majdanku stał się dla mieszkańców Lublina postacią szczególnie bliską z tego względu, iż brutalna rzeczywistość obozowa nie zdołała zniszczyć w nim ducha ofiarności, za co otrzymał nawet przydomek „proboszcza Majdanka”. Ocalały również cenne pamiątki związane z jego pobytym w Konzentrationslager Lublin, czyli numer obozowy, barak gdzie potajemnie odprawiał Liturgię, a także spowiadał współwięźniów oraz korespondencja w postaci grypsów. Są to ślady, które przypominają o tym, iż w tym właśnie miejscu przebywał ktoś, kto w ekstremalnie trudnych warunkach dawał świadectwo wiary w człowieka. Poszukując wspólnych wartości jednoczących

narody Europy środkowo-wschodniej postać Emiliana Kowcza jest szczególnie cennym przykładem takiego właśnie działania. Jest to przykład osoby przejętej dogłębnie istotą ewangelicznego przesłania, która jak drogowskaz ukazuje kierunek, w którym należy podążać w obecnych czasach, gdy wokół tak często można jeszcze spotkać wiele fałszywych stereotypów we wzajemnym postrzeganiu siebie. Życie i działalność Emiliana Kowcza zostały uhonorowane przez wiele osób i instytucji. Rada Żydowska Ukrainy nadała mu tytuł „Sprawiedliwego Ukrainy”, Kościół katolicki ogłosił go błogosławionym, beatyfikacji we Lwowie dokonał Jan Paweł II podczas pielgrzymki na Ukrainę – 27 czerwca 2001 r., miasto Przemyślany, gdzie pracował przez 20 lat uczyniło go patronem jednej z ulic, a Radni Lublina uchwałą z dnia 18 grudnia 2003 r. nazwali jego imieniem rondo u zbiegu ulic: Jana Pawła II oraz Armii Krajowej w dzielnicy Czuby. Upamiętniając Jego wyjątkową postać została okazana wdzięczność dla wszystkich ludzi znanych i nieznanym, którzy potrafili zdobyć się, w czasach pogardy dla godności osoby ludzkiej, na akty prawdziwego heroizmu.

Stefan Batruch

Ks. dr Stefan Batruch jest Archidiecezjalnym Duszpasterzem Akademickim i Proboszczem Parafii Greckokatolickiej w Lublinie oraz członkiem Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie.

Konstytucyjne modele stosunków między państwem a Kościołem w Europie

I. Uwagi wstępne

Przedmiot wykładu dotyczy konstytucyjnych zasad państw europejskich, za pośrednictwem których państwa te ustosunkowują się do religii, jako zjawiska społecznego, a w szczególności do kościołów jako społeczności religijnych, rozwijających działalność na ich terytorium. Jest to problematyka wielopłaszczyznowa. Obejmuje bowiem płaszczyznę kulturową, polityczną i prawno-ustrojową. Płaszczyzna kulturowa dotyczy stosunku prawa stanowionego do świata wartości religijnych. W religii człowiek znajduje bowiem odpowiedzi, na pytania egzystencjalne dotyczące sensu ludzkiego życia, na które nie może dać odpowiedzi nauka, i stosownie do tych odpowiedzi kształtuje wzory postępowania; co znajduje wyraz w tradycji i kulturze narodowej. Płaszczyzna polityczna wyraża się w gwarancjach wolności sumienia i religii, czyli jednego z podstawowych praw i wolności człowieka. Płaszczyzna prawno-ustrojowa dotyczy stosunku państwa do społeczności religijnych, zwanych w języku prawnym kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Człowiek jako istota społeczna łącząc się z innymi ludźmi, dzielącymi te same przekonania religijne, tworzy wspólnoty wyznaniowe, mające własną strukturę organizacyjną. Nazwa „Kościół” w ścisłym znaczeniu odnosi się do wspólnot chrześcijańskich. W niniejszym wykładzie nazwą „Kościół” posługuję się jako terminem zbiorczym na oznaczenie nie tylko kościołów, ale również innych związków wyznaniowych.

Potrzeba ustalenia zasad stosunku państwa do Kościoła wynika z faktu istnienia pluralizmu religijnego i światopoglądowego współczesnego społeczeństwa. Biorąc pod uwagę zasady ustrojowe dotyczące stosunków państwo-Kościół, w konstytucjach współczesnych państw europejskich można wyróżnić następujące modele: 1) model państwa wyznaniowego, 2) model państwa świeckiego w wersji neutralności zamkniętej na wartości religijne (radykalnie świeckie), 3) model państwa świeckiego w wersji neutralności otwartej (umiarkowanie świeckie) [1].

Wspólnym elementem konstytucji współczesnych państw europejskich - pod względem politycznym - są gwarancje wolności myśli, sumienia i religii w wymiarze indywidualnym. Jest to standard europejski, który powstał na kanwie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. (art.9) [2]. Natomiast różnice dotyczą gwarancji uzewnętrzniania tych przekonań w życiu publicznym.

II. Państwa wyznaniowe

Najstarszym modelem relacji między państwem a Kościołem jest państwo wyznaniowe. Wspólnym elementem tego typu państw jest ściśle powiązanie między państwem i jednym spośród Kościołów; wyrazem tego jest uznanie w ustawie konstytucyjnej uprzywilejowanej pozycji jednej religii, bądź jednego z Kościołów. Konsekwencje takiego uznania wyrażają się w finansowaniu działalności Kościoła oficjalnego z budżetu państwa, oraz ograniczaniu wolności Kościoła oficjalnego i dyskryminacji innych kościołów.

Współcześnie państwami wyznaniowymi w Europie są: Grecja, Cypr, Finlandia, Norwegia, Dania, Wielka Brytania, Malta, San Marino, niektóre kantony Szwajcarii.

Konstytucja Grecji z 9 czerwca 1975 r. gwarantuje wolność sumienia i religii w wymiarze indywidualnym, jako prawo należnego każdemu człowiekowi. Jednocześnie stanowi następującą zasadę ustrojową: „Religią dominującą w Grecji jest religia Wschodnioprawosławnego Kościoła Chrześcijańskiego” (art.3). Jakie są konsekwencje takiego uznania? Kościół dominujący jest finansowany z budżetu państwowego; państwo sprawuje nad nim kontrolę. Jednostki organizacyjne tego Kościoła (diecezje, parafie, klasztory, szkoły) mają status osób prawa publicznego. Autonomia tego Kościoła jest ograniczona. Kościół ten jest traktowany jak instytucja państwowa. Status prawny innych Kościołów w Grecji jest zróżnicowany. Jedne z nich mają status „religii znanej” (art.13 §2), inne „uznanej” przez państwo. Np. Kościół katolicki w Grecji ma pozycję „religii znanej”, ale władze państwowe odmawiają mu uznania archidiecezji w Atenach z powodu sprzeciwu władz Kościoła prawosławnego.

Cypr jest również demokratycznym państwem wyznaniowym. Konstytucja Republiki Cypru z 1980 r. przyznaje status oficjalny dwóch wspólnot religijnych: Prawosławnemu Kościołowi Greckiemu i wspólnotom religijnym muzułmańskim. Kościół prawosławny cieszy się osobowością prawa publicznego. Konstytucja powierza mu niektóre kompetencje administracyjne i sądowe, przysługujące organom państwowym, jak: sprawy dotyczące zawieranie małżeństw, udzielania rozwodów, separacji małżeńskiej zgodnie z prawem kościelnym. Ale jednocześnie państwo przyznaje mu autonomię wewnętrzną, w zakresie zarządzania swoimi sprawami i swoim mieniem, zgodnie z prawem kościelnym. Konstytucja Cypru gwarantuje również zasadę równości wszystkich religii wobec prawa, zakazuje ich dyskryminacji przez organy państwowe (art.18).

Finlandia do niedawna była państwem wyznaniowym. Konstytucja z 1919 r. uznawała oficjalną pozycję dwom Kościołom: Kościołowi prawosławnemu i Kościołowi Ewangelicko-Augsburskiemu, czyli luterzańskiemu (art.83). Nowelizacja tej konstytucji z 1995 r. stanowi ogólnie, iż: „Postanowienia dotyczące organizacji i administrowania Kościołem Ewangelicko-Augsburskim

zawiera kodeks Kościoła. Inne kościoły *rządzą* się prawem *przez* nie wydanym”. Nowe związki wyznaniowe mogą być tworzone w trybie ustalonym w ustawie; mogą być zarejestrowane i na tej podstawie uzyskują status osób prawa prywatnego.

Norwegia i Dania są państwami wyznaniowymi, w których pozycję uprzywilejowaną mają kościoły luteranckie.

Konstytucja Danii z 1953 r. stanowi, iż „Ewangelicki Kościół Luterancki jest kościołem państwowym Danii i jako taki jest wspierany przez państwo” (§4), jego status jest określony ustawowo (§66).

Konstytucja Norwegii z 1818 r. stanowi, że status Kościoła oficjalnego ma Kościół Ewangelicko-Augsburski i zobowiązuje obywateli należących do tego Kościoła do wychowania dzieci zgodnie ze swą przynależnością wyznaniową (§2). Królem Norwegii może być tylko osoba należąca do Kościoła oficjalnego.

Wielka Brytania nie ma konstytucji pisanej. Jednak od czasów zerwania łączności ze Stolicą Apostolską w XVI w. do chwili obecnej pozostaje państwem wyznaniowym. Pozycję Kościoła oficjalnego mają: Kościół anglikański i Kościół szkocki. Wolność tych Kościołów jest ograniczona. Najwyższym ich rządcą jest król. Biskupów mianuje król na wniosek premiera.

Na kontynencie europejskim była większa ilość państw katolickich, ale w następstwie reformy dokonanej po Soborze Watykańskim II - proklamującym postulat uznania przez państwo wolności religijnej wszystkich wspólnot wyznaniowych (deklaracja *Dignitatis humanae*) - stały się państwami świeckimi. Obecnie katolickimi pozostają dwa państwka: Malta i San Marino. Konstytucja Malty z 1964 r. stanowi, iż: „Religia apostolska, katolicka, Rzymska jest religią Republiki Malty”, a następnie nakazuje nauczanie religii katolickiej w każdej szkole publicznej (art.2 , ust.2).

Należy zauważyć, iż współczesne demokratyczne państwa wyznaniowe w Europie mają charakter wyznaniowości otwartej; gwarantują wolność sumienia i religii na zasadzie równości wszystkim obywatelom; natomiast nie uznają równouprawnienia kościołów.

III. Państwa świeckie

Drugi model stosunków ustrojowych państwo-Kościół stanowią państwa świeckie. Zazwyczaj świeckość państwa jest utożsamiana z zasadą „oddzielenia Kościoła od państwa”. Trzeba jednak stwierdzić, że jest to zasada jurystycznie nieostra, a politycznie bardzo elastyczna. Z tego powodu nie wpisywano jej do konstytucji państw europejskich Europy zachodniej. Natomiast zasada ta została wpisana do totalitarnej Konstytucji ZSRR, zwanej stalinowską (1936 r.), jako formuła „oddzielenia państwa od kościoła i szkoły od kościoła”. Po 1989 r. pozostawiono ją w konstytucjach niektórych państw postkomunistycznych.

Normatywny sens państwa świeckiego jest określany przez dwie zasady, z których jedna ma sens negatywny, a druga pozytywny. Negatywny sens ma zakaz oficjalnego uznawania jednej religii lub jednego wyznania. Elementem pozytywnym jest zasada równouprawnienia wszystkich Kościołów, które rozwijają swą działalność na terytorium danego państwa. Wśród europejskich państw świeckich wyróżnia się: 1) model państwa radykalnie świeckiego, oparty na zasadzie separacji agresywnej wobec religii; 2) model państwa umiarkowanie świeckiego, oparty na zasadzie separacji przyjaznej, bądź skoordynowanej. Wśród państw umiarkowanie świeckich należy wyróżnić: demokratyczne państwa świeckie w Europie zachodniej i demokratyczne państwa świeckie w Europie środkowej i wschodniej, które przeszły transformacje z totalitaryzmu marksistowskiego do demokracji.

1. Państwa radykalnie świeckie

Model państwa radykalnie świeckiego powstał we Francji pod wpływem ideologii skrajnie liberalnej podczas wielkiej rewolucji w latach 1789-1795. W obecnym kształcie został wprowadzony na początku XX w. na podstawie ustawy z 9 grudnia 1905 r. o oddzieleniu Kościoła od państwa, na mocy której Kościoły zostały pozbawione osobowości prawnej, narzucono im formę stowarzyszeń kultowych zarejestrowanych. Obowiązująca Konstytucja Republiki Francuskiej z 1958 r. ignoruje fakt istnienia Kościołów; porzestaje na ogólnej formule: „Francja jest Republiką (...) świecką” (art.1). Znaczenie tej formuły ustalają ustawy i orzeczenia Conseil d’Etat. Francuska świeckość państwa jest utożsamiana z neutralnością wobec przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, pojmowaną w sensie negatywnym, tzn. jako zakaz uzewnętrzniania przekonań religijnych w życiu publicznym. Przykładem kontynuacji takiej wykładni tej formuły jest najnowsza ustawa z 2004 r., zabraniająca uczniom w szkołach publicznych noszenia: chusty muzułmańskiej przez dziewczęta, większej wielkości krzyży, bądź jarmułki przez wyznawców religii Mojżeszowej.

Jednocześnie w trzech francuskich departamentach wschodnich (Alzacja i Lotaryngia) trzy kościoły mają status religii oficjalnej (katolicyzm, luteranizm i religia Mojżeszowa), w wersji ustalonej w „artykułach organicznych” dołączonych przez Napoleona Bonaparte do Konwencji zawartej ze Stolicą Apostolską w 1801 r. Taki model stosunków państwo-Kościół, jak we wschodnich departamentach Francji, jest w Luksemburgu.

Natomiast model państwa świeckiego w wersji radykalnej podobnej jak we Francji został przyjęty w Holandii. Po reformacji w Holandii pozycję kościoła oficjalnego miał Kościół reformowany (kalwiński). Jednak w 1983 r. z Konstytucji holenderskiej, usunięto wszelkie odniesienia do religii w wymiarze instytucjonalnym; pozostawiono tylko gwarancje wolności religii w wymiarze

indywidualnym (art.6 §1). Nie stanowi to jednak przeszkody, aby instytucje kościelne w Holandii otrzymywały subwencje państwowe na prowadzenie działalności edukacyjnej i charytatywnej.

2. Państwa świeckie w wersji umiarkowanej

2.1. Państwa zachodnio-europejskie

Model państwa świeckiego w wersji umiarkowanej powstał w **Niemczech**. Wprowadzony został na mocy Konstytucji Weimarskiej (1919 r.), której artykuły wyznaniowe zostały potwierdzone w Konstytucji RFN (1949 r.). Konstytucja ta określa element negatywny państwa świeckiego, słowami, iż „Nie ma kościoła oficjalnego” (art.137); oznacza to odrzucenie zwierzchnictwa państwa nad Kościołem. Świeckość państwa w sensie pozytywnym wyrażona jest przez uznanie autonomii kościoła w słowach: „Każdy związek wyznaniowy rządzi się i administruje swoimi sprawami autonomicznie z poszanowaniem granic ustalonych w ustawie powszechnie obowiązującej” (art.137). Większe kościoły - mające zakorzenienie w historii Niemiec uzyskały status korporacji prawa publicznego, z prawem do zbierania „podatku kościelnego” od swych wyznawców za pośrednictwem organów państwowych. Kościoły w Niemczech prowadzą działalność edukacyjną, charytatywną i humanitarną, także dzięki subwencjom państwowym. Jako formę regulacji stosunków między państwem i Kościołem przyjęto dwustronne układy. Taki układ ze Stolicą Apostolską ma charakter umowy międzynarodowej, czyli konkordatu. Zasady te zostały wpisane do konstytucji krajów związkowych; także tych, które zostały utworzone po przyłączeniu NRD do RFN.

Wśród gwarancji wolności sumienia i religii w wymiarze indywidualnym w modelu niemieckim znajdujemy gwarancje nauczania religii w szkole jako przedmiotu obligatoryjnego.

Podobny do modelu niemieckiego system państwa świeckiego jest w **Austrii**. Nadal obowiązuje tam ustawa z 1867 r., na mocy której związki wyznaniowe są stowarzyszeniami prawa publicznego. Kościoły autonomicznie zarządzają swoimi sprawami, państwo gwarantuje im subwencje. Konstytucja Austrii nie uznaje Kościoła oficjalnego. Stosunki między państwem i Kościołem w Austrii regulowane są na zasadzie partnerstwa w formie umowy dwustronnej, która z Kościołem katolickim ma charakter umowy międzynarodowej.

Niemiecki model państwa świeckiego z pewnymi modyfikacjami po II wojnie światowej został przyjęty przez inne państwa Europy, które po Soborze Watykańskim II przeszły transformacje wiodące od państwa katolickiego do państwa świeckiego. Należą do nich: Hiszpania, Włochy, Irlandia.

Hiszpania była państwem katolickim w wersji wyznaniowości zamkniętej. Dopiero zmiana reżimu politycznego po śmierci gen. Franco pociągnęła za sobą przejście Hiszpanii na model państwa świeckiego. Do Konstytucji z 1975 r.

wpisano formułę zapożyczoną z konstytucji Niemiec, głoszącą: „Żadne wyznanie religijne nie ma charakteru religii państwowej”. Do tej formuły dopisano zobowiązanie, iż: „Władze publiczne będą szanować wierzenia religijne społeczności hiszpańskiej i utrzymają współdziałanie z Kościołem katolickim i innymi wyznaniem”.

Następnie dokonano rewizji konkordatu w celu dostosowania go do zasad wpisanych do Deklaracji Soboru Watykańskiego II o wolności religijnej „*Dignitatis humanae*”. Państwo zrzekło się wszelkich przywilejów, na mocy których ingerowało w sprawy wewnętrzne Kościoła. Zniesiono też wszelkie przywileje Kościoła katolickiego.

Dość długo trwał proces przechodzenia **Włoch** od państwa katolickiego do państwa świeckiego. Następowoło to etapami. Pierwszym etapem było uchwalenie Konstytucji Republikańskiej (1947), do której wpisano zasadę poszanowania suwerenności i niezależności Kościoła i państwa, każdego w swoim porządku. Drugim była rewizja Konkordatu z 1929 r. dokonana na mocy nowego układu z 1984 r.

2.3. Państwa postkomunistyczne Europy środkowo-wschodniej

Transformacje ustrojowe (zainicjowane w 1989 r.) w państwach Europy środkowo-wschodniej i wschodniej, pociągnęły za sobą zmianę modelu relacji państwo-Kościół. Pierwszym elementem tej zmiany jest odrzucenie monizmu ideologicznego, który w miejsce religii narzucał całemu społeczeństwu ideologię ateistyczną. W polityce legislacyjnej tych państw w stosunku do religii występują pewne elementy wspólne, ale też elementy dla każdego z nich odmienne, wynikające z własnych tradycji kulturowych. Drugim elementem wspólnym dla tych państw jest powrót do tradycji kulturowych. Trzecim są gwarancje wolności sumienia i religii w wymiarze indywidualnym i instytucjonalnym.

Generalnie konstytucje wszystkich państw postkomunistycznych stają na gruncie świeckości. Przejawem takiego stanowiska jest: proklamacja świeckości państwa, bądź proklamacja pozytywnego jej elementu, jakim jest zasada równouprawnienia kościołów (art. 41 Konstytucji Chorwacji z 1990 r.; art. 7 konst. Słowenii z 1991 r.; art. 14, ust. 2 konstytucji Rosji; art. 25, ust. 1 konstytucji Polski); zakaz uznawania jakiegokolwiek religii jako państwowej lub obowiązującej (art. 14 konst. Rosji; art. 40 konst. Estonii z 1992; art. 43 konst. Litwy); zakaz powiązania państwa z jakąkolwiek ideologią jako wyłączną lub wyznaniem religijnym (art. 1 Konstytucji Czech i Słowacji z 1992 r.). Jest to zakaz powiązania państwa z jakimkolwiek monizmem ideologicznym lub religijnym.

Do Konstytucji niektórych z tych państw wpisane zostały także deklaracje wyrażające poszanowanie religii, bądź określonego wyznania religijnego, jako trwałego elementu kultury narodowej. Przykładem tego jest konstytucja Bułgarii z 1991 r., która stwierdza, że „Tradycyjną religią Bułgarii jest wyznanie

wschodnioprawosławne” (art.13, ust. 3). Preambuła do Konstytucji Słowacji proklamuje „poczucie cyrylo-metodyjskiego dziedzictwa duchowego”. Preambuła do Konstytucji Polski z 1997 r. deklaruje uznanie „chrześcijańskiego dziedzictwa narodu” oraz odniesienia do Boga (invocatio Dei) w wersji uniwersalnej, jako „poczucie odpowiedzialności przed Bogiem lub sumieniem”. Konstytucja Rosji z 1993 r. stanowi, iż „żadna religia nie może być uznana za państwową lub obowiązującą”; ale ustawa „o wolności sumienia i związkach wyznaniowych” z 1997 r. deklaruje pierwsze miejsce Rosyjskiego Kościoła prawosławnego ze względu na „jego historyczny wkład w rozwój kultury Rosji” i w celu ograniczenia działalności tzw. „zagranicznych związków wyznaniowych”. Jest to próba przywrócenia państwowego charakteru Kościołowi Prawosławnemu, jakie miał przed rewolucją październikową.

W polityce legislacyjnej państw postkomunistycznych nastąpiło doprecyzowanie zasady „oddzielenia między państwem i Kościołem”, która w okresie komunistycznym była stosowana z pozycji supremacji państwa nad kościołem. Uzupełniono ją w celu zapobieżenia nadania jej w praktyce separacji wrogiej, przez wpisanie zasady poszanowania „niezależności wyznań religijnych” i zobowiązania do „udzielania im pomocy ze strony państwa” (Rumunia), „opieki i ochrony” ich działalności (Chorwacja).

Stosunkowo najbardziej precyzyjne zasady stosunków instytucjonalnych między państwem a związkami wyznaniowymi zostały wpisane do Konstytucji Polski z 1997 r. (art. 25). Są to: 1) zasada równouprawnienia związków wyznaniowych (podstawowy element świeckości państwa); 2) zasada bezstronności organów władzy publicznej wobec przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, do której dołączono klauzulę zapewniającą swobodę uzewnętrzniania tych przekonań w życiu publicznym (w ten sposób wykluczona została francuska koncepcja neutralności); 3) zasada poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa, każdego w swoim zakresie (w miejsce negatywnej zasady oddzielenia Kościoła od państwa); zasada regulacji stosunku państwa do Kościoła w formie umowy międzynarodowej ze Stolicą Apostolską (Kościół katolicki) i ustawy, na podstawie porozumienia wynegocjowanego przez rząd z przedstawicielami tych kościołów (inne związki wyznaniowe, które nie mają podmiotowości publiczno-prawnej w stosunkach międzynarodowych).

Potrzeba uwzględnienia pluralizmu tych modeli stosunków między państwem i Kościołem okazała się ewidentna w procesie integracji państw i narodów europejskich w formie nowej struktury prawnej, jaką jest Unia Europejska. W pracach redakcyjnych nad projektem Traktatu Konstytucyjnego UE zaistniał konflikt z powodu próby narzucenia wszystkim państwom należącym do Unii Europejskiej jednego z wielu modeli stosunków państwo-Kościół, który powstał we Francji z inspiracji ideologii skrajnie liberalnej. Jednak do nowszej wersji

projektu tego Traktatu, przedstawionego na konferencji międzyrządowej w Salonikach 20 czerwca 2003 r. wprowadzono następującą zasadę: „Unia Europejska szanuje status, z którego korzystają Kościoły i stowarzyszenia lub wspólnoty wyznaniowe w państwach członkowskich na podstawie przepisów prawa krajowego i nie narusza go”.

Przypisy

1. Por. J. Krukowski, Kościół i państwo. Podstawy relacji prawnych, Lublin 2000; M. Safjan, Wolność religijna w konstytucjach państw europejskich, w: *Kultura i prawo. Materiały III Międzynarodowej Konferencji na temat „Religia i wolność religijna w Unii Europejskiej*, Warszawa 2-4 września 2002 (red. J. Krukowski, O. Theisen), Lublin 2003, s. 43-74.
2. Por. K. Warchałowski, Prawo do wolności myśli, sumienia i religii w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Lublin 2004.

Józef Krukowski

Ks. Prof. dr hab. Józef Krukowski jest kierownikiem Katedry Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Zastępcą Przewodniczącego Komisji Prawniczej Oddziału PAN w Lublinie.

Referat został wygłoszony 26.02.2004 na posiedzeniu Komisji.

Czynniki ograniczające wykorzystanie potencjału rolnictwa Lubelszczyzny

W porównaniu z rozwiniętymi gospodarczo państwami Europy Zachodniej, Polska jest krajem o znacznym potencjale produkcyjnym rolnictwa [3, 10]. Z analiz wynika jednak, że potencjał ten jest słabo wykorzystany [2, 10]. Ponadto różnorodność warunków przyrodniczych i ekonomiczno-organizacyjnych powoduje, że stopień wykorzystania potencjału rolnictwa jest zróżnicowany regionalnie [3].

Wykorzystanie potencjału rolnictwa w regionie jest pochodną oddziaływania różnych grup uwarunkowań, zarówno sprzyjających jak i ograniczających.

Szczegółowa analiza danych statystycznych [7, 8] wskazuje, że województwo lubelskie dysponuje znacznymi zasobami podstawowych czynników produkcji tj. ziemi, pracy i kapitału. Ma ono również korzystne, z punktu widzenia produkcji rolniczej, warunki przyrodnicze [4, 6]. Nasuwa się zatem pytanie; co powoduje że ze względu na wielkość Produktu Krajowego Brutto (PKB) w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwo to zajmuje ostatnią lokatę w kraju? [6].

Celem opracowania jest próba przedstawienia czynników ograniczających wykorzystanie potencjału rolnictwa Lubelszczyzny.

Jako podstawę analizy wykorzystano dane statystyczne GUS charakteryzujące rolnictwo i obszary wiejskie Lubelszczyzny na tle kraju, stanowiącego układ odniesienia. Wykorzystano również wyniki badań IUNG w Puławach i Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, dotyczące uwarunkowań przyrodniczo-agrotechnicznych oraz ekonomiczno-organizacyjnych. Ważnym źródłem informacji były także opracowania innych autorów, specjalizujących się w problemach regionalnego zróżnicowania rolnictwa i agrobiznesu [1, 2, 10]. Oceną objęto tylko wybrane aspekty problematyki, co zdecydowało o wyborze wskaźników i zakresie analizy.

Szczegółową charakterystykę potencjału rolnictwa Lubelszczyzny i jego wykorzystania przedstawiono we wcześniejszym opracowaniu [4]. W niniejszej pracy podjęto próbę wskazania przyczyn relatywnie słabego wykorzystania potencjału rolnictwa województwa lubelskiego.

Analiza oparta na średnich z 3 lat (1999-2001) była ukierunkowana na udokumentowanie trzech tez, stanowiących myśl przewodnią opracowania, a mianowicie:

1. O wykorzystaniu potencjału rolnictwa Lubelszczyzny, wyznaczonego przez warunki przyrodnicze opisane za pomocą wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, decydują uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne.
2. W warunkach gospodarki rynkowej siła oddziaływania warunków ekonomiczno-organizacyjnych na wykorzystanie potencjału rolnictwa województwa lubelskiego relatywnie wzrosła.
3. O wykorzystaniu potencjału rolnictwa ocenianego w skali całego regionu, na tle kraju, decyduje także wewnętrzne zróżnicowanie pomiędzy jednostkami administracyjnymi i subregionami województwa lubelskiego.

Podstawowe relacje między czynnikami produkcji w województwie lubelskim, na tle wybranych województw i kraju przedstawiono w tabeli 1.

Jak wynika z porównania głównym wyznacznikiem relacji między czynnikami produkcji w rolnictwie Lubelszczyzny jest liczba zatrudnionych, decydująca o proporcjach: praca – ziemia i praca – kapitał. Województwo lubelskie charakteryzuje się niższą niż przeciętnie w Polsce powierzchnią użytków rolnych i wartością kapitału na 1 zatrudnionego, co jest konsekwencją relatywnie większego zatrudnienia w rolnictwie. Mierniki zaprezentowane w tabeli w mają charakter cząstkowy i charakteryzują tylko wybrane aspekty wykorzystania potencjału.

Zdaniem Poczty [10] opracowanie syntetycznych wskaźników wykorzystania potencjału produkcyjnego rolnictwa w ujęciu regionalnym jest jednym z trudniejszych metodologicznie problemów w ekonomice rolnictwa. Z konieczności stosuje się więc szereg wskaźników cząstkowych, często wzajemnie ze sobą skorelowanych. Wskaźniki te przyjmuje się za podstawę charakterystyki wykorzystania potencjału rolnictwa w regionie.

W tabeli 2 przedstawiono wykorzystanie potencjału rolnictwa Lubelszczyzny, na tle kraju, za pomocą kilku wybranych subiektywnie wskaźników.

Jak wynika z porównania zamieszczonego w tabeli 2 wyraźnie lepsze, w porównaniu ze średnimi dla kraju, warunki przyrodnicze nie znajdują odzwierciedlenia w poziomie wskaźników produkcyjnych i ekonomicznych oraz w intensywności organizacji rolnictwa.

W krajach Unii Europejskiej wielkość PKB na jednego mieszkańca jest jednym z kryteriów zaliczenia regionu do obszarów problemowych [2]. Gdy wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 75% średniej, region jest zaliczany do grupy problemowych, wymagających wsparcia z UE.

W województwie lubelskim niski poziom PKB na 1 mieszkańca ma charakter trwały. Świadczą o tym dane zamieszczone w tabeli 3.

Jedną z przyczyn słabego wykorzystania potencjału gospodarczego Lubelszczyzny jest dominacja rolnictwa w strukturze agrobiznesu. Uwidacznia się ona zarówno w zasobach produkcyjnych jak i w wytwarzanej produkcji. Sytuacja ta przesądza o niskiej produktywności zasobów nie tylko w samym rolnictwie, lecz także w całym agrobiznesie (tab. 4).

Wysoki poziom zatrudnienia w rolnictwie Lubelszczyzny hamuje transfer postępu technologicznego do gospodarstw rolnych. Brak alternatywnych źródeł dochodów oraz niskie kwalifikacje znacznej części pracujących w rolnictwie wpływają również na wysoką pracochłonność produkcji i niskie dochody ludności rolniczej. Należy podkreślić, że w województwie lubelskim związki między poszczególnymi ogniwami agrobiznesu są relatywnie słabe. Świadczą o tym relacje między gospodarstwami rolnymi a sferą przetwórstwa rolno-spożywczego. Związki integracyjne przemysłu rolno-spożywczego z gospodarstwami rolnymi dostarczającymi surowiec są słabe. Powoduje to, że nawet gospodarstwa wyspecjalizowane w określonych kierunkach produkcji mają trudności ze zbytem swych produktów. Czynnikiem potęgującym ten problem jest rozdrobnienie agrarne i będące jego konsekwencjami niska towarowość produkcji, rozproszenie producentów, niejednorodność i zróżnicowana jakość dostarczanego surowca.

Typowe dla znacznej części Lubelszczyzny zjawisko tzw. uciążliwej szachownicy gruntów jest również jedną z ważnych barier ograniczających (tab.5). Duża liczba działek o niewielkiej powierzchni, współtworzących małe, typowe dla znacznej części woj. lubelskiego gospodarstwo powoduje wzrost kosztów produkcji, obniża efektywność gospodarowania, przyczynia się do zaniedbań w agrotechnice i jest jedną z przyczyn postępującej ekstensyfikacji rolnictwa. Rozdrobnienie agrarne i szachownica gruntów są też przyczynami wzrostu udziału ugorów i odłogów w powierzchni gruntów ornych w województwie lubelskim (tab. 6).

Zróżnicowanie ważniejszych wskaźników charakteryzujących rolnictwo Lubelszczyzny według powiatów ziemskich ilustrują dane zamieszczone w tabeli 7.

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli 7 zróżnicowanie rolnictwa pomiędzy powiatami, dotyczy zarówno warunków naturalnych jak również organizacji produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz struktury agrarnej. Występuje ponadto zróżnicowanie intensywności gospodarowania oraz poziomu kultury rolnej. Przestrzenne zróżnicowanie wybranych wskaźników jest znaczne. Korzystniejsze z punktu widzenia produkcji rolnej warunki przyrodnicze występują w środkowej i południowej części województwa.

Analiza wykazała, że o zróżnicowaniu udziału ugorów i odłogów, obok jakości gleb, decydowały uwarunkowania organizacyjno-ekonomiczne (wielkość i struktura gospodarstw). Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych średnio w

województwie lubelskim wynosi ponad 50% [9]. Około 40% gleb wskazuje bardzo niską i niską zasobność w fosfor oraz magnez i aż 47% w przyswajalny potas.

Według opinii Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie [9] około 60% gleb Lubelszczyzny wymaga wapnowania, które „poprawia właściwości fizykochemiczne, chemiczne i fizyczne, sprzyja wzrostowi plonów roślin uprawnych oraz podnosi ich jakość”.

Wyraźnie wyższym udziałem gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych wyróżniają się powiaty położone w północnej części województwa lubelskiego. Zróżnicowanie przestrzenne udziału gleb o bardzo niskiej i niskiej zasobności w P, K i Mg wywiera wpływ na poziom i jakość plonów.

Większą obsadą inwentarza w przeliczeniu na sztuki duże (SD) na 100 ha użytków rolnych charakteryzują się powiaty położone w północno-zachodniej części województwa (łukowski, rycki i radzyński) oraz położony w części środkowej powiat lubelski. Natomiast większą średnią powierzchnią gospodarstw wyróżniają się powiaty położone w północno-wschodniej części Lubelszczyzny, charakteryzujące się gorszymi warunkami przyrodniczymi, głównie glebowymi oraz wyższym udziałem trwałych użytków zielonych.

Wyniki przeprowadzonej oceny wykorzystania elementów współtworzących potencjał rolnictwa w województwie lubelskim zaprezentowano w tabeli 8.

Jak wynika z tabeli 8 o wykorzystaniu zasobów ziemi, pracy i kapitału w rolnictwie województwa lubelskiego decyduje oddziaływanie całego szeregu czynników ograniczających, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych. Najbardziej istotne znaczenie ma jednak sytuacja ekonomiczna Lubelszczyzny jako regionu. Sytuację tę charakteryzują w sposób ogólny, następujące wskaźniki:

1. Udział regionu w tworzeniu PKB około 4,2%.
2. Wielkość PKB/1 mieszkańca około 70% średniej krajowej, 25% średniej UE.
3. Udział w krajowej produkcji przemysłowej 2,9%.
4. Udział w zatrudnieniu w przemyśle 3,4%.
5. Nasylenie przedsiębiorczością – 57,7 podmiotów/1000 mieszkańców (ok. 75% średniej krajowej).
6. Struktura przedsiębiorczości:
 - handel i usługi 40%,
 - działalność produkcyjna 10%,
 - budownictwo 10%,
 - obsługa nieruchomości i firm 11%.
7. Brak miejsc pracy dla ludności w wieku produkcyjnym (co 3 osoba w wieku produkcyjnym jest bez pracy).
8. Dekapitalizacja potencjału produkcyjnego w rolnictwie i przetwórstwie.

Wskaźniki te charakteryzują aktualną sytuację Lubelszczyzny, jako regionu rolniczego. Ponadto wskazują one niezbędne kierunki działań perspektywicznych.

Podsumowanie i wnioski

Reasumując należy stwierdzić, że podstawową przyczyną relatywnie niskiego wykorzystania potencjału rolnictwa Lubelszczyzny jest niedostateczny rozwój przemysłu rolno-spożywczego. Znaczną część towarowej produkcji rolniczej województwa stanowią surowce dla przetwórstwa, a nie produkty przetworzone, charakteryzujące się większym udziałem tzw. wartości dodanej. Upadek lub trudna sytuacja ekonomiczna wielu zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego to ważne wyznaczniki sytuacji dochodowej, zarówno producentów rolnych jak i znacznego odsetka mieszkańców Lubelszczyzny. Analiza potwierdziła sformułowane na wstępie tezy, ukazując jednocześnie szereg cech specyficznych rolnictwa Lubelszczyzny. Upoważnia ona do następujących wniosków:

1. O wykorzystaniu potencjału rolnictwa Lubelszczyzny decydują przede wszystkim uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne, a szczególnie surowcowy charakter produkcji.
2. Rolnictwo Lubelszczyzny wymaga zdecydowanego wdrażania postępu technologicznego w produkcji roślinnej i zwierzęcej, rozbudowy i unowocześnienia infrastruktury obszarów wiejskich oraz zwiększenia udziału produktów przetworzonych w strukturze produkcji towarowej.
3. Występujące zaniedbania w zakresie przemysłu spożywczego oraz zła sytuacja ekonomiczna rolnictwa Lubelszczyzny wskazują na konieczność wsparcia finansowego wszelkich przedsięwzięć warunkujących przebudowę struktury agrarnej wsi, a także nadanie jej charakteru wielofunkcyjnego.
4. Działania te wymagają wsparcia finansowego z wykorzystaniem w tym celu środków finansowych z budżetu państwa i przyznawanych w ramach pomocy zagranicznej. Przemiany strukturalne, modernizacja gospodarstw, a w konsekwencji rozwój obszarów wiejskich Lubelszczyzny powinny być współfinansowane z dochodów własnych rolników, które muszą jednak kształtować się na odpowiednim poziomie, znacznie wyższym niż dotychczas.

Tabela 1

Zasoby czynników produkcji rolniczej oraz wybrane relacje między nimi (średnie z lat 1999-2001)

Lp.	Województwa	Waloryzacja rpp w pkt	Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo (ha)	Powierzchnia UR na 1 zatrudnionego (ha)	Zatrudnienie w rolnictwie (osób/100ha UR)	Wartość środków trwałych (tys. zł/ha UR)	Wartość kapitału na 1 zatrudnionego (w tys. zł)
1.	Dolnośląskie	74,9	9,1	7,0	13,8	5,7	42,5
2.	Kujawsko-pomorskie	71,0	11,1	5,7	17,0	5,9	35,3
3.	Lubelskie	74,1	5,9	3,4	29,5	6,0	20,6
4.	Lubuskie	62,3	10,3	9,2	9,9	3,7	40,3
5.	Łódzkie	61,9	6,4	3,6	27,5	6,7	24,7
6.	Małopolskie	69,3	3,2	1,8	53,9	6,4	12,2
7.	Mazowieckie	59,9	7,0	4,0	24,6	6,1	24,9
8.	Opolskie	81,4	8,7	5,4	18,1	6,4	35,5
9.	Podkarpackie	70,4	3,3	2,1	47,0	5,9	13,4
10.	Podlaskie	55,0	10,8	5,2	18,9	5,5	29,4
11.	Pomorskie	66,2	12,2	7,8	11,9	5,6	47,4
12.	Śląskie	64,2	4,0	2,9	33,9	7,3	22,7
13.	Świętokrzyskie	69,3	4,5	2,5	39,5	6,1	15,7
14.	Warmińsko-mazurskie	66,0	16,6	10,6	9,0	5,2	57,1
15.	Wielkopolskie	64,8	9,6	5,4	18,3	7,1	39,6
16.	Zachodniopomorskie	67,5	14,2	12,1	7,2	5,0	66,4
	POLSKA	66,6	8,6	4,3	23,8	5,9	26,6

Źródło: Krasowicz S., Igras J. (2003)

Tabela 2

Ważniejsze miary wykorzystania potencjału rolnictwa Lubelszczyzny

Lp.	Wyszczególnienie	Woj. lubelskie	Polska
	Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wg IUNG)	74,1	66,6
1.	Plony zbóż w dt/ha (2000-2002) relatywnie w %	27,3 93	29,4 100
2.	Relacja plonów rzeczywiście uzyskanych do realnie możliwych do osiągnięcia (w %)	58	68
3.	Globalna produkcja roślinna w j. zb./ha	33,9	34,7
4.	Intensywność organizacji produkcji rolnej (w pkt) roślinnej zwierzęcej	219,8 127,4 91,4	225,0 116,8 108,2
5.	Produkcja globalna zł/ha (Poczta, 2002) relatywnie w %	87,3	100,0
6.	Wartość dodana brutto zł/ha relatywnie w %	76,4	100,0
7.	PKB/1 mieszkańca w zł w 2000 r.	12.146	17.725

Tabela 3

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca Lubelszczyzny

Lata	w zł/1 mieszkańca	Relatywnie w % Polska=100
1995	6.154	77,1
1996	7.595	75,6
1997	9.086	74,3
1998	10.383	72,5
1999	11.112	69,8
2000	12.146	68,5

Źródło: Rocznik statystyczny woj. lubelskiego 2002

Tabela 4

Udział rolnictwa w strukturze agrobiznesu Lubelszczyzny na tle kraju

Lp.	Wyszczególnienie	Udział w %			
		gospodarki żywnościowej w gospodarce		rolnictwa w gospodarce żywnościowej	
		woj. lubelskie	Polska	woj. lubelskie	Polska
1.	zatrudnienie	53,3	(30,6)	95,4	(87,8)
2.	wartość środków trwałych brutto	19,6	(10,4)	80,2	(34,6)
3.	nakłady inwestycyjne	7,5	(5,1)	33,3	(27,7)
4.	wartość produkcji globalnej	20,2	(11,0)	53,7	(34,6)

Źródło: Poczta W. i inni (2002)

Tabela 5

Ocena rozłogu gospodarstw rolnych w wybranych województwach na tle kraju

Lp.	Województwo	Średnia liczba działek w gospodarstwie	Przeciętna powierzchnia działki w ha
1.	kujawsko-pomorskie	3,42	2,28
2.	małopolskie	8,63	0,33
3.	podkarpackie	7,72	0,42
4.	lubelskie	8,39	0,62
	Polska	6,79	0,79

Źródło: Woch F. (2001)

Tabela 6

Powierzchnia ugorów i odłogów oraz jej udział w powierzchni gruntów ornych w województwie lubelskim i w Polsce w latach 1999-2002

Lata	Województwo lubelskie		Polska		
	tys. ha	% GO	tys. ha	% GO	zakres zmienności
1999	71,1	5,3	1549,1	11,0	3,9 – 25,8
2000	89,0	6,6	1668,2	11,9	4,4 – 28,6
2001	98,4	7,3	1675,6	11,9	4,7 – 30,1
2002	121,3	12,2 (2,3 – 20,3)	2302,2	17,6	5,9 – 35,8

Źródło: dane GUS

Tabela 7

Zróżnicowanie rolnictwa Lubelszczyzny (wg powiatów)

Lp.	Wyszczególnienie	Średnio woj. lubelskie	Różnica wg powiatów ziemskich
I. WARUNKI NATURALNE			
1.	Wskaźnik wrpp	74,1	53,7 – 99,2
	– jakość i przydatność rolnicza gleb	55,8	36,0 – 79,4
	– agroklimat	10,6	9,1 – 11,8
	– rzeźba terenu	4,0	3,1 – 4,8
	– warunki wodne	3,8	2,7 – 4,7
2.	Udział lasów w pow. ogólnej (%)	22,5	9,8 – 40,6
3.	Struktura użytków rolnych (%)		
	grunty orne	79,4	62,5 – 91,3
	trwałe użytki zielone	17,6	5,9 – 36,8
	sady	2,9	0,3 – 28,9
4.	Ugory i odłogi na gruntach ornych (%)	12,2	2,3 – 20,3
II. PRODUKCJA ROŚLINNA			
5.	Udział w strukturze zasiewów (%)		
	zboża	77,3	66,3 – 87,4
	pszenica	26,1	3,4 – 48,0
	burak cukrowy	4,2	0,0 – 11,1
	ziemniak	7,2	3,6 – 14,9
	rzepak i rzepik	1,7	0,0 – 4,4
III. PRODUKCJA ZWIERZĘCA			
6.	Obsada w szt. fiz./100 ha użytków rolnych		
	bydło	27,9	14,7 – 47,3
	trzoda	86,1	41,0 – 181,0
	konie	2,8	1,2 – 5,2
7.	Obsada w sztukach dużych ogółem	41,9	25,6 – 67,7
IV. GOSPODARSTWA ROLNE			
8.	Udział gosp. > 10 ha (%)	12,5	5,4 – 27,3
9.	Udział użytków rolnych w gospodarstwach > 10 ha (%)	49,0	23,3 – 71,7
10.	Przeciętna powierzchnia użytków rolnych/gospodarstwo (ha)	5,14	3,24 – 8,38

Źródło: dane statystyczne US oraz obliczenia własne

Tabela 8

Czynniki decydujące o wykorzystaniu potencjału rolnictwa Lubelszczyzny

Czynniki sprzyjające	Wykorzystanie zasobów		
	ziemi	pracy ludzkiej	kapitału
<p>relatywnie dobre warunki przyrodnicze</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zróżnicowanie warunków przyrodniczych w województwie. 2. Udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych – 51% (49% d. woj. chełmskie, 75% d. woj. bielskopodlaskie). 3. Zaniedbania w zakresie technologii głównych roślin. 4. Uciążliwa szachownica gruntów. 5. Duże nasilenie procesów erozji (wodnej, powierzchniowej i wązowej – Wyzyna Lubelska i Roztocze). 6. Postępujące procesy degradacji potencjału produkcyjnego przetrzeni rolniczej (niskie nawożenie mineralne i organiczne, zmniejszanie zawartości próchnicy). 7. Niski poziom kultury rolnej (generalnie, ale występuje zróżnicowanie). 8. Niski poziom świadomości ekologicznej 	<p>duże zasoby pracy, możliwości rozwoju pracochłonnych kierunków produkcji</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Małe możliwości pracy poza rolnictwem. 2. Niski poziom kwalifikacji pracujących w rolnictwie. 3. Niski poziom dochodów ludności rolniczej i pozarolniczej. 4. Brak prężnego rynku, trudności ze zbytem i złą sytuacją dochodową ludności nierolniczej, wydającej znaczną część swych dochodów na zakup żywności. 5. Niska towarowość produkcji rolniczej – produkcja na samozapatrzenie. 6. Trudności w funkcjonowaniu gospodarstw specjalistycznych (chmiel, tytoń, owoce). 	<p>duże zasoby kapitału w gospodarstwach rolnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gospodarstwa do 5 ha ponad 50% ogólnej liczby. 2. Około 50% ciągników – powyżej 10 lat. 3. Złe wyposażenie w maszyny i urządzenia towarzyszące. 4. Brak zakładów naprawy sprzętu rolniczego. 5. Niewielka liczba jednostek świadczących usługi mechanizacyjne. 6. Brak płyt gnojowych, szelnych zbiorników na gnojowicę i gnojówkę. 7. Dysproporcje w zakresie infrastruktury technicznej <ul style="list-style-type: none"> - udział gospodarstw korzystających z wodociągów (sieciowych lub zagrodowych) 70-80%; - odprowadzających ścieki do sieci kanalizacyjnej 8-10%. 	

Literatura

1. Błażek M (2000). Regionalne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich i gospodarstw rolnych. Rocz. Nauk. SERiA, 2(5), s. 42-47.
2. Heller J. (2000). Regionalizacja obszarów wiejskich w Polsce. Studia i Monografie 99, IERiGŻ, Warszawa, ss. 160.
3. Krasowicz S., Igras J. (2003). Regionalne zróżnicowanie wykorzystania potencjału rolnictwa w Polsce. IUNG Puławy, Pam. Puł., z. 132, s. 233-251.
4. Krasowicz S. (2002). Potencjał produkcyjny rolnictwa Lubelszczyzny i jego wykorzystanie Biul. Inf. PAN Lublin, 7, s. 38-50.
5. Praca zbiorowa (2000). Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Biul. Inf. IUNG Puławy, s. 5-16.
6. Praca zbiorowa (2000). Strategia rozwoju województwa lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego, Lublin, s. 58.
7. Praca zbiorowa (2002). Rocznik statystyczny. GUS, Warszawa.
8. Praca zbiorowa (2002). Rocznik statystyczny woj. lubelskiego. US, Lublin.
9. Praca zbiorowa (2003). Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2002 r. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Lublin, ss. 256.
10. Praca zbiorowa (2002). Zróżnicowanie regionalne gospodarki żywnościowej w Polsce w procesie integracji z Unią Europejską. AR Poznań.

Stanisław Krasowicz

Prof. dr hab. Stanisław Krasowicz jest wicedyrektorem Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach oraz członkiem Komisji Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie.

Hematologia w XXI wieku

Ogromny skok techniki i nauki, jaki dokonał się w ciągu ostatnich 20 lat spowodował nienotowany wcześniej postęp w zakresie diagnozowania i leczenia wielu chorób. Zrozumienie patogenezy i biologii chorób nowotworowych zrewolucjonizowało metody ich leczenia. Hematologia jest jedną z tych dyscyplin medycznych, które na tym postępie wiedzy zyskały najwięcej.

W skrócie dziedziny zainteresowań hematologii w XXI wieku można ująć w kilku punktach, które przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1

Główne nurty zainteresowań hematologii w XXI wieku

<ul style="list-style-type: none"> ◆ Nowe formy transplantacji komórek szpiku ◆ Terapia komórkowa (komórki własne) <ul style="list-style-type: none"> ➤ krwiotwórcze komórki macierzyste ➤ komórki dendrytyczne ➤ limfocyty ◆ Immunomodulatory biologiczne <ul style="list-style-type: none"> ➤ leki działające na przewodzenie sygnałów w komórce nowotworowej (inhibitory kinaz) ➤ leki działające na mikrośrodowisko szpiku (indukujące apoptozę, hamujące angiogenezę) ◆ Terapia celowana <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeciwciała monoklonalne (anty CD 20, anty CD 52, anty CD 33, anty CD 22, anty CD 25) ➤ przeciwciała sprzężone z radioizotopami ◆ Szczepionki przeciwnowotworowe ◆ Manipulacja genetyczna w komórkach somatycznych
--

Parę lat temu wiele czasopism naukowych, ale także popularnych i popularno-naukowych obwieściło, że krwiotwórcze komórki macierzyste są największym odkryciem współczesnej medycyny.

Czym więc jest ta niezwykła komórka, która nie przestaje interesować naukowców i jest ciągle w centrum zainteresowania prasy i innych mediów? Komórki macierzyste są komórkami, które mają zdolność przekształcania się w

różne tkanki i narządy zastępując, czy regenerując je w przypadku uszkodzenia. Podstawową właściwością komórki macierzystej jest zdolność do ustawicznego, ciągłego wytwarzania komórek oraz zdolność do samoodnowy (self renewal).

Najbardziej uniwersalną (totipotencjalną) komórką macierzystą jest komórka zarodkowa, z komórki tej można odtworzyć wszystkie tkanki i narządy, a także cały organizm. W życiu płodowym pierwotna krwiotwórcza komórka macierzysta pojawia się bardzo wcześnie, bo już w 9-tym dniu gestozy w rejonie nazwanym AGM (skrót od aorta, gonady, mesonephron), czyli tam gdzie tworzone są zawiązki aorty, gonad i nerek. Następnie w okresie płodowym czynności krwiotwórcze przejmuje wątroba, a pod koniec życia płodowego szpik. W warunkach patologii funkcję krwiotworzenia szpiku może przejąć śledziona, a także wątroba. Tkanka krwiotwórcza jest tkanką płynną, która zajmuje przestrzeń wewnątrz kości. Przestrzeń ta jest podzielona przez siatkę włókien i wytwarzających je fibroblastów tworzących zrąb kości. Taka architektonika bardzo wzmacnia wytrzymałość kości.

Krwiotwórcze komórki macierzyste znajdują się przede wszystkim w szpiku, stokrotnie mniej tych komórek znajduje się we krwi obwodowej. Cennym źródłem tych komórek jest także krew pępowinowa.

Czynność komórek macierzystych obejmuje cztery podstawowe funkcje: samoodnawianie, różnicowanie, dojrzewanie, zużywanie. Unikalną cechą tej komórki nie obserwowaną w innych komórkach jest zdolność do samoodnawiania (kopiowania) samej siebie.

Czynność krwiotworzenia przedstawiona liczbowo uświadamia nam ogrom tego procesu. W procesie samoodnowienia organizm dorosłego człowieka wytwarza na dobę 0,25 mld komórek macierzystych, komórki macierzyste ukierunkowane tworzone w procesie różnicowania to liczba 28 mld, a komórki prekursorowe układu granulocytów to ~77 mld. Liczba dojrzałych krwinek czerwonych wytwarzanych w ciągu doby wynosi $2,5 \times 10^{12}$ /kg masy ciała, liczba granulocytów 4,0 biliony granulocytów/kg masy ciała i 2,5 biliona krwinek płytkowych/kg masy ciała.

Proces krwiotworzenia rozpoczyna się od pojedynczej komórki, która w wyniku dzielenia różnicuje się i dojrzewa do kilkunastu typów różnych morfologicznie i czynnościowo komórek.

Krwiotwórcza komórka macierzysta przypomina morfologicznie duży limfocyt dlatego tak długo trwały spory na temat jej istnienia. I gdyby nie postęp w immunologii, umożliwiający identyfikację komórek na podstawie ekspresji na ich powierzchni różnych antygenów charakterystycznych dla poszczególnych komórek, identyfikacja nie byłaby możliwa.

Komórka macierzysta, ma na swej powierzchni swoisty „dowód tożsamości”. Tym dowodem jest ekspresja specyficznej glikoproteiny sygnowanej w klasyfikacji antygenów różnicowania komórkowego jako CD34 (CD – skrót ang. od cluster of differentiation). Ta wysoce glikolizowana proteina kodowana jest na chromosomie 1.

Poza stosowanymi już szeroko w hematologii transplantacjami allogenicznymi i autologicznymi rozwijają się inne formy transplantacji. Jedną z tych odmian jest niemieloablacyjna transplantacja komórek krwiotwórczych. Ten rodzaj transplantacji nie wymaga uprzedniego zniszczenia komórek hematopoetycznych gospodarza i możliwa jest rekonstrukcja (odnowienie) hematopoezy nawet bez przeszczepu. Drugi etap tej procedury polega na podaniu biorcy limfocytów dawcy w celu uzyskania pełnego chimeryzmu u biorcy. Zaletą tego postępowania jest możliwość stosowania go nawet u osób starszych tj. powyżej 60-tego roku życia.

Jednak przeszłość transplantacji krwiotwórczych komórek macierzystych wiąże się przede wszystkim z medycyną regeneracyjną i wykracza poza hematologię. Komórki te zaczyna się stosować (transplantować) w leczeniu chorób autoimmunizacyjnych, neurologicznych oraz w kardiologii, np. do regeneracji kardiomiocytów po zawale serca.

Poszukuje się również innych niż szpik kostny źródeł komórek macierzystych. W tym celu wykorzystuje się m. in. krew pępowinową i tkankę tłuszczową. Wreszcie transplantację łączy się z innymi metodami leczniczymi, takimi jak: immunoterapia czy genoterapia.

Jedną z najbardziej obiecujących metod leczenia chorób nowotworowych wydają się tzw. szczepionki przeciwnowotworowe. Nie są to szczepionki w sensie potocznym przeciw chorobie, tj. stosowane zapobiegawczo, jak np.: szczepionka przeciwko grypie czy wirusowemu zapaleniu wątroby. Celem szczepionek przeciwnowotworowych jest nauczanie organizmu pacjenta rozpoznawania komórek nowotworowych i ich zniszczenie. Komórki, których funkcja w organizmie polega na rozpoznawaniu komórek nieprawidłowych, w tym nowotworowych należą do 3 typów komórek prezentujących antygen, tj. limfocyty B, makrofagi i komórki dendrytyczne. Te ostatnie komórki są najbardziej przystosowane do funkcji rozpoznawania i prezentowania antygenów nowotworowych limfocytom T, a następnie zniszczenia przez cytotoksyczne limfocyty T.

Badania prowadzone w ostatnich latach wykazały skuteczność auto i allogenicznych komórek dendrytycznych stymulowanych antygenami nowotworowymi w indukcji swoistej odpowiedzi przeciwnowotworowej. W lubelskiej Klinice Hematoonkologii i Transplantacji Szpiku rozpoczęliśmy wstępne badania dotyczące immunoterapii allogenicznymi komórkami dendrytycznymi stymulowanymi lizatami komórek nowotworowych u chorych we wczesnej fazie

przewlekłej białaczki limfocytowej. U kilku chorych zastosowano stymulowane komórki dendrytyczne, które podawano śródskórnym w liczbie $20-70 \times 10^6$ w odstępach 3-tygodniowych. Tolerancja leczenia była dobra i u większości z tych chorych obserwowano zmniejszenie odsetka limfocytów nowotworowych o fenotypie CD 19⁺/CD 5⁺ oraz uzyskano spowolnienie procesu chorobowego.

Przed paroma laty uczeni japońscy na łamach czasopisma „Science et Avenir” przedstawili harmonogram odkryć medycznych na pierwsze 20 lat XXI wieku, które zestawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Przewidywane odkrycia medyczne w pierwszych 20-tu latach XXI wieku

➤ sztuczna krew	– 2005 r.
➤ opanowanie miażdżycy	– 2007 r.
➤ uzyskanie w hodowli narządów ludzkich do transplantacji	– 2008 r.
➤ zwalczanie choroby Alzheimera	– 2011 r.
➤ opanowanie chorób nowotworowych	– 2013 r.
➤ przekształcanie bólu w przyjemne doznanie fizyczne	– 2016 r.
➤ wytwarzanie sztucznych oczu	– 2019 r.
➤ wyleczenie schizofrenii	– 2020 r.

Część z tych zamierzeń już jest ukończona jak np.: sztuczna krew czy sztuczne oczy, na inne musimy jeszcze trochę poczekać, ale przyszłość medycyny, a także hematologii wydaje się niezwykle obiecująca.

Anna Dmoszyńska

Prof. dr hab. n. med. Anna Dmoszyńska jest pracownikiem Akademii Medycznej w Lublinie oraz członkiem Komisji Nauk Medycznych Oddziału PAN w Lublinie.

Referat jest skróconą wersją wykładu pt. „Hematologia w XXI wieku” wygłoszonego 16.02.2004 r. na posiedzeniu Komisji w siedzibie lubelskiego Oddziału PAN.

Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI

Polsko-ukraiński dialog kulturowy

W dniach 17-18 października 2003 odbyła się międzynarodowa konferencja nt. *Kultura polska i ukraińska a myśl filozoficzno-religijna*, zorganizowana przez Komisję Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie oraz Katedrę Literatury Współczesnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Obradowano w salach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Uczestnicy przyjechali z Kijowa, Lwowa, Drohobycza i Ostroga na Ukrainie, z Leuven w Belgii oraz z Warszawy, referentami byli też naukowcy obydwu lubelskich uniwersytetów (KUL i UMCS).

Spotkanie zostało zapoczątkowane Liturgią sprawowaną w obrządku grecko-katolickim przez ks. dr. Stefana Batrucha w cerkwi Narodzenia Najświętszej Marii Panny na Sławinku. Homilia ks. prof. Stanisława Napiórkowskiego dotyczyła ducha ekumenizmu. Przemówienia na rozpoczęcie obrad wygłosili: prorektor KUL, prof. Agnieszka Kijewska i kolejno prezes Oddziału PAN w Lublinie, prof. Jan Gliński oraz Konsul Ukrainy w Lublinie Iwan Jurijewicz Hrycak.

Walorem konferencji była jej interdyscyplinarność. Pierwszego dnia wygłoszono referaty o tematyce: socjologiczno-teleologicznej, językoznawczej

Ks. dr Stefan Batruch i ks. prof. Stanisław Napiórkowski
fot. Archiwum KUL

oraz z dziedziny historii sztuki. Prof. Marian Maciejewski (Lublin), scharakteryzował niezwykle rozkwit i działalność ruchów religijnych na dawnych terenach Związku Radzieckiego, prof. Serhij Seheda (Kijów) mówił o współczesnej sytuacji religijnej, zwłaszcza o konflikcie trzech ośrodków ukraińskiego prawosławia, który odzwierciedla stan państwowej, społecznej i religijnej świadomości społeczeństwa na Ukrainie. Ks. prof. Stanisław Celestyn Napiórkowski (Lublin) przedstawił cele i sposób funkcjonowania powstałego w ostatnich latach Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej. Problematykę językoznawczą podejmowali: prof. Feliks Czyżewski (Lublin), który omówił napisy cmentarne nekropolii włodawskich jako źródła wiedzy o pograniczu polsko-ruskim oraz prof. Michał Łesiów (Lublin) autor referatu o obecności imion chrześcijańskich w składzie współczesnych nazwisk polskich i ukraińskich. Do dyskusji pobudziło wystąpienie historyka sztuki – dr. hab. Waldemara Delugi (Warszawa) – na temat sztuki ukraińskiej przełomu XVII i XVIII w. i procesu ekspansji kultury polskiej oraz wzorów grafiki niemieckiej i niderlandzkiej na teren Ukrainy. Wieczorem uczestnicy konferencji mieli okazję wysłuchać koncertu w wykonaniu Chóru Akademickiego KUL.

Drugi dzień obrad rozpoczął się mszą świętą sprawowaną w języku łacińskim przez ks. rektora KUL, prof. Andrzeja Szostka w Kościele Akademickim. Homilię wygłosił ks. dr Myron Bendyk. Liturgię uświetnił wspaniały gregoriański śpiew chóru Schola Gregoriana pod dyrekcją ks. Piotra Paćkowskiego. Początek obrad zdominowała tematyka filozoficzna. Wystąpienia dotyczące poglądów Grigorija Skoworody mieli: prof. Roger Vergauven (Leuven) oraz prof. Agnieszka Kijewska (Lublin). Gość z Belgii omówił zagadnienie epistemologii w oparciu o analizę dialogu Skoworody zatytułowanego *Narcyzm*. Zdaniem Vergauvena można ją potraktować jako *filozofię ludzkiego wnętrza*. Prof. Agnieszka Kijewska analizowała pisma Skoworody w kontekście nurtu neoplatonistycznego. Wielu wrażeń estetycznych dostarczyły referaty dotyczące XVIII i XIX wiecznego malarstwa ukraińskiego. Dr Łarysa Kwasiuk (Ostróg) nakreśliła tło epoki, w której pojawiła się ukraińska ikona barokowa. Prelegentka starała się ukazać, do jakiego stopnia idee chrześcijańskie oraz mentalność Ukraińców znalazły swoje odzwierciedlenie w sztuce. Natomiast z wystąpienia mgr. Ołeha Rudenki dotyczyło sposobów przenikania elementów sztuki ludowej do XIX wiecznego malarstwa ikonowego w Galicji Wschodniej oraz reakcji krytyki na to zjawisko. Nie zabrakło odczytów o tematyce teologicznej. Ks. dr Stefan Batruch (Lublin) ukazał obecność problematyki przenikania się kultur Wschodu i Zachodu w nauczaniu Jana Pawła II. Wystąpienie prof. Karola Klauzy (Lublin), dotyczyło znaczenia starców w monastycyzmie ukraińskim i początków starczestwa w tym kraju; została także zaprezentowana sylwetka jednego z najbardziej znanych starców doby współczesnej – ojca Mirona ze słynnego klasztoru w Dorze w Karpatach. Ks. dr Myron Bendyk (Drohobycz) przedstawił

Od lewej: Prezes O.L. PAN prof. Jan Gliński, Prorektor KUL prof. Agnieszka Kijewska, Konsul Ukrainy w Lublinie Iwan Jurijewicz Hrycak i prof. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa z KUL, Wiceprzewodnicząca Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN.

Od lewej: Prorektor KUL prof. Agnieszka Kijewska, Rektor UMCS prof. Marian Harasimiuk, prof. Michał Łesiów z UMCS, Przewodniczący Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN oraz prof. Jan Gliński, Prezes O.L. PAN.

fot. Archiwum KUL

współczesną wizję świętości na podstawie dwudziestowiecznego ukraińskiego *Akathystosu do błogosławionego Mikołaja Czarneckiego*. Religioznawczy charakter miał odczyt dr Mirosławy Kaweckiej (Lublin), która przedstawiła badania Neczuja Łewickiego nad religijnością ludową Ukrainy. Kilku prelegentów skupiło się na tematyce literaturoznawczej. Prof. Rostysław Radyszewski (Kijów) omówił bazyliński dramat religijny Tymoteusza Szczurowskiego. Prof. Stefania Andrusiw (Lublin – Lwów) analizowała opór ukraińskiej tradycji chrześcijańskiej wobec sowieckiego ateizmu, dający się zaobserwować w dziełach literatury pięknej. Najmłodsza referentka, studentka Kolegium Polsko-Ukraińskich Uniwersytetów, mgr Maria Scheda (Lublin – Kijów) badała wpływ ludowych legend na utwór Jarosława Iwaszkiewicza *Legenda o świętym Merkury Smoleńskim*.

Obrady podsumowała prof. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa wskazując ich wielonurtowość oraz bogactwo tematyczne, po czym dokonała zamknięcia konferencji. Spotkanie mające na celu wymianę myśli na temat kontaktów pomiędzy kulturą polską a ukraińską było kolejnym krokiem w stronę wzajemnego poznania i, co się z tym wiąże, lepszego zrozumienia sąsiadujących z sobą narodów. Stała się fragmentem szerszego, europejskiego dialogu pomiędzy Wschodem i Zachodem.

Mirosława Ołdakowska-Kuflowa

Dr hab. Mirosława Ołdakowska-Kuflowa, prof. KUL, jest pracownikiem Katedry Literatury Współczesnej Instytutu Filologii Polskiej KUL oraz zastępcą przewodniczącego Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie.

FUNDACJA O.L. PAN
NAUKA I ROZWÓJ
LUBELSZCZYNY

Konkurs Fundacji Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny

Fundacja Oddziału PAN w Lublinie – „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny” ogłasza konkurs o nagrodę PAN Oddział w Lublinie za **najlepszą pracę magisterską i doktorską** z zakresu techniki oraz podstaw i zastosowań fizyki i chemii w technice, rolnictwie i medycynie.

Organizatorem Konkursu jest Fundacja, której Rada stanowi jednocześnie Kapitułę Konkursu.

Celem Konkursu jest wyróżnienie i promowanie prac magisterskich i doktorskich z zakresu techniki oraz podstaw i zastosowań fizyki i chemii w technice, rolnictwie i medycynie, których wyniki mogą być wdrożone w praktyce na rzecz rozwoju Lubelszczyzny, a wykonywane w placówkach naukowych (wyższych uczelniach, instytutach naukowo – badawczych) regionu lubelskiego.

Zgłoszenia prac do konkursu przyjmowane są w siedzibie Fundacji do dnia 30.09.2004 roku. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi przed 31.12.2004.

Szczegóły dotyczące wymogów formalnych, przebiegu kwalifikacji, przewidzianych nagród oraz regulamin konkursu znajdują się na stronie internetowej: <http://fundacja-pan.org>.

Regulamin konkursu

§1

Organizatorem Konkursu jest FUNDACJA POLSKIEJ AKADEMII NAUK - ODDZIAŁ LUBLIN - „NAUKA I ROZWÓJ LUBELSZCZYNY”, której Rada stanowi jednocześnie Kapitułę Konkursu.

§2

Celem Konkursu jest wyróżnienie i promowanie wykonywanych w placówkach naukowych regionu lubelskiego prac magisterskich i doktorskich z zakresu techniki oraz podstaw i zastosowań fizyki i chemii w technice, rolnictwie i medycynie, których wyniki będą mogły być wdrożone w praktyce na rzecz rozwoju Lubelszczyzny.

§3

Każda jednostka może zgłaszać dowolną ilość prac magisterskich i doktorskich spełniających wymogi Konkursu. Praca zgłaszana do Konkursu powinna być zaopiniowana przez Promotora, z podaniem i uzasadnieniem możliwości praktycznego wykorzystania jej wyników dla rozwoju Lubelszczyzny.

§4

Zgłoszone na Konkurs prace będą rozpatrywane oddzielnie w dwóch kategoriach:

- prace magisterskie,
- prace doktorskie.

§5

Ocenę prac przeprowadzać będzie Komisja złożona z samodzielnych pracowników naukowych – członków KOMISJI II - PODSTAW I ZASTOSOWAŃ FIZYKI I CHEMII W TECHNICE I ROLNICTWIE ODDZIAŁU PAN W LUBLINIE, wraz z jej urzędującym Przewodniczącym.

§6

Komisja Oceny Prac, na podstawie przyjętych kryteriów oceny wyróżni po jednej najlepszej pracy, oddzielnie dla każdej grupy, jak w §4 oraz przedstawi stosowne rekomendacje Kapitułce Konkursu. W szczególnych przypadkach, za zgodą Kapituły Konkursu, Komisja może odstąpić od wyróżniania prac według podanych kryteriów.

§7

Kapituła Konkursu ustala wysokość i formę nagrody dla autorów prac wyróżnionych w Konkursie, zleca publikację wyników prac w renomowanych czasopiśmie naukowych i branżowych, zajmuje się promocją i pomocą przy wykorzystaniu lub wdrożeniu wyników nagrodzonych prac itp. Dodatkowo, promotorzy nagrodzonych prac oraz jednostki, w których były obronione otrzymają okolicznościowy dyplom i list gratulacyjny.

§8

Konkurs przeprowadzony będzie dla prac przysłanych do końca września bieżącego roku, pod warunkiem, że prace te zostały obronione w terminie 1.01.2003 – 30.09.2004 r. Rozstrzygnięcie Konkursu oraz wręczenie nagród nastąpi przed 31.12.2004.

§9

Członkowie Komisji Konkursowej są zobowiązani do przestrzegania Praw Autorskich – wynikających z nadesłanych na Konkurs prac.

§10

Autorzy nadesłanych na Konkurs prac, oraz jednostka naukowo-badawcza, w której praca została wykonana, otrzymają pisemne zawiadomienie o wynikach konkursu.

§11

Dla prac zgłaszanych na Konkurs stawia się następujące wymagania:

- Pracę do Konkursu zgłasza Kierownik Katedry, Dziekan Wydziału (Dyrektor Instytutu) lub Promotor.
- Do egzemplarza pracy konkursowej powinna być dołączona informacja zawierająca:
 - dane autora i Promotora,
 - dane jednostki, w której przygotowano i obroniono pracę,
 - datę obrony,
 - kopie recenzji,
 - krótkie streszczenie pracy,
 - kopię dyplomu lub zaświadczenie o obronieniu pracy,
 - opinię Promotora ze wskazaniem korzyści wynikających z wykorzystania uzyskanych wyników dla rozwoju regionu lubelskiego oraz ewentualnych możliwości potencjalnych wdrożeń.

§12

Prace nadesłane na Konkurs nie są zwracane autorom, lecz stanowią archiwalną dokumentację przechowywaną w FUNDACJI POLSKIEJ AKADEMII NAUK - ODDZIAŁ LUBLIN - „NAUKA I ROZWÓJ LUBELSZCZYNY”.

§13

Nagrody i wyróżnienia laureatom Konkursu wręczy uroczyście Prezes Oddziału PAN w Lublinie w terminie i miejscu ustalonym przez Kapitułę Konkursu.

§14

Wszelkie zmiany dotyczące zasad przeprowadzania Konkursu oraz jego regulaminu mogą być wprowadzane tylko i wyłącznie za zgodą Kapituły Konkursu.

Dariusz Mazurkiewicz

Dr inż. Dariusz Mazurkiewicz pełni funkcję Prezesa Zarządu „Fundacji Polskiej Akademii Nauk - Oddział w Lublinie - Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”, jest członkiem Komisji II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie Oddziału PAN w Lublinie, a także redaktorem naczelnym kwartalnika „Eksploatacja i Niezawodność” wydawanego pod patronatem lubelskiego Oddziału.

KSIĄŻKI

Nauka w służbie regionu

28 listopada 2003 r. odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Członków Oddziału PAN w Lublinie. Współorganizatorem spotkania był Andrzej Kurowski, Wojewoda Lubelski, który zaprosił uczestników spotkania do Urzędu Wojewódzkiego. Podczas zebrania zaprezentowano najważniejsze osiągnięcia ludzi i placówek naukowych Lubelszczyzny oraz ich wkład w rozwój gospodarki krajowej, ze szczególnym uwzględnieniem naszego regionu.

Zebrane materiały posłużyły do opracowania zbiorczego referatu będącego zestawieniem działalności lubelskiego środowiska naukowego, ilustrującego jego zaangażowanie zarówno w dydaktykę jak i w inne formy życia społecznego i gospodarczego regionu lubelskiego.

Publikację tą przedrukujemy w niniejszym *Biuletynie* wraz z referatem Wojewody Andrzeja Kurowskiego.

rd

Lubelskie środowisko naukowe na rzecz regionu, red. Jan Gliński, Marek Rozmus, Radosław Dolecki, Oddział PAN w Lublinie, Lublin 2003.

Informator naukowo-dydaktyczny

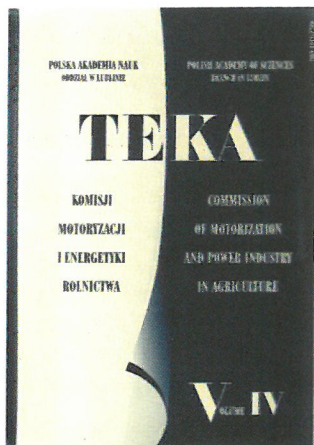
W 2004 roku ukazało się trzecie wydanie *Informatora o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny*, ponownie opracowana w oparciu o uaktualnione dane uzyskane od 37 placówek. Publikacja zawiera podstawowe informacje nt. jednostek badawczych, naukowych i dydaktycznych. Dane te obejmują takie informacje jak kierownictwo, zatrudnienie, struktura organizacyjna, liczba studentów, wydawnictwa, oraz tak przydatne informacje techniczne jak dane adresowe, telefony oraz adres e-mail i strony www.

Publikacja zawiera wiele użytecznych informacji, a ilość prezentowanych jednostek w pełni udowadnia jak ważnym ośrodkiem naukowym jest Lubelszczyzna. *Informator* nadal będzie corocznie aktualizowany.

rd

Informator o placówkach dydaktyczno-naukowych Lubelszczyzny, red. Jan Gliński, Radosław Dolecki, Marek Rozmus, Oddział PAN w Lublinie, Lublin 2004.

IV tom Teki

Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, działająca pod przewodnictwem prof. Eugeniusza Krasowskiego z Wyższej Szkoły Inżynieryjno - Ekonomicznej w Ropczycach, wydała już czwarty z kolei tom *TeKi Komisji*. Publikacja została wydana w języku angielskim, a jej wysoki poziom zapewnił liczny Komitet naukowy, pracujący w międzynarodowym składzie. *Teka* ponownie zawiera wybór prac członków Komisji. Artykuły, recenzowane przez niezależnych recenzentów, prezentują szeroką gamę problemów ze sfery techniki rolniczej.

rd

Teka Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa, tom 4, Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2004.

Konkurencyjność w agrobiznesie

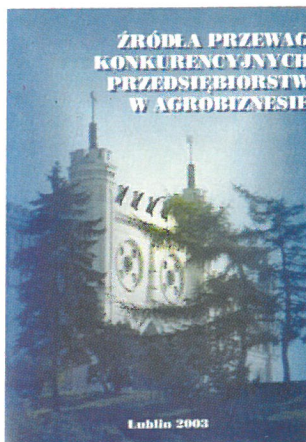
19-20 września 2003 roku w Katedrze Ekonomii i Organizacji Agrobiznesu Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się Krajowa Konferencja Naukowa „Źródła przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w agrobiznesie”, organizowana przez ww. Katedrę, Wyższą Szkołę Społeczno-Przyrodniczą w Lublinie oraz Komisję X Ekonomii i Zarządzania O.L. PAN. Materiały z konferencji zebrano w tomie opublikowanym pod redakcją naukową prof. Dionizego Niezgody, wiceprzewodniczącego oddziałowej Komisji.

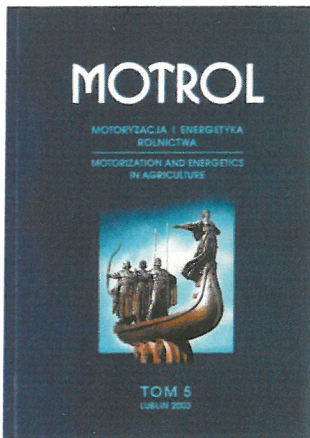
Referaty uczestników konferencji zebrano w rozdziały odzwierciedlające kolejne zagadnienia jakim były poświęcone. I tak też rozdział pierwszy publikacji poświęcono czynnikom wzmacniającym potencjał konkurencyjności przedsiębiorstwa. Jest to najobszerniejszy rozdział, zawierający referaty siedemnastu autorów, w tym członka Oddziału PAN w Lublinie, prof. Franciszka Tomczaka, czł. koresp. PAN oraz prof. Włodzimierza Sitko, przewodniczącego Komisji Ekonomii i Zarządzania O.L. PAN. Kolejne rozdziały poświęcono takim zagadnieniom jak: konkurencyjność przedsiębiorstwa, zarządzanie produkcją i produktem oraz konkurencyjność przedsiębiorstw przemysłu spożywczego. Rozważania teoretyczne ilustrują przykłady, również brane ze środowiska agrobiznesu regionu lubelskiego, np. funkcjonowanie Lubelskiego Rynku Hurtowego w Elizawce k/Lublina.

Jak wyjaśnia we Wprowadzeniu prof. Dionizy Niezgoda, niniejsza publikacja koncentruje się na zagadnieniu przewag konkurencyjnych. Przyczyną takiego doboru tematyki jest przede wszystkim zbliżająca się integracja z otwartym rynkiem Unii Europejskiej oraz możliwe położenie polskiego agrobiznesu w świetle zróżnicowanych dopłat do produkcji rolnej wewnątrz tego rynku. Trudna będzie zwłaszcza pozycja gospodarstw chłopskich - coraz mniej rentownych i nadmiernie rozdrobnionych. Zarówno dla nich jak i dla przedsiębiorstw spożywczych ratunkiem może być kooperacja, „konkurowanie we współdziałaniu”.

rd

Źródła przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w agrobiznesie, red.nauk. Dionizy Niezgoda, Katedra Ekonomii i Organizacji Agrobiznesu Akademii Rolniczej w Lublinie, Lublin 2003.

MOTROL 2004

Ukazał się kolejny, szósty, tom wydawnictwa *Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa*, wydany m.in. przez Komisję Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa PAN Oddział w Lublinie i Katedrę Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie. Tom jest zbiorem prac naukowych członków Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa Oddziału PAN w Lublinie opublikowanych w 2004 roku. Międzynarodowy skład Komisji jest wynikiem regularnej wspólnej organizacji Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej MOTROL. Konferencja ta odbywa się cyklicznie, co dwa lata. W 2001 roku odbyła się w Nałęczowie, a w 2003 roku - w Kijowie. Konferencja MOTROL, jak również niniejsze wydawnictwo, są wymiernym efektem aktywnej współpracy Komisji Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN i Katedry Pojazdów i Silników Akademii Rolniczej w Lublinie z naukowcami zza naszej wschodniej granicy.

rd

Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, tom 6, przew. Kom. red. Eugeniusz Krasowski, Wydawnictwo AR w Lublinie, Lublin 2004.

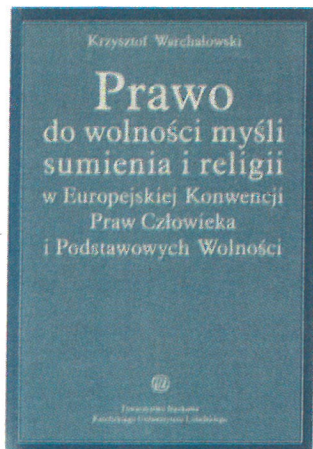
Przestrzeń współczesnej nauki

30.03.2004 odbyła się jedenasta już sesja nt. Przestrzeń we współczesnej nauce. Jest to regularnie organizowana interdyscyplinarna konferencja z tradycjami. Dotychczasowe sympozja były doskonałym polem wymiany poglądów dla przedstawicieli bardzo różnych dyscyplin i ośrodków akademickich. W dyskusjach uczestniczyli więc m.in. fizycy, matematycy, biologzy, filozofowie, lingwiści, muzycy, architekci, ekonomiści. Od lat współorganizatorem sympozjów jest Komisja Filozoficzno-Przyrodnicza Oddziału PAN w Lublinie, kierowana przez prof. Stefana Symotiuka, filozofa z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 2003 roku ukazał się zaś czwarty tom z serii *Przestrzeń we współczesnej nauce*, zawierający materiały z kilku poprzednich sesji, zebrane w działach: przestrzenie artystyczne, przestrzenie natury oraz przestrzenie międzyludzkie. Rozległa tematyka połączona wspólnym mianownikiem przestrzeni sprzyja wymianie poglądów i szukaniu syntetycznej całości. Lektura zebranych materiałów może wzbogacić intelektualnie i sprowokować do twórczego myślenia „publiczność myśląca”, do której redaktorzy tomu adresują swą publikację.

rd

Przestrzeń we współczesnej nauce, tom 4, red. Wiesław Andrzej Kamiński, Grzegorz Nowak, Stefan Symotiuk, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Zamość 2003.

Prawo do wolności

Nakładem Towarzystwa Naukowego KUL ukazała się publikacja *Prawo do wolności myśli, sumienia i religii w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* autorstwa Krzysztofa Warchałowskiego, recenzowana przez prof. prof. Zbigniewa Cieślaka oraz Mieczysława Sawczuka, przewodniczącego Komisji Prawniczej Oddziału PAN w Lublinie. Praca poświęcona jest prawom człowieka - uniwersalnym prawom, które przysługują każdemu człowiekowi i których nie może być on pozbawiony, ani sam się nie może zrzec. Tematem pracy w szczególności jest prawo do wolności religijnej, mające podstawy i uzasadnienie w systemie praw i wolności człowieka. Przedstawione są mechanizmy i gwarancje dotyczące wolności religijnej zawarte w Konwencji Europejskiej (opatrzone komentarzem) jak i interpretacje

prawa zawarte w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Autor nie koncentruje się jedynie na rozwiązaniach prawnych, a raczej sięga głębiej do całościowej koncepcji filozoficznej i historycznej praw człowieka, stanowiącej podstawę dzisiejszych regulacji.

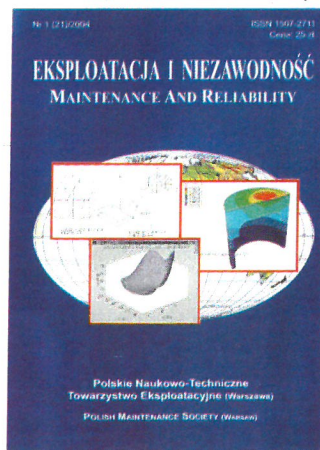
rd

Prawo do wolności myśli, sumienia i religii w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Krzysztof Warchałowski, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2004.

Kwartalnik pod naszym patronatem

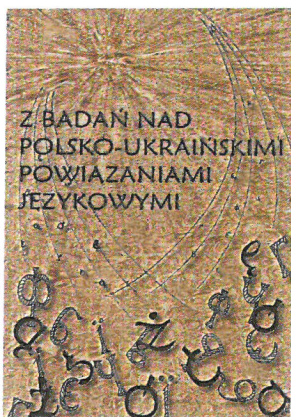
Pierwszy w 2004 roku numer dwujęzycznego pisma *Eksploatacja i Niezawodność* przyniósł kolejne recenzowane artykuły naukowe dotyczące takich problemów jak eksploatacja urządzeń, technika, mechanika etc. Numer 1 (21) 2004 zawiera również prezentację Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego powstającej w wyniku współpracy Urzędu Marszałkowskiego i Politechniki Lubelskiej w ramach projektu KBN, a także informacje na temat działalności Oddziału PAN w Lublinie.

Eksploatacja i Niezawodność jest wydawana przez Polskie Naukowo-Techniczne Towarzystwo Eksploatacyjne, członka Europejskiej Federacji Narodowych Towarzystw Eksploatacyjnych EFNMS. Pismu patronuje lubelski oddział PAN, a w Radzie Naukowej czasopisma zasiada m.in. Wiceprezes Oddziału prof. Ryszard Walczak, czł. koresp. PAN.

rd

Redaktorem naczelnym czasopisma jest dr inż. Dariusz Mazurkiewicz. Adres redakcji: Politechnika Lubelska, 20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 36, tel. (0-81) 538 12 33, e-mail: dar_maz@archimedes.pol.lublin.pl

Polsko-ukraińskie powiązania językowe

26-27 kwietnia 2002 roku w Kazimierzu Dolnym miała miejsce Międzynarodowa Konferencja nt. wzajemnych polsko-ukraińskich powiązań językowych. Konferencję zorganizowała Katedra Języków Słowiańskich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, przy współudziale Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN. Konferencja uświetniła 10-tą rocznicę powołania Katedry, istniejącej przy Instytucie Filologii Słowiańskiej od kwietnia 1992 roku. W 2003 roku wydano zaś zbiór referatów wygłoszonych na konferencji.

W trakcie sesji ukraińscy i poloniści z uczelni polskich (Lublin, Warszawa, Wrocław, Kielce) i ukraińskich (Kijów, Drohobycz, Iwano-Frankowsk, Czerniowce, Donieck) dyskutowali nt. powiązań językowo-kulturowych pomiędzy Polską i Ukrainą

w zakresie języków literackich i potocznych, nazewnictwa osobowego i miejscowego oraz stylizacji językowych. Więcej nt. konferencji w Biuletynie 7/2002.

rd

Z badań nad polsko-ukraińskimi powiazaniami językowymi, red. Dmytro Buczko, Michał Lesiów, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2003.

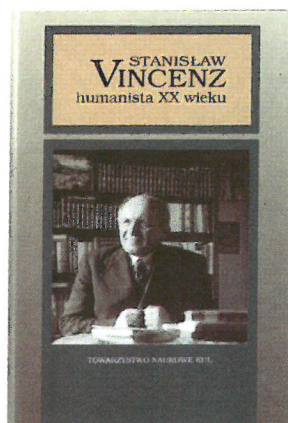
Humanista XX wieku

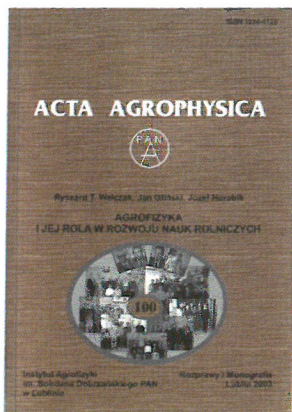
Stanisław Vincenz, pisarz urodzony w 1888 na Huculszczyźnie był piewą rodzinnej ziemi. Przed wojną zamieszkiwał na Pokuciu, gdzie miał niewielki majątek, po II wojnie światowej przebywał na emigracji we Francji. Jego twórczość, przede wszystkim epicki cykl *Na wysokiej połoninie*. *Obrazy, dumy i gawędy z Wierchowiny Huculskiej* oraz rozliczne eseje i szkice są wspaniałym obrazem rodzinnej ziemi i kultury Huculów a także intrygującą refleksją nad losem człowieka. Niedługo jego twórczość była nieco zapomniana - w kraju nie mogła być publikowana, a emigracyjne środowiska uważały ją za anachroniczną. Obecnie spuścizna Vincenza jest odkrywana na nowo, badania zaś wykazują prawdziwą ponadczasowość, aktualność i trafność jego obserwacji.

Prekursorskie badania nad pracami i życiem Vincenza prowadzone były w Lublinie, a w 2001 na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się sympozjum poświęcone pisarzowi. Niniejszy tom, wydany pod redakcją prof. Mirosławy Ołdakowskiej-Kufłowej, wiceprzewodniczącej Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych O.L. PAN, prezentuje referaty wygłoszone podczas sympozjum jak również wiele tekstów powstałych specjalnie dla tego wydawnictwa, także autorstwa naukowców zagranicznych, co w pełni pokazuje, że vincenzologia zatacza coraz szersze kręgi, a przesłanie pisarza ma charakter ponadnarodowy.

rd

Stanisław Vincenz. Humanista XX wieku, red. Mirosława Ołdakowska-Kufłowa, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2003.

35-lecie IA PAN

Nakładem Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie ukazało się opracowanie uświetniające 35-lecie tego jedynego po prawej stronie Wisły instytutu PAN. Jest to jednocześnie setny tom wydawnictwa *Acta Agrophysica* pt. *Agrofizyka i jej rola w rozwoju nauk rolniczych*. Publikacja prezentuje agrofizykę jako interdyscyplinarną naukę stosującą metody fizyki w naukach rolniczych. AA100 zawiera także rys historyczny Instytutu, informacje nt. jego organizacji, badań i funkcjonowania oraz prowadzonej współpracy. Zawiera także zestawienie wybranych osiągnięć naukowych Instytutu, patentów i publikacji. Całość daje szczegółowy i bogaty obraz rozmiaru prac jakie prowadzono i nadal się prowadzi w Instytucie noszącym imię swego założyciela, prof. Bohdana Dobrzańskiego.

rd

Acta Agrophysica 100. Agrofizyka i jej rola w rozwoju nauk rolniczych, Ryszard T. Walczak, Jan Gliński, Józef Horabik, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie, Lublin 2003.

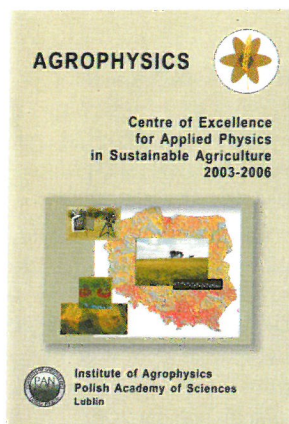
Centrum Doskonałości AGROPHYSICS

W 2002 roku w ramach 5. Programu Ramowego Unii Europejskiej w Instytucie Agrofizyki PAN w Lublinie powstało Centrum Doskonałości Applied Physics in Sustainable Agriculture - AGROPHYSICS, kierowane przez prof. prof. Jana Glińskiego i Ryszarda Walczaka.

Centrum koncentruje swoje badania na zrównoważonym rolnictwie, ochronie środowiska, produkcji żywności, zastosowaniach fizyki w naukach rolniczych i środowiskowych. Wiodące przedmioty badań to: fizyczne i chemiczne procesy wymiany masy i energii w systemie gleba-roślina-atmosfera, fizyczne właściwości materiałów rolniczych, procesy związane z produkcją roślinną, jak również zbiorem, transportem, i przechowywaniem produktów.

Instytut Agrofizyki PAN wydał anglojęzyczną broszurę prezentującą organizację i działalność Instytutu i Centrum, prowadzone badania, wydawnictwa, oraz zagadnienia nad jakimi pracują poszczególne zespoły. Całość zwraca uwagę starannością wydania i dobrym poziomem językowym, stanowiąc godną wizytówkę Centrum.

rd

Centre of Excellence AGROPHYSICS, red. Józef Horabik et al., Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie, Lublin 2003.

KRONIKA ODDZIAŁU

2003

Listopad

- 3, *poniedziałek* Odbyło się posiedzenie Prezydium Komisji II Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie O.L. PAN, podczas którego prof. Ryszard Walczak, w związku z wyborem na funkcję Wiceprezesa Oddziału, zrezygnował z przewodniczenia Komisji. Funkcję tę powierzono prof. Andrzejowi Niewczasowi z Politechniki Lubelskiej, dotychczasowemu wiceprzewodniczącemu Komisji i przewodniczącemu Sekcji Techniki.
- 5-7, *środa -
piątek* W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim miała miejsce konferencja naukowa „Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich na przestrzeni wieków” współorganizowana przez Komisję Historyczną O.L. PAN.
- 5-7, *środa -
piątek* Komisja Motoryzacji i Energetyki Rolnictwa O.L. PAN była współorganizatorem IV Ogólnopolskiego Sympozjum Naukowego nt. „Doładowanie Silników Spalinowych”. W skład komitetu naukowego sympozjum weszło 6 członków Komisji.
- 6, *czwartek* Prezes O.L. PAN uczestniczył w uroczystości wręczenia doktoratu honoris causa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Bernhardowi Voglowi, wieloletniemu przewodniczącemu Fundacji Konrada Adenauera.
- 7, *piątek* Pierwsze posiedzenie Kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego, której przewodniczącym został prof. Jan Gliński. Nagroda zostanie przyznana w lutym 2004, w siedmiu kategoriach: polskie przedsiębiorstwo, małe polskie przedsiębiorstwo, instytucja finansowa, eksporter, gospodarstwo rolne, inwestycja zagraniczna w woj. lubelskim oraz wynalazek w dziedzinie produktu lub technologii.
Nagroda ma charakter honorowy, a jej laureaci otrzymają jednocześnie nominację do Nagrody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- 7, *piątek* Posiedzenie Komisji Rolnictwa O.L. PAN, na którym referaty wygłosili: członek Oddziału prof. Franciszek Tomczak, czł. koresp. PAN z SGH w Warszawie nt. „Rolnictwo ziemi lubelskiej przed wejściem do UE” oraz prof. Stanisław Krasowicz z IUNG w Puławach nt. „Czynniki ograniczające wykorzystanie potencjału rolnictwa Lubelszczyzny”.
- 11, *wtorek* Obchody Narodowego Święta Niepodległości. W uroczystym spotkaniu u Wojewody Lubelskiego uczestniczył prof. J. Gliński.
- 13, *czwartek* Komisja Biotechnologii O.L. PAN była organizatorem spotkania z dr. Andrzejem Mazurem z Zakładu Mikrobiologii Ogólnej UMCS, który wygłosił wykład zatytułowany „Bakteryjne Systemy Transportu”.

-
- 17, poniedziałek* W siedzibie Lubelskiej Fundacji Rozwoju odbyło się Forum Przedsiębiorców Innowacyjnych, w którym udział wzięli Prezes i Wiceprezes O.L. PAN. Forum jest jednym z elementów „Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Lubelskiego”. Tematem spotkania była możliwość wsparcia działań innowacyjnych i wdrażania nowych technologii w lubelskich przedsiębiorstwach przez programy pomocowe UE, rządu oraz działania na poziomie regionalnym.
- 19, środa* W Warszawie odbyło się posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Omawiano propozycję nowego regulaminu wybierania członków PAN. Podczas obrad prof. Andrzej Legocki - Prezes PAN - przedstawił także proponowany program Zgromadzenia Ogólnego PAN, zaplanowanego na 18-19 grudnia 2003 r. Do udziału w Zgromadzeniu zaproszono m.in. dyrektorów wszystkich placówek PAN, rektorów Polskich uczelni i innych ważnych przedstawicieli życia naukowego i publicznego. Podczas wystąpienia poświęconego kwestiom majątkowym prof. Emil Nalborczyk - Wiceprezes PAN, przedstawił m.in. kwestię możliwości sprzedaży budynków mieszkalnych należących do PAN. Powołano na okres kadencji 2003-2006 Komitety Naukowe współpracujące z Wydziałami i Prezydium PAN oraz ich Przewodniczących.
- 19, środa* Prof. prof. J.Gliński i R.Walczak uczestniczyli w konsultacjach dot. ochrony środowiska na Uniwersytecie Zasobów Naturalnych i Ochrony Życia w Wiedniu w Austrii.
- 20-21, czwartek -
piątek* Prezes i Wiceprezes Oddziału prof. prof. J.Gliński i R.Walczak wzięli udział w konferencji „Modelowanie właściwości fizycznych w środowisku glebowym”, która odbyła się w Bratysławie na Słowacji.
- 25, wtorek* Komisja Biotechnologii Oddziału PAN w Lublinie, Polskie Towarzystwo Genetyczne, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów, Polskie Towarzystwo Biochemiczne Oddziały w Lublinie były organizatorami spotkania z dr hab. Krzysztofem Kowalczykiem z Instytutu Genetyki i Hodowli Roślin Akademii Rolniczej w Lublinie, który wygłosił wykład nt. „Klonowanie organizmów”. Spotkanie miało miejsce w Sali Audytoryjnej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS.
- 28, piątek* Na zaproszenie Wojewody Lubelskiego Andrzeja Kurowskiego w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie odbyła się 14. Sesja Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie.
Porządek obrad:
1. Otwarcie Zgromadzenia - Jan Gliński - prezes Oddziału PAN w Lublinie, Andrzej Kurowski - wojewoda lubelski
 2. Sprawozdanie z działalności Oddziału w 2003 roku - Ryszard Walczak, czł.koresp. PAN - wiceprezes Oddziału PAN w Lublinie
 3. Lubelskie środowisko naukowe na rzecz regionu - Jan Gliński
 4. Perspektywy rozwoju Lubelszczyzny i oczekiwania w tym zakresie wobec nauki - Andrzej Kurowski
 5. Dyskusja

Uczestnicy Zgromadzenia zebrani w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.

Wojewoda Lubelski Andrzej Kurowski i Prezes Oddziału PAN w Lublinie prof. Jan Gliński.
fot. Archiwum O.L. PAN

Grudzień

- 5, piątek* Prof.prof. J.Gliński i R.Walczak uczestniczyli w spotkaniu nt. założeń Lubelskiego Festiwalu Nauki, które zgromadziło w Grand Hotelu Lublinianka przedstawicieli mediów, samorządu i środowiska nauki.
- 10, środa* Posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.
Prof. Michał Szulczewski przedstawił kwestię zaangażowania PAN w tzw. Proces Boloński - tworzenie ujednoczonego europejskiego systemu wyższej edukacji. W PAN system objąłyby studia na poziomie doktoranckim.
Prof. Henryk Samsonowicz, przewodniczący Wydziału Nauk Społecznych PAN, przedstawił możliwości fuzji Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej i Zakładu Krajów Pozaeuropejskich w Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, a także włączenia do Instytutu Sławistyki PAN Zakładu Badań Narodowościowych.
Dyskutowano również nad problemem wieloletowości pracowników PAN. Odwołując się do dobrych obyczajów w nauce zalecono by pełnoletowi pracownicy placówek PAN ograniczyli swoje dodatkowe zatrudnienie w szkołach wyższych łącznie do jednego etatu.
Poruszono także kwestie dotyczące finansów i majątku Akademii. Prof. Emil Nalborczyk, wiceprezes PAN, przedstawił sprawę projektowanej budowy tzw. Pałacu Karasia w Warszawie, przekazania zespołu pałacowo-parkowego w Świdnie oraz sprzedaży mieszkań i nieruchomości należących do PAN. Prof. Andrzej Legocki poinformował o działaniach Akademii wynikających z rządowego „Programu uporządkowania i ograniczenia wydatków publicznych”.
Prof. Jan Gliński, Prezes O.L. PAN, poinformował zebranych o pozytywnym zakończeniu rozmów z Lubelskim Towarzystwem Naukowym nt. lokalizacji siedziby Oddziału w mieszczącym LTN Pałacu Czartoryskich w Lublinie. Prof. J. Gliński wyraził podziękowanie Prezesowi PAN oraz administracji Akademii za okazaną pomoc w tej sprawie.
- 11, czwartek* W Instytucie Agrofizyki PAN w Lublinie miało miejsce uroczyste posiedzenie Rady Naukowej uświetniające 35-lecie Instytutu. Podczas posiedzenia prof. J.Gliński i prof. R.Walczak otrzymali z rąk Andrzeja Pruszkowskiego Medalu Prezydenta Miasta Lublina.
- 11, czwartek* VI międzynarodowe sympozjum pn. „Metafizyka w filozofii” będące częścią cyklu „Zadania współczesne filozofii”. W czasie sympozjum referat „Specyfika metafizyki realistycznej” wygłosił członek Oddziału o. prof. M.A.Krąpiec, czł. rzecz. PAN.
- 11-12, czwartek -
piątek* Prof.prof. Stanisław Radwan i Zdzisław Michalczyk, przewodniczący i członek oddziałowej Komisji Ochrony i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego uczestniczyli w odbywającej się na Białorusi konferencji „Workshop on Creation of the Transboundary Biosphere Reserve West Polesie”.

-
- 12-14, piątek - niedziela* Prof. Tomasz Trojanowski, czł. koresp. PAN, wziął udział w corocznym Europejskim Konsorcjum Urazów Mózgu w Glasgow (Wlk.Brytania).
- 16, wtorek* Na mocy porozumienia z Lubelskim Towarzystwem Naukowym Oddział PAN w Lublinie zmienił siedzibę i obecnie mieści się w Pałacu Czartoryskich przy Placu Litewskim 2, 20-080 Lublin, tel/fax: (48 81) 441 30 00. Nowy adres e-mail Oddziału: pan-ol@hektor.umcs.lublin.pl.
- 16, wtorek* W Politechnice Lubelskiej odbyło się inauguracyjne posiedzenie Komisji Nauk Nieliniowych O.L. PAN, działającej pod przewodnictwem prof. Kazimierza Szabelskiego.
- 18-19, czwartek - piątek* W Międzynarodowym Centrum Biocybernetyki PAN w Warszawie odbyły się dwudniowe obrady 101 sesji Zgromadzenia Ogólnego Polskiej Akademii Nauk. Obradom towarzyszyły dwie dyskusje panelowe, poświęcone roli nauki w Unii Europejskiej oraz przyszłości informatyki w Polsce (m.in. sieciom o dużej przepustowości i bioinformatyce). Po otwarciu obrad prof. Andrzej Legocki wręczył Nagrody Naukowe Prezesa PAN za 2003r., które otrzymali prof. Karol Myśliwiec, dyrektor Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej PAN - za odkrycie na cmentarzysku w Sakkara w Egipcie zdobionego grobowca dostojnika sprzed 4500 lat oraz prof. Aleksander Brzeziński z Centrum Badań Kosmicznych PAN - za opracowanie modelu zaburzeń ruchu obrotowego Ziemi.
- Otwarto wystawę „Maria Skłodowska-Curie w 100-lecie nagrody Nobla”. Następnie miało miejsce wystąpienie prof. Andrzeja Legockiego, który poinformował zebranych o bieżących pracach kierownictwa i o zadaniach stojących przed Akademią i nauką Polską w UE.
- Przybyły na obrady Zgromadzenia Ogólnego PAN minister Spraw Zagranicznych RP Włodzimierz Cimoszewicz, zabierając głos w ramach sesji naukowej „O roli nauki w jednoczącej się Europie”, przypomniał, iż rozpoczęła się epoka wiedzy. W dzisiejszym świecie sukces odnoszą jedynie te kraje, które postawiły na oświatę i naukę. Niezbędne jest ścisłe sprzężenie nauki i gospodarki, Europie potrzebne są bowiem prężne instytucje naukowe, by stworzyć dynamiczną gospodarkę.
- W obradach uczestniczył członek Akademii, minister Nauki i Informatyzacji prof. Michał Kleiber, który w drugim dniu obrad wskazał w swoim wystąpieniu na celowość powołania w naszym kraju nowego kierunku studiów, obejmującego nauki obliczeniowe i symulację komputerową. Jest to stosunkowo młoda ale dynamicznie rozwijająca się gałąź wiedzy o olbrzymim znaczeniu zarówno dla rozwoju badań naukowych, jak i praktycznych zastosowań inżynierskich w wielu dziedzinach.

- 19, piątek W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się uroczystość wręczenia doktoratu honoris causa Manueli Schmid, przedstawicielce życia publicznego i intelektualnego Niemiec, głęboko zaangażowanej w działalność społeczną i charytatywną na arenie międzynarodowej.
- 19, piątek W Sali Błękitnej Politechniki Lubelskiej miało miejsce spotkanie opłatkowe w którym uczestniczyli rektorzy uczelni lubelskich oraz Prezes O.L. PAN.
- 23, wtorek Spotkanie opłatkowe na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z udziałem prof. J. Glińskiego.

2004

Styczeń

- 6, wtorek W Pałacu Czartoryskich w Lublinie odbyło się pierwsze w nowej siedzibie Oddziału posiedzenie Prezydium O.L. PAN z udziałem: prof.prof. Jana Glińskiego, Ryszarda Walczaka i Mariana Truszczyńskiego, w którym uczestniczyli także członkowie Oddziału prof.prof. Stanisław Nawrocki, Zygmunt Pejsak, Tomasz Trojanowski.

Pierwsze posiedzenie Prezydium Oddziału w nowej siedzibie, od lewej: prof. Zygmunt Pejsak, prof. Marian Truszczyński z żoną, prof. Jan Gliński, mgr inż. Marek Rozmus.

fot. Archiwum O.L. PAN

-
- 6, wtorek* W siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego odbyło się spotkanie noworoczne przedstawicieli władz samorządowych i uczelnianych, przedstawicieli środowiska naukowego Lubelszczyzny, członków LTN z udziałem Prezesa i członków Oddziału PAN w Lublinie. Spotkanie połączone było z wręczeniem Lubelskiej Nagrody Naukowej za 2003 oraz Honorowych Odznaczeń LTN i uświetnione uroczystym koncertem.
- 10, sobota* Na zaproszenie Rektora Akademii Rolniczej w Lublinie Prezes O.L. PAN uczestniczył w tradycyjnym spotkaniu noworocznym i koncercie, które miały miejsce w Centrum Kongresowym AR w Lublinie.
- 14, środa* W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się pierwsze w roku 2004 posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, z następującym porządkiem dziennym:
1. Informacja o zmianach w projekcie budżetu PAN na 2004 rok. Przedstawiła: Małgorzata Kozłowska - Dyrektor Biura Finansów i Majątku.
 2. Informacja o wykonaniu budżetu PAN oraz wielkości środków pozabudżetowych w 2003 roku. Przedstawiła: Małgorzata Kozłowska.
 3. Problematyka Oddziałów PAN. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki - Prezes PAN.
Prof. Andrzej Legocki wyraził opinię, że mogą one i powinny odgrywać większą rolę w usprawnianiu funkcjonowania Akademii. Prezes PAN zachęcał władze Oddziałów do aktywniejszej, regularnej współpracy z placówkami i komitetami funkcjonującymi na ich terenie, w tym do monitorowania ich działalności. Wskazana byłaby także ścisła kooperacja z uczelniami wyższymi.
 4. Bieżące problemy placówek PAN. Przedstawił: prof. Janusz Lipkowski - Wiceprezes PAN.
 5. Propozycje zmian w Regulaminie wyborów członków komitetów naukowych PAN i ich organów. Przedstawił: prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.
- 15, czwartek* W siedzibie Oddziału odbyło się posiedzenie Rady Fundacji O.L. PAN „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”.

- 26, *poniedziałek* Podpisanie formalnej umowy między O.L. PAN a LTN dotyczące wynajęcia pomieszczeń na siedzibę Oddziału w Pałacu Czartoryskich w Lublinie (od lewej, profesorowie: Marian Wielosz - Wiceprezes LTN, Edmund Prost - Prezes LTN, Jan Gliński - Prezes O.L. PAN, Ryszard Walczak - Wiceprezes O.L. PAN).

- 27, *wtorek* Posiedzenie Kapituły Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego, działającej pod przewodnictwem prof. Jana Glińskiego, w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.
- 28, *środa* W siedzibie O.L. PAN odbyło się posiedzenie zarządu oddziałowej Komisji Prawniczej, której przewodniczył prof. Mieczysław Sawczuk z UMCS w Lublinie.

Luty

- 11, *środa* W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, z porządkiem obrad:
1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
 2. Udział Polski w badaniach kosmicznych - prof. Janusz B. Zieliński - Zastępca Przewodniczącego Komitetu Badań Kosmicznych i Satelitarnych przy Prezydium PAN.
 3. Informacja dotycząca wyborów członków krajowych PAN w 2004 roku - prof. Andrzej B. Legocki - Prezes PAN.

4. Informacja o przygotowaniach Dni Nauki Rosyjskiej w Polsce - prof. Emil Nalborczyk - Wiceprezes PAN.
5. Propozycje zmian w Regulaminie wyborów członków komitetów naukowych PAN i ich organów - prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.

16, poniedziałek W siedzibie O.L.PAN w Pałacu Czartoryskich w Lublinie odbyło się posiedzenie oddziałowej Komisji XIII Nauk Medycznych, działającej pod przewodnictwem prof. Tomasza Trojanowskiego, czł. koresp. PAN, Kierownika Katedry i Kliniki Neurochirurgii i Neurochirurgii Dziecięcej Akademii Medycznej w Lublinie. Podczas posiedzenia członek Komisji prof. Anna Dmoszyńska z AM w Lublinie wygłosiła referat nt. „Hematologia w XXI wieku”. Referat prezentujemy w dziale REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA.

17-18, wtorek - środa W Muzeum Lubelskim na Zamku odbyło się Międzynarodowe Colloquium w ramach obchodów upamiętniających 60. rocznicę śmierci błogosławionego ks. Emiliana Kowcza pt. „Granice Europy”, zorganizowane przez Komisję Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie, Muzeum Lubelskie „Zamek” oraz Greckokatolickie Duszpasterstwo Akademickie w Lublinie. Wystąpienia wygłosili: prof. Jerzy Kłoczowski (Lublin), prof. Jarosław Isajewycz (Lwów), prof. Daniel Grinberg (Warszawa), prof. Michał Łesiów (Lublin). Drugiego dnia odbyły się modlitwy na Majdanku i w archikatedrze lubelskiej. Zostało również otwarte rondo imienia Błogosławionego ks. Kowcza u zbiegu ulic Jana Pawła II oraz Armii Krajowej na Czubach. Więcej nt. Colloquium i ks. Emiliana Kowcza - w dziale KONTAKTY ODDZIAŁU Z ZAGRANICĄ.

20, piątek Otwarcie Komputerowej Sali Wykładowej i Zespołu Pracowni Informatycznych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmie.

23, poniedziałek Prezes O.L. PAN uczestniczył w posiedzeniu Rady Naukowej Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach. Prof. J. Gliński pełni funkcję Wiceprzewodniczącego Rady.

24, wtorek W ośrodku Graf Marina miała miejsce konferencja na temat oczyszczania Zalewu Zemborzyckiego, zorganizowana przez Urząd Miasta, Miejski Inspektorat Ochrony Środowiska i Akademię Rolniczą. Uczestniczyło w niej ponad stu przedstawicieli samorządów, a także kół wędkarskich i przedsiębiorców. Sposób rozwiązania problemu przedstawili naukowcy z Krakowa, Poznania i Wrocławia oraz ośrodków lubelskich, między innymi prof. Tadeusz Skowroński i dr hab. Barbara Pawlik-Skowrońska z lubelskiej Stacji Badawczej Centrum Badań Ekologicznych PAN w Dziekanowie Leśnym. W konferencji uczestniczył Wiceprezes Oddziału prof. R. Walczak.

25, środa

Kapituła Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego, której przewodniczącym jest Prezes O.L.PAN prof. Jan Gliński przyznała nagrody (w siedmiu kategoriach) dla najlepszych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych Lubelszczyzny.

Nagrody otrzymały przedsiębiorstwa:

- Inwestycja zagraniczna w województwie lubelskim: Same Deutz Fahr Polska
- Polskie przedsiębiorstwo: Zakłady Azotowe „Puławy” SA
- Małe polskie przedsiębiorstwo: PH Progress-Chem Jan Świć z Zamościa
- Eksporter: Fabryka Łożysk Toczących Kraśnik SA
- Wynalazek w dziedzinie produktu lub technologii: Śmigłowiec SW-4 - PZL Świdnik
- Instytucja finansowa: Żagiel SA
- Gospodarstwo rolne: Gospodarstwo Szkółkarskie Lucjana i Grzegorza Kurowskich oraz Gospodarstwo Szklarniowe Leonów Sp. z o.o.

Przyznano również wyróżnienia. Zdobywcy głównych nagród są jednocześnie kandydatami do Nagrody Gospodarczej Prezydenta RP.

Wręczenie Nagrody Gospodarczej Wojewody Lubelskiego w kategorii „Wynalazek w dziedzinie produktu lub technologii” dla Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego PZL-Świdnik S.A.

fot. Archiwum Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie

- 26, czwartek W siedzibie Oddziału odbyło się posiedzenie Komisji Prawniczej O.L. PAN. W trakcie posiedzenia referat nt. „Konstytucyjne modele stosunków między państwem a Kościołem w Europie” wygłosił ks. prof. Józef Krukowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Referat zamieszczamy w dziale REFERATY, KOMUNIKATY, WYDARZENIA.
- 26, czwartek W Sali Teatralnej „Chatki Żaka” odbyła się inauguracja obchodów 60-lecia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, powołanego do życia 23.10.1944. W uroczystości uczestniczyli Prezes i Wiceprezes O.L. PAN. W trakcie uroczystości medalami „Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej” uhonorowani zostali byli rektorzy Uczelni: prof. prof. Wiesław Skrzydło, Tadeusz Baszyński, Józef Szymański, Stanisław Uziak, Zdzisław Cackowski, Kazimierz Goebel. Planowane uroczystości jubileuszowe Uniwersytetu obejmować będą m.in. konferencję rektorów uczelni Europy (zaplanowana na koniec kwietnia), galę 22-24 października - połączoną z oddaniem do użytku gmachu Wydziału Humanistycznego, doktoraty honoris causa, sympozja.
- Marzec**
- 3, środa Wręczenie tytułów honorowego profesora UMCS w Lublinie Erichowi Robensowi oraz Johnowi McClellanowi Marshallowi. Podczas uroczystości Oddział reprezentowali Prezes i Wiceprezes.
- 8, poniedziałek Na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lubelskiej miało miejsce seminarium naukowe zorganizowane przez Wydział Mechaniczny PL oraz Komisję Podstaw i Zastosowań Fizyki i Chemii w Technice i Rolnictwie O.L. PAN, na którym prof. dr hab. Miłosz Wnuk z Uniwersytetu Wisconsin, USA wygłosił referat nt.: „Teleologiczne podejście do nauczania w zakresie nauk ścisłych”.
- 10, środa W Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk, z następującym porządkiem obrad:
1. Otwarcie obrad - prof. Andrzej B. Legocki, Prezes PAN.
 2. Przyjęcie uchwały w sprawie wyboru członków krajowych PAN w 2004 roku - przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
 3. Informacja ze spotkania środowisk naukowych i edukacyjnych z Prezydentem RP w Jabłonie dnia 17 lutego br. oraz informacja na temat podjęcia prac nad nowelizacją ustawy o Polskiej Akademii Nauk - przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
 4. Projekt uchwały w sprawie warunkowego wyrażenia zgody na sprzedaż nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Jazgarzewskiej 17 na rzecz „Keram Development” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie - przedstawiła: Małgorzata Kozłowska - dyrektor Biura Finansów i Majątku PAN.
 5. Sprawy komitetów PAN - przedstawił: prof. Jan Strelau, Wiceprezes PAN.

- 16, wtorek* Posiedzenie Prezydium Oddziału PAN w Lublinie w Instytucie Agrofizyki PAN, z programem:
1. Sprawa uroczystego posiedzenia Prezydium PAN w Lublinie i w Zamościu w dniach 29 i 30 kwietnia br.
 2. Uzupełnienie i zatwierdzenie składów oddziałowych Komisji.
 3. Wydanie Biuletynu Informacyjnego 9/2004 Oddziału PAN w Lublinie.
 4. Ustalenie terminu i programu 15 sesji Zgromadzenia Ogólnego Członków Oddziału PAN w Lublinie.
- 30, wtorek* W sali obrad Rady Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS odbyło się jedenaste sympozjum „Przestrzeń we współczesnej nauce”. Organizatorami były: Polska Akademia Nauk Oddział w Lublinie, Lubelskie Towarzystwo Naukowe oraz Zakład Biochemii UMCS w Lublinie.
- Referaty wygłosili: dr Anna Wójcik, Uniwersytet Jagielloński - „Ogrody Azji”, prof. dr hab. Andrzej Okniński, Politechnika Świętokrzyska - „Fraktalna struktura labiryntów”, prof. dr hab. Tadeusz Margul, UMCS - „Tabu przestrzenne w religiach”, prof. dr hab. Józef Lubacz, Politechnika Warszawska - „Przestrzenie odniesień w technikach informacyjnych”, dr hab. Zbysław Muszyński, UMCS - „Przestrzeń umysłu”, dr hab. Zenon Roskał, KUL - „Nowożytnie koncepcje przestrzeni”, prof. dr hab. Stefan Bartoszewski, UMCS - „Woda w przestrzeni geograficznej”, prof. dr hab. Elżbieta Malarczyk, UMCS - „Czasoprzestrzenna charakterystyka zjawiska hormezy”, prof. dr hab. Wiesław Zięba UMCS - „Przestrzeń stochastyczna”.
- Kwiecień**
- 5, poniedziałek* W Akademii Medycznej w Lublinie miało miejsce Środowiskowe Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Lublina z udziałem Prezesa O.L. PAN.
- 14, środa* Posiedzenie Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Porządek obrad:
1. Zaprezentowanie nowej edycji kwartalnika „Nauka”: prof. Andrzej B. Legocki - Prezes PAN.
 2. Projekt porządku obrad 102. sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN, przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
 3. Sprawy majątkowe PAN. Przedstawiła: Małgorzata Kozłowska - dyrektor Biura Finansów i Majątku PAN.
 4. Projekt Uchwały w sprawie 250. rocznicy urodzin Stanisława Staszica. Przedstawił: prof. Andrzej B. Legocki.
 5. Propozycje zmian w Regulaminie wyborów członków komitetów naukowych PAN i ich organów. Przedstawił: prof. Jan Strelau - Wiceprezes PAN.

15-16, czwartek -
piątek

W Instytucie Agrofizyki PAN w Lublinie odbyła się międzynarodowa konferencja „Bonitacja i klasyfikacja gleb Polski w świetle integracji z Unią Europejską”, współorganizowana przez Komitet Agrofizyki PAN, Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN, Polskie Towarzystwo Gleboznawcze, Oddział PAN w Lublinie, Instytut Agrofizyki PAN oraz Fundację Rozwoju Nauk Agrofizycznych w Lublinie.

Uczestnicy konferencji „Bonitacja i klasyfikacja gleb Polski w świetle integracji z UE”.

fot. Archiwum I.A. PAN

